

**Koira haudattuna – koiran ja sen kuoleman representoiminen
blogiteksteissä**

**Maisterintutkielma
Piia Suhonen
Suomen kieli
Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto
2015**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Piia Suhonen	
Työn nimi – Title Koira haudattuna – koiran ja sen kuoleman representoiminen blogiteksteissä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Syyskuu 2015	Sivumäärä – Number of pages 78 sivua
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Pro gradussani tutkin, kuinka koiransa menettäneet ihmiset luovat internetissä kuvaa menehtyneistä koiristaan ja koiran kuolemasta. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaista kuvaa koirista ja niiden kuolemasta luodaan blogeissa, ja millaisin kielen keinoin tämä tapahtuu. Aihetta ei ole suomen kielen näkökulmasta aiemmin tutkittu, vaikka koiran kuolema koskettaakin meistä monia. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavanlaiset: Millaisilla kielen keinoilla menehtynyttä koiraa representoidaan blogeissa? Millaisilla kielen keinoilla koiran kuolemaa representoidaan blogeissa? Millaisien diskurssien kautta koiraa ja sen kuolemaa kuvataan, ja millainen kuva koirasta ja kuolemasta muodostuu?</p> <p>Tutkimuksessani yhdistän M. A. K. Hallidayn näkemykset kielestä ja diskurssintutkimuksesta sekä Lakoffin, Johnsonin ja Turnerin kognitiivisen metaforateorian koiran kuoleman kielentämiseen ja representaatioiden tarkasteluun. Diskurssintutkimus vaatii kvalitatiivisen otteen, joten analysoin blogimerkintöjä laadullisesti. Diskurssit paljastuvat kielen tarkastelun kautta esimerkiksi tutkimalla, millaisia sanavalintoja, nimeämisiä, prosessityyppejä ja esimerkiksi metaforia teksteissä käytetään.</p> <p>Tutkimusaineistoni koostuu blogikirjoituksista, joissa kerrotaan koiran kuolemasta. Blogimerkinnät on kerätty kahdeksasta blogista kuudelta eri kirjoittajalta. Mukana on sekä koiriin keskittyviä ns. koirablogeja että muihin aiheisiin painottuvia ei-koirablogeja. Näin uskon saavani laajemman näkemyksen aiheesta ja voin samalla verrata, onko kielenkäytössä ja menehtyneen koiran tai sen kuoleman kuvaamisessa eroavaisuuksia tai yhtäläisyyksiä erilaisten blogien välillä. Vertaan myös mm. Lopakan (2002) kuolinilmoitusten metaforia koskevaa tutkimusta hyödyntäen, onko koiran ja ihmisen kuoleman kielentämisessä eroja.</p> <p>Koirasta ja kuolemasta muodostuu aineistossani monenlaisia kuvia. Vaikka koirasta voidaan puhua <i>koirana</i> ja kuolemasta <i>kuolemana</i>, pääällimmäiseksi kuitenkin nousevat muunlaiset representaatiot ja kielen keinot. Koirasta luodaan kuvaa mm. ystävänä, perheenjäsenenä ja potilaana. Erilaisia kielen keinoja käytetään representoinnissa monipuolisesti. Koirasta luodaan kuvaa etenkin kuvailevien adjektiivien ja substantiivien kautta. Prosessityypit luovat koirasta kuvaa tekijänä sekä välittämisen kohteena. Kuolema rinnastetaan käsittemetaforien kautta yleisimmin lähtöön, paikkaan tai uneen. Osassa blogeista kuolemasta puhumista vältellään, kun kuolema on vasta hiljattain tapahtunut. Myöhemmin kuolemasta voidaan puhua jo vapaammin <i>kuolla</i>-verbiä ja <i>kuolema</i>-nominia käyttäen. Tämä on yleistä myös ihmisen kuolemasta puhuttaessa.</p> <p>Tulosten perusteella on mahdollista pohtia 2010-luvun blogeissa esiintyviä koiran ja sen kuoleman representaatioita ja suhteuttaa niitä koirista ja niiden kuoleman suremisesta käytäviin keskusteluihin. Koira voi olla monelle kuin ihmisperheenjäsen, minkä vuoksi koiran ja ihmisen kuolemasta kerrotaan ainakin osittain samanlaisia kielen keinoja käyttäen. Erot kuoleman kielentämisen tavoissa vaikuttavat pieniltä, joten aihetta olisi hyödyllistä tutkia syvällisemmin ja laajempien aineistojen kautta.</p>	
Asiasanat – Keywords Koiran kuolema, representaatio, diskurssintutkimus, metafora, blogi	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Koiran kuolema	1
1.2	Tutkimuskysymykset	2
2	AINEISTO JA METODI	3
2.1	Blogit ja niiden tutkimus	3
2.2	Genre vai media? Erilaisia blogeja	4
2.3	Aineiston valinta ja rajaus	6
2.4	Metodi	9
3	DISKURSSINTUTKIMUS JA METAFUNKTIOT	11
3.1	Diskurssintutkimus	11
3.1.1	Diskurssi	13
3.1.2	Representaatio	14
3.2	Systeemis-funktionaalinen teoria ja metafunktiot	15
3.2.1	Ideationaalinen metafunktio	16
3.2.2	Interpersonaalinen ja tekstuaalinen metafunktio	18
4	METAFORA JA KUOLEMAN KIELENTÄMINEN	19
4.1	Metafora	19
4.2	Kuoleman metaforat	20
4.3	Kuolema ja sen kielentäminen	22
5	ANALYYSI	24
5.1	Koiran kuvaaminen	24
5.1.1	Substantiivit	24
5.1.1.1	Koiran yksilöiminen erisnimen avulla	24
5.1.1.2	Koiran representoiminen lajinimen tai rodun kautta	27
5.1.1.3	Muut substantiivit	31
5.1.2	Pronominit	33
5.1.3	Adjektiivit	37
5.1.4	Verbit: Prosessityypit, modukset ja tempukset	40
5.1.5	Koiran representaatiot	45
5.2	Koiran kuoleman kuvaaminen	49
5.2.1	Kuolema kuolemana	49
5.2.2	<i>Kuolema</i> -nominin ja <i>kuolla</i> -verbin välttely	52
5.2.3	Metaforat koiran kuolemasta	56
5.2.4	Intertekstuaalisuus	65
5.2.5	Muita kuoleman representoimisen keinoja	66
5.2.6	Ihmisen ja koiran kuoleman kielentämisestä	68
6	POHDINTA	71
	LÄHTEET	75

1 JOHDANTO

1.1 Koiran kuolema

Vauva. Meidän mieletön haukku. Pikkuritari. Karvakuono. Minun nallekarhuni. ADHD. Ihmisen paras ystävä. Vain koira. Hänen Suloisuutensa. Typerä piski. Mitä kaikkea koirat, nuo lähes joka viidennessä suomalaisperheessä asuvat eläimet, voivatkaan olla? Miten me niistä kerromme luopumisen hetkellä? Lähtevätkö koirat kuollessaan sateenkaarisillalle, vaipuvatko ne ikiuneen vai ovatko ne vain poissa? Tarkastelen kielen näkökulmasta, kuinka suomalaisissa 2010-luvun blogiteksteissä representoidaan eli kuvataan koiraa ja sen kuolemaa.

Koira on Suomen suosituin lemmikkieläin, joka elää yleensä omistajaansa lyhyemmän ajan. Moni koiranomistaja joutuukin kohtaamaan koiransa kuoleman. Ihmisestä riippuen koiran kuolema voi herättää erilaisia tuntemuksia, mutta tutkimusten (mm. Archer & Winchester 1994: 259) mukaan ihminen reagoi koiran kuolemaan samankaltaisesti kuin läheisen ihmisen kuolemaan, ainoastaan hieman lievemmin. Ihmetys, epäusko, viha, ahdistuneisuus, masennus ja tyhjyyden kokeminen ovat esimerkkejä tunteista, joita läheisensä menettänyt saattaa kokea (mp.).

Koska koiran kuoleman kielentämistä ei ole ennen tutkittu, olen tutustunut muiden alojen tutkimuksiin lemmikin kuolemasta sekä ihmisen kuoleman kielentämiseen liittyviin tutkimuksiin, joiden kautta saan vertailupohjaa omaa työtäni varten. Jos ihmisen ja koiran kuolema aiheuttavat samanlaisia reaktioita, voisi kuvitella, että myös kuoleman kielentämisessä on yhtäläisyyksiä. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää, millaisia kielen keinoja käyttämällä menehtyneestä koirasta ja sen kuolemasta kerrotaan. Kuolemaa on kuvattu usein metaforien kautta, ja tavoitteeni on tutkia aineistosta esiin nousevia diskursseja, joten teoreettisena viitekehyksenä toimivat Lakoffin, Johnsonin ja Turnerin kognitiivinen metaforateoria sekä M. A. K. Hallidayn näkemykset kielestä ja diskurssintutkimuksesta. Lisäksi olen tutustunut muihin blogeja aineistona hyödyntäviin tutkimuksiin sekä blogeihin kielitieteen näkökulmasta.

Merkittävin syy tutkimusaiheeni valintaan on omakohtainen kokemus, sillä perheemme kultainennoutaja, *Mehtäpellon Maamyrrä*, menehtyi kesäkuussa 2013. Luopuminen pitkäaikaisesta perheenjäsenestä ja ystävästä teki kipeää ja sai pohtimaan, kuinka muut ihmiset representoivat koiran kuolemaa ja menehtyneitä koiriaan. Lähdin ensin liikkeelle keskustelupalstojen ja blogien tarkastelusta, mutta päädyin pelkkien blogitekstien tutkimiseen, koska blogeissa kirjoittajilla näyttäisi olevan enemmän tilaa syvällisempien representaatioiden luomiseen. Kuolemasta puhuminen on edelleen jossain määrin tabu. Etenkin koiran kuolema on sellainen asia, josta ei välttämättä keskus-

tella kahvipöydässä tuntemattomien kanssa, sillä kaikki eivät ymmärrä koiran kuoleman aiheuttamaa surua. Ymmärtämättömyys on havaittavissa esimerkiksi internetin keskustelupalstoilla, joissa käydään kiivasta keskustelua koirien inhimillistämisestä ja hämmästellään koiran kuoleman suremista. Tästä huolimatta internetissä, esimerkiksi blogeissa, kynnys koiran kuolemasta kertomiseen ja keskusteluun näyttäisi kuitenkin olevan matalampi kuin kasvotusten.

1.2 Tutkimuskysymykset

Pro gradussani tutkin, kuinka koiransa menettäneet ihmiset luovat internetissä kuvaa menehtyneistä koiristaan ja koiran kuolemasta. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaista kuvaa koirista ja niiden kuolemasta luodaan blogeissa ja millaisin kielen keinoin tämä tapahtuu. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavanlaiset:

1. Millaisilla kielen keinoilla menehtynyttä koiraä representoidaan blogeissa?
2. Millaisilla kielen keinoilla koiran kuolemaa representoidaan blogeissa?
3. Millaisien diskurssien kautta koiraä ja sen kuolemaa kuvataan, ja millainen kuva koirasta ja kuolemasta muodostuu?

Tutkimukseni toinen eli aineisto- ja metodiluku käsittelee aineiston valintaa, blogitekstien tutkimusta sekä metodisia valintoja. Kolmas ja neljäs luku avaavat tutkimukseni teoreettista viitekehystä. Kolmannessa luvussa tutustutaan systeemis-funktionaaliseen teoriaan, diskurssintutkimukseen ja tärkeisiin käsitteisiin. Neljännessä luvussa tarkastellaan metaforia ja kuoleman kielentämistä. Viidennessä luvussa siirrytään aineiston analyysiin ja tutkimukseni tuloksiin. Päätän tutkimukseni pohdintaan.

2 AINEISTO JA METODI

Tutkimusaineistoni koostuu koiran kuolemaa kuvaavista blogimerkinnöistä kahdeksassa eri blogissa. Blogit lasketaan osaksi sosiaalista mediaa ja digitaalisia genrejä, joihin blogien lisäksi kuuluvat mm. sähköposti, keskustelupalstat, chatit ja verkkosivut (Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2014: 10–11). Perinteisistä verkkosivuista blogit eroavat siinä, että blogeja päivitetään verkkosivuja useammin ja vanhat kirjoitukset säilyvät luettavissa (Kilpi 2006: 3). Sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan mediasisältöä, jota tuotetaan ja jaetaan internetissä yhteisöllisesti siten, että kuka tahansa voi olla yhtä aikaa tuottajana ja yleisönä (Partanen 2009). Osa käyttää sosiaalisesta mediasta myös nimitystä *web 2.0* (Helasvuo ym. 2014: 10). Sosiaalisessa mediassa vuorovaikutteisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeitä ominaisuuksia, ja nämä ominaisuudet ovat myös blogille tyypillisiä (ks. esim. Kilpi 2006). Blogien lisäksi mm. keskustelupalstat, Facebook, wikit ja Twitter ovat sosiaalista mediaa (Partanen 2009): sosiaalisen median kenttä onkin hyvin laaja.

2.1 Blogit ja niiden tutkimus

Blogit ovat Internetissä julkaistavia ajankohtaisia päiväkirjamaisia tekstejä, joille tyypillisiä piirteitä ovat yhteisöllisyys ja keskusteleavuus, kommentointimahdollisuus ja blogimerkintöjen eli postausten näkyminen aikajärjestyksessä, uusin ylimpänä. Blogit voivat koostua kirjoitetun tekstin lisäksi esimerkiksi kuvista ja videoista. Blogin kirjoittamista kutsutaan bloggaamiseksi. Käsin koodatuista HTML-sivuista on edetty blogialustoihin ja -palveluihin, mikä on tuonut bloggaamisen tietotekniikan ammattilaisilta lähes kenen tahansa ulottuville. Julkaisemisen nopeus ja helppous ovat kasvattaneet bloggaamisen suosiota. *Blogi*-termi juontaa juurensa John Bargerin 1990-luvulla käyttämästä *weblog*-termistä, joka koostuu verkkoa tarkoittavasta sanasta *web* ja lokikirjaa tarkoittavasta *log*-sanasta. (Herring, Scheidt, Wright & Bonus 2005: 142; Kilpi 2006: 3–5, 11.)

Blogit ovat viime vuosina kasvattaneet suosiota, mutta blogien määrää on esimerkiksi Kilven (2006: 17) mukaan mahdotonta arvioida, ”koska kuka tahansa voi julkaista blogin millä tahansa nettisivulla”. Suomalaisten blogien määrästä sai viitteitä esimerkiksi Blogilista.fi-sivuston (BL) kautta. Blogilista kuitenkin lopetti toimintansa 1.6.2015, ja listaus kattoi vain osan kotimaisista blogeista, koska kaikkia blogeja ei ollut ilmoitettu listalle. Lisäksi osa listalla olleista blogeista ei ollut enää aktiivisia. Koirablogien suosion kasvua havainnollistaa se, että 20.3.2014 Blogilistalta löytyi *koirablogi*-hakusanalla (BL1) 80 blogia ja *koira*-hakusanalla (BL2) 920 blogia. Noin vuoden kuluttua 13.3.2015 haulla *koirablogi* (BL1) löytyi 103 blogia eli noin 28,8 % enemmän ja haulla *koira*

(BL2) löytyi 1077 blogia eli noin 17,1 % enemmän kuin vuosi sitten. Blogilistalle ilmoitettujen blogien määrä oli 13.3.2015 yhteensä 62 080. Suomenkielisiä koiran omistamista ja koiraharrastuksia käsitteleviä blogeja näyttää näiden lukujen valossa olevan jo jonkin verran, eikä niiden suosio ole vuodessa ainakaan hiipunut. Blogilistan suosituimmat blogit keskittyivät kuitenkin muihin kuin lemmikkiaiheisiin.

Blogien tutkimus on nouseva tutkimusala. Tämä johtuu suureksi osaksi internetin ja blogien suosion kasvusta mutta myös siitä, että blogien nähdään nykyään vaikuttavan esimerkiksi kulutus- päätöksiin sekä olevan oma mediansa ja osa ihmisten arkipäivää (ks. Suuri blogitutkimus 2014). Blogien yhdessä muodostaman kokonaisuuden eli blogosfäärin (*blogosphere*) ymmärtäminen on Kerenin (2006: 1) mukaan verrattavissa juoksevan jäniksen jahtaamiseen. Blogit muuttuvat jatkuvasti, mikä aiheuttaa sen, ettei tutkija voi pysyä täysin mukana kaikissa blogeja koskevissa käänteissä. Niin blogien kuin blogitutkimustenkin aiheet ja tavoitteet vaihtelevat hyvin laajasti. Blogeihin liittyen tai blogien kautta on tutkittu mm. yritysblogia organisaation ulkoisessa viestinnässä (Lintula 2008), body fitness -lajia kulttuurisena ilmiönä (Heikkinen 2014), muotiblogi-ilmiön kaupallistumisesta (Noppiari & Hautakangas 2012), vuorovaikutusta muotiblogeissa (Bordi 2011) sekä laihdutus- ja syömishäiriöpuhetta pro ana -blogeissa (Makkonen 2014). Näissäkin tutkimuksissa blogin määritelmä ja asema tekstilajina vaihtelevat: esimerkiksi Lintula (2008: 2) tarkastelee nimenomaan yritysblogeja osana sosiaalista mediaa ja yhtenä web 2.0:n sovelluksista, kun taas Makkonen (2014: 18) korostaa blogien henkilökohtaisuutta ja päiväkirjamaisuutta sekä asemaa yksityis- henkilöiden kautta.

2.2 Genre vai media? Erilaisia blogeja

Blogien genremäisyydestä on erilaisia näkemyksiä tutkijoiden keskuudessa. Osan mielestä blogi on genre eli tekstilaji, osan mielestä blogeja on niin monenlaisia, ettei niitä voi pitää genrenä. Yksi uusimmista näkemyksistä on se, että blogit ovat jo oma mediansa (mm. Suuri blogitutkimus 2014). Herring, Scheidt, Wright ja Bonus (2005: 164) määrittelivät blogin vielä kymmenen vuotta sitten genreksi, mutta arvelivat jo tuolloin, että blogien monipuolistuessa ei olisi enää mielekäästä puhua blogeista yhtenä genrenä. Lüders, Prøitz ja Rasmussen (2010: 952) pohtivat blogin olevan genren sijaan media, eräänlainen viestinnän väline, joka perustuu tietoteknisiin malleihin. Blogit rakentuvat tietylle pohjalle, mutta niiden sisällöissä ja käytänteissä on blogien välisiä eroavaisuuksia (mp.). Shoren ja Mäntysen (2006: 11) mukaan samaksi lajiksi eli genreksi luokittelu ei kuitenkaan vaadi täydellistä samanlaisuutta tekstien välillä: lajit usein sekoittuvat toisiinsa, ja niiden sisällä voi olla

vaihtelua. Shoren ja Mäntynen genrekäsityksen perusteella voisi ajatella, että erilaiset blogit ovat genre, jos niissä on riittävästi samankaltaisuuksia. Toisaalta blogeja voi pitää myös yhtenä hybridi-tekstilajeista.

Sanotaan, että internetissä on vanhoja tekstilajeja, jotka ovat uudessa muodossa ja ympäristössä sekoittuneet uusiksi kokonaisuuksiksi. Näitä vanhojen ja uusien tekstilajien yhdistelmiä kutsutaan hybriditekstilajeiksi, jollaiseksi blogiakkin on nimitetty. Genrejen hybridisoituminen eli sekoittuminen on hyvin tavanomaista digitaalisten tekstien kohdalla. (Helasvuo ym. 2014: 16.) Blogia on pidetty ns. verkkopäiväkirjana, jossa voidaan nähdä piirteitä päiväkirjasta ja kommentointia sisältävistä tekstilajeista, kuten kolumneista (Koskinen 2014: 131). Osa blogeista ei kuitenkaan ole päiväkirjamaisia tai sisällä kommentointimahdollisuutta, joten näitä käsityksiä ei voi täysin yleistää kaikkia blogeja koskeviksi.

Genren määrittelyssä tulee – etenkin kielen tutkimuksen osalta – huomioida myös tekstin kielelliset piirteet. Tekstilajipiirteinä voidaan pitää esimerkiksi tekstin rakennetta, nimeä, kielellisiä ja tyyllisiä piirteitä. (Shore & Mäntynen 2006: 291, 297.) Lüders ym. (2010: 952) katsovat, että blogia ei pitäisi määritellä genreksi pelkästään teknologisten ominaisuuksien perusteella. Mielestäni blogeja yhdistää tietoteknisten seikkojen lisäksi moni muukin piirre, joista tyypillisimpiä mainitsin luvun 2.1 alussa. Kaikkia blogeja ei ole tehty samasta muotista, mutta näkisin itse, että blogeja voi pitää omana genrenään, koska ne ovat erilaisuudestaan ja monipuolisuudestaan huolimatta tunnistettavissa blogeiksi mm. nimen, julkaisualustan, tyylin, kielen ja sisällön perusteella. Blogigenren sisällä on kuitenkin paljon erilaisia blogeja, jotka voivat Herringin ym. (2005: 164) ajatuksia mukaillen muodostaa aihepiirien mukaisia omia pienempiä genrejään. Aihepiireittäin blogeja on jaoteltu mm. harrastus-, muoti- ja sisustusblogeihin tai laajemmin esimerkiksi asiantuntija-, päiväkirja- ja life style -blogeihin. Blogeja voi jakaa myös sen mukaan, julkaistaanko blogia esimerkiksi jonkin aikakauslehden verkkosivuilla tai sijaitseeko blogi blogiportaalissa tai -yhteisössä.

Tutkijan tulee aineistoa rajatessaan pohtia, millä perusteella tietyt tekstit kuuluvat yhteen (ks. Shore & Mäntynen 2006: 11). Miksi tietyt tekstit lasketaan blogeiksi? Tutkimukseni aineistoksi valikoituneet tekstit määrittelen blogeiksi, jos kirjoittaja itse on määritellyt tai nimennyt tekstit blogikirjoituksiksi. Yhtä blogia lukuun ottamatta kaikissa aineistoni blogeissa näkyy maininta blogista tai blogialustasta jo osoiterivillä. Tekstin sisällössä sekä kontekstissa eli julkaisupaikassa on myös muita blogigenrelle ominaisia piirteitä. Aineistoni tekstit koostuvat kirjoituksesta ja kuvista, osassa on mukana myös videoita. Merkintöjä voi lähes jokaisessa aineistoni blogissa kommentoida, ja vanhat merkinnät säilyvät luettavissa. Aiheet ovat pääosin henkilökohtaisia, ja kirjoitustyyli on vapaampaa kuin esimerkiksi uutisteksteissä. Monessa blogissa on muille sivuille ohjaavia linkkejä. Blogien yhtenäisyyteen vaikuttaa mm. alusta, jolla blogit julkaistaan (Kilpi 2006: 3). Aineistoni

blogit on julkaistu useammalla eri blogialustalla, joten blogien välillä voi olla tästä johtuvia eroja. Kaikissa aineistoni teksteissä on kuitenkin niin paljon yhtäläisyyksiä ja blogigenrelle tyypillisiä piirteitä, että niiden voi sanoa olevan blogeja. Jaottelen tutkimusaineistoni blogit koirablogeihin ja ei-koirablogeihin. Havaintojeni mukaan koirablogit ovat tyypillisesti eräänlaisia asiantuntijablogien ja päiväkirja- tai harrastusblogien risteytyksiä. Valitsemisani ei-koirablogeissa sen sijaan oli piirteitä mm. life style -blogeista.

2.3 Aineiston valinta ja rajausta

Tutkimukseni aineisto koostuu blogikirjoituksista, joissa kerrotaan koiran kuolemasta. Tutkimusaineistoni on kerätty kahdeksasta blogista kuudelta eri kirjoittajalta. Blogit löytyivät hakupalvelu Googlasta hakusanoilla *koiran kuolema* ja *blogi* tai Blogilista.fi-osoitteesta (ks. BL) *koiran kuolema* -haulla. Käyttämäni hakusanat ovat vaikuttaneet siihen, millaista aineistoa tutkimukseeni on tullut mukaan ja mitä on jäänyt ulkopuolelle. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 37) toteavat, ettei koko maailmaa voi kuvata, joten konteksti on aina rajallinen tutkijan tekemien rajausten vuoksi.

Aineistooni kuuluvista blogeista puolet voi määritellä koiriin keskittyviksi ns. koirablogeiksi ja puolet muihin aiheisiin painottuviksi ei-koirablogeiksi. Koirablogit ovat havaintojeni mukaan eräänlaisia asiantuntijablogien ja päiväkirja- tai harrastusblogien risteytyksiä, joissa tuodaan esiin omaa asiantuntijuutta päiväkirjamaiseen tyyliin. Koirablogit käsittelevät koiran omistamisen iloja ja suruja. Koirablogilla ei tietääkseni ole yksiselitteistä määritelmää, sillä usein blogeissa käsitellään monia eri aiheita sisustuksesta ruoanlaittoon tai lastenkasvatukseen ja muotiin. Itse lasken koirablogeiksi sellaiset blogit, joissa kirjoittaja määrittelee blogin kertovan koirastaan ja koiraharrastuksestaan sekä blogit, jotka muutoin näyttävät koostuvan lähinnä koiria koskevista teksteistä eli esimerkiksi kirjoituksista ja kuvista. Pro gradu -tutkimusta varten olen tutustunut erilaisiin koirablogeihin ja havainnut, että näistä moni käsittelee koiran kanssa harrastamista, koirakavereiden tapaamista ja esimerkiksi koiran terveyteen liittyviä asioita. Koska koiranomistaja joutuu yleensä jossakin vaiheessa elämäänsä kohtaamaan koiran kuoleman, on koiran kuolemasta tehtyjä blogikirjoituksia eli postauksia löydettävissä useammasta eri blogista. Kirjoituksia koiran kuolemasta löytyy toki ei-koirablogeistakin, joita myös tarkastelen.

Mm. Eerola (2014) on Koiramme-lehden päätoimittajana moittinut ihmisiä koirien liiallisesta inhimillistämisestä, ja koiraharrastajat ovat saaneet esimerkiksi keskustelupalstoilla osakseen kummastelua surtuaan koiran kuolemaa. Oletan koirablogien kirjoittajien olevan koiraharrastajia, jotka suhtautuvat koiriinsa ja niistä kirjoittamiseen eri tavoin kuin ei-koirabloggaajat. Koirablogeissa kir-

joittajan on ehkä luontevampaa ja odotuksenmukaisempaa kirjoittaa koiransa kuolemasta kuin ei-koirablogissa, koska koirablogin lukijat osaavat odottaa kirjoittajan kertovan niin iloiset kuin surullisetkin uutiset koirasta. Ei-koirablogissa koira on sivuosassa, eikä lukijoille ole välttämättä aina edes selvinnyt, että kirjoittajalla on koira ennen kuin kuolemasta kirjoitetaan. Erilaisten aineistojen tutkimisella uskon saavani laajemman näkemyksen aiheesta ja voin samalla verrata, onko menehtyneen koiran representoinnissa tai koiran kuoleman kuvaamisessa eroavaisuuksia tai yhtäläisyyksiä ei-koirabloggaajien ja koirabloggaajien välillä.

Aineistoni blogimerkinnät ovat saatavilla julkisesti ja luettavissa ilman rekisteröitymistä, joten tällaisten merkintöjen tutkimuskäytössä ei Helasvuon ym. (2014: 23) mukaan pitäisi olla eettistä ongelmaa. Koska tutkimani blogit ovat kuitenkin yksittäisten ihmisten omia tekstejä ja tekstien aiheet henkilökohtaisia, päädyin siihen, etten mainitse kirjoittajien tai blogien nimiä tutkimuksessani. Kirjoittajiin en ole ottanut yhteyttä tutkimukseni aikana, sillä tarkoitukseni ei ole tutkia itse kirjoittajia, vaan koiran kuoleman kielentämistä blogiteksteissä. Verkossa julkaistu aineisto on kaikkien saatavilla, joten verkkotekstien käyttöön tutkimusaineistona ei edellytetä lupaa sivustojen haltijoilta (ks. esim. Kuula 2011: 188). Tutkimusaineistooni kuuluvien blogien nimet korvaan koirien nimistä muodostuvien merkinnöin, joissa on numeroinnilla huomioitu myös saman kirjoittajan mahdollinen toinen blogi. Blogeissa Koira 1 ja 2 koirasta ei käytetty kutsumanimeä, mutta Mörkö 1 ja 2 kertovat *Mörköstä*, Senni 1 *Sennistä*, Pilvi/Tuisku 1 *Pilvistä* ja *Tuiskusta*, Ben 1 *Benistä* ja Rambo 1 *Rambosta*. Blogien nimien välttämällä pyrin pitämään kirjoittajat anonyymeina. Joudun väistämättä hyödyntämään suoria lainauksia aineistostani, jotta saan havainnollistettua tutkimukseni tuloksia. Lainaukset on otettu blogeista alkuperäisessä kirjoitusasussaan. Koirien yksilöimisen tarkastelu kuuluu osaksi tutkimustani, joten koirien nimet ja lempinimet ovat lainauksissa näkyvissä.

Olen valinnut aineistooni mukaan koiran kuolemaa käsitteleviä blogikirjoituksia, joista painotan kirjoitetun tekstin tutkimista. Kuvien tai muun visuaalisuuden tarkastelu jää tutkimuksessani siis vähemmälle huomiolle. Myöskään merkintöjen kommenttiosuuksia en ole aineistossani huomioinut kuin muutamassa poikkeustapauksessa. Mikäli bloggaaja on itse kertonut menehtyneestä koirastaan blogimerkinnän kommentteissa, olen voinut hyödyntää näitä osuuksia representaatioiden tutkimisessa, mutta lukijoiden kommentit olen pääosin rajannut aineistoni ulkopuolelle (poikkeuksena mm. esimerkki 152). Keräsin aineistooni kuuluvat blogimerkinnät yhdeksi Word-tiedostoksi. Aineistooni kuuluvista merkinnöistä tuli alun perin tekstiä yli 80 sivua ja sanojen määrä oli yli 17 100. Ilman kommenttiosioita ja kuvia aineiston määrä putosi 40 sivuun, kun fontiksi vaihdettiin Times New Roman, fonttikooksi 12 ja riviväliksi 1. Sanoja lopullisessa aineistossani on noin 15 600, kun mukaan on laskettu sanamäärät tarkastelemistani blogimerkinnöistä sekä muutamasta rajauksen mukaisesta kommenttiosioista. Kommenttien ja kuvien osuus blogeissa on siis ollut merkittävä, joten jat-

kotutkimusta varten aineistoa voisi laajentaa vielä enemmän näiden suuntaan. Seuraavaksi esittelen aineistoni blogit tarkemmin, sillä diskurssintutkimuksessa on tärkeää tarkastella kieltä kontekstissaan. Ilman kontekstin tuntemista kielen tarkastelu jäisi irralliseksi. Aloitan koirablogeista ja siirryn ei-koirablogeihin.

Blogin Mörkö 1 kirjoittaminen päättyi maaliskuussa 2013, jolloin kirjoittaja aloitti blogin Mörkö 2. Blogeissa kuvataan koiraharrastuksia sekä jonkin verran koirien sairauksiin liittyviä asioita. Uudessa blogissaan kirjoittaja kertoo nykyisen koiransa lisäksi myös aiemmista koiristaan. Eri kirjoittajan pitämä Senni 1 -blogi kertoo koiran taistelusta vakavaa sairautta vastaan. Kyseinen blogi pitää sisällään koiran sairaskertomuksia ja asiantuntijablogin piirteitä. Blogissa jaetaan lukijoille tietoa sairauden etenemisestä, hoidosta ja koiran tilasta. Blogi Pilvi/Tuisku 1 eroaa muusta aineistostani, sillä se kertoo elämästä sekä koiranomistajan että koirien näkökulmasta. Pilvi-koira pääsee ajoittain ääneen ja blogin kertojaksi, mikä on aineistoni blogeille poikkeuksellista. Pilvi/Tuisku 1 kirjoittaja käsittelee koira-asoiden lisäksi politiikkaan ja kirjoihin liittyviä aiheita, joten blogi on varsinaisen koirablogin ja ei-koirablogin yhdistelmä eli hybridi.

Loput aineistooni kuuluvat blogit ovat selkeästi ei-koirablogeja, jotka käsittelevät suurimmaksi osaksi muita kuin koiriin liittyviä aiheita. Näissä blogeissa koirat eivät saa pääosaa, ja koiran kuolemasta kerrotaan muiden aiheiden lomassa. Erään naisille suunnatun aikakauslehden verkkosivuilla julkaistava tyyliblogi, Ben 1, keskittyy muotiin, kauneuteen ja äitiyteen. Aiheet vaihtelevat jonkin verran, mutta pääpaino näyttää olevan asukuvien ja kosmetiikkakokemusten julkaisussa. Erään viihdepainotteisen aikakauslehden verkkosivuilla julkaistu Rambo 1 on mm. ihmissuhteisiin keskittyvä päiväkirjamainen blogi, jota päivitettiin vuoteen 2013 saakka. Kirjoittaja itse kuoli kesällä 2014, joten päivityksiä ei ole enää luvassa. Yksityishenkilön kirjoittama Koira 1 sai jatkoa Koira 2 -blogin muodossa. Nämä blogit kertovat perheen elämästä ja arjesta lapsen kuoleman jälkeen. Viimeisimpänä mainittujen, lapsen kuolemaa käsittelevien, blogien avulla saan myös hieman vertailupohjaa siihen, kuinka ihmisen ja koiran kuolemasta kerrotaan blogiteksteissä.

Valitsin aineistooni 2010-luvun blogoja, jotka olivat valintahetkellä (2013–2014) vielä aktiivisia eli blogoja päivitettiin jokseenkin säännöllisesti. Osa blogeista on kuitenkin jo tässä vaiheessa hiljentynyt, eikä uusia päivityksiä ole julkaistu. Syvemmin tutustuin niihin blogimerkintöihin, joissa koiran kuolemasta kirjoitettiin ensimmäisen kerran koiran kuoltua. Osassa blogeista jo ns. ennakoitiin koiran tulevaa kuolemaa esimerkiksi koiran sairastelun vuoksi. Näistä ennakoivista kirjoituksista olen valinnut mukaan ainoastaan pieniä esimerkkiosioita, koska kuolema ei ole vielä tapahtunut. Koiran kuoleman jälkeen kirjoitetuista merkinnöistä jouduin rajaamaan osan pois, koska koirablogeissa koiran kuolemaa sivuavia kirjoituksia saattoi olla kymmeniä. Koirablogeista valitsin mukaan sellaisia kirjoituksia, joissa koiran kuolema oli pääosassa tai mainittiin useammin kuin yhden ker-

ran. Ei-koirablogeissa valinnanvaraa ei ollut niin paljoa, koska koiran kuolemaa koskevia merkintöjä saattoi olla ainoastaan yksi tai kaksi.

2.4 Metodi

Diskurssintutkimus, jota hyödynnän myös tutkimukseni teoreettisena taustana, antaa suuntaviivat tutkimukseni toteuttamiselle. Diskurssintutkimus vaatii kvalitatiivisen otteen, joten analysoin blogimerkintöjä laadullisesti. Diskurssintutkimusta käsittelen laajemmin luvussa 3. Tarkoitukseni on tarkastella koiran kuoleman kielentämistä ilmiönä ja tutkia, millaisin keinoin koiraa ja sen kuolemaa kuvataan ja minkälainen representaatio eli kuva blogiteksteissä muodostuu. Tutkimukseni on lähellä kuvailevaa tutkimusta, jossa pyritään vastaamaan kysymyksiin, miten tai minkälainen jokin asia on (ks. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2000: 117). Hirsjärvi ym. (mts. 155) kokoavat kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä, joista yksi on: ”tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja”. Kvantitatiivisista tutkimuksista poiketen tarkoituksena ei siis ole testata teoriaa tai valmiita hypoteeseja, vaan tarkastella aineistoa yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti. Suoninen (1993: 50) toteaa, ettei diskurssintutkimuksessa tyypillisesti rakenneta kiinteitä alkuhypoteeseja, joita yritetään tutkimuksessa todentaa tai kumota. Tämän vuoksi esitän tässä vaiheessa ainoastaan väljiä hypoteeseja, jotka tarkentuvat tutkimusprosessin aikana.

Diskurssintutkimukselle ja myös muulle kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti tutkimushypoteesien merkitys on alkuvaiheessa pienempi kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tutkimuksen aineistolähtöisyys vaikuttaa tutkimushypoteeseihin myös, sillä aineistosta voi nousta esiin sellaisia diskursseja, joihin tutkija ei ole osannut varautua. Alustava tutkimushypoteesini on, että koirasta kerrotaan lähinnä positiiviseen sävyyn ja konnotaatioiltaan myönteisin sanavalinnoin, verbejä käytetään imperfektissä tai pluskvamperfektissä ja *kuolema*-lekseemi korvataan eufemismeilla. Koira saa useita erilaisia määritteitä ja rooleja, ja etenkin koirablogien puhettavat koiraan ja kuolemaan liittyvät ovat keskenään yhdenmukaisia. Uskon, että ihmisen ja koiran kuoleman kuvaaminen eroavat toisistaan jonkin verran.

Aineiston valinnan ja rajauksen (ks. luku 2.3) jälkeen poimin aineistostani kohdat, joissa kerrotaan koiran kuolemasta. Jaoin tekemäni huomiot koiran kuolemaa ja menehtynyttä koiraa kuvaaviin. Olen ryhmitellyt aineistossa ilmeneviä kielen keinoja ja niiden kautta rakentuvia representaatioita sekä diskursseja mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, joita esittelen ja perustelen analyysin yhteydessä. Diskurssin käsitettä määrittelen lisää luvussa 3. Diskurssit paljastuvat kielen tarkastelun kautta esimerkiksi tutkimalla, millaisia sanavalintoja, nimeämisiä, prosessityyppejä ja esimerkiksi meta-

foria teksteissä käytetään. Seuraavassa asetelmassa on lueteltu kielen piirteitä, joihin tulen analyysissä kiinnittämään huomiota.

KOIRA

- adjektiivit
- substantiivit
  - erisnimen käyttö
- pronominit
- metaforat
- verbien käyttö
  - prosessityypit, subjekti, objekti, modukset, tempukset

KOIRAN KUOLEMA

- metaforat
- eufemismit eli kiertoilmaukset
- verbien käyttö, prosessityypit
- kuolema*-lekseemin käyttö
- vertailu ihmisen kuoleman kielentämiseen

Näiden lisäksi huomioin koko tekstiä koskevat seikat, esimerkiksi sen, mitä tekstistä mahdollisesti jää pois eli mitä kirjoittaja saattaa jättää kielentämättä, onko teksteissä intertekstuaalisia viittauksia tai onko tekstin rakenteella vaikutusta representaatioihin. Esimerkiksi koiran kuolinpäivänä kirjoitetut blogimerkinnät voivat olla hyvinkin lyhyitä verrattuna myöhempisiin kirjoituksiin, joten pohdin, onko tällä yhteyttä koirasta tai kuolemasta muodostuvaan kuvaan.

Diskurssintutkimuksen lisäksi myös mm. Lakoffin ja Johnsonin metaforateoria on tärkeä tutkimukselleni. Lakoffin ja Johnsonin (1980: ix) mukaan metaforien kautta päästään käsiksi maailman kuvaamiseen ja hahmottamiseen. Tähän pyritään myös diskurssintutkimuksen ideationaalisen metafunktion tarkastelussa. Kytken aineistosta tekemiäni havaintoja mm. metaforateorian tarjoamiin malleihin ja käsittemetaforiin sekä kuoleman kielentämisen aiempaan tutkimustietoon.

3 DISKURSSINTUTKIMUS JA METAFUNKTIOT

Tutkimuksessani yhdistän M. A. K. Hallidayn näkemykset kielestä ja diskurssintutkimuksesta sekä Lakoffin, Johnsonin ja Turnerin kognitiivisen metaforateorian koiran kuoleman kielentämiseen ja representaatioiden tarkasteluun. Luvussa 3.1 käsittelen diskurssintutkimusta ja määrittelen sen tärkeitä käsitteitä. Luvussa 3.2 paneudun diskurssintutkimuksen taustalla vaikuttavaan systeemifunktionaaliseen teoriaan sekä metafunktioihin. Neljännessä luvussa esittelen metaforateoriaa ja kuoleman kielentämisen tutkimusta.

3.1 Diskurssintutkimus

Tutkimukseni teoreettisena taustana toimii diskurssintutkimus. Funktionaalista ja sosiaalista kieli­käsitystä edustavassa diskurssintutkimuksessa tarkastelun kohteena on sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten rakentuminen (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 12, 29–30). Ideana on, että kielenkäyttö nähdään osana todellisuutta, ja kieli voidaan jäsentää sosiaalisesti jaettuina merkityssysteemeinä (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 9, 19). Diskurssintutkimuksessa tarkastellaan siis sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten rakentumista sekä kieltä sosiaalisena toimintana. Tämä tarkastelu tapahtuu muun muassa kontekstia eli kielenkäyttäjiä, tilannetta, aikaa ja paikkaa tutkimalla. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 11–12.) Diskurssintutkimusta ei voi pitää selkeärajaisena tutkimusmenetelmänä, vaan ennemmin teoreettisena viitekehyksenä, joka väljyytensä vuoksi sallii erilaisia menetelmällisiä sovelluksia (Jokinen ym. 1993: 17).

Diskurssintutkimuksen voidaan Jokisen ym. (1993: 17–18) mukaan ajatella rakentuvan viidestä lähtökohta oletuksesta:

1. kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta
2. on olemassa useita rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia merkityssysteemejä
3. merkityksellinen toiminta on kontekstisidonnaista
4. toimijat kiinnittyvät merkityssysteemeihin
5. kielenkäytöllä on seurauksia.

Nämä oletukset painottuvat eri tutkimuksissa eri tavoin (mts. 18). Tutkijan valinnoista ja tutkimusongelmasta riippuen tutkimuksessa voi siis korostua joko yksi tai useampi mainituista lähtökohdistta. Lisäksi diskurssintutkija voi tehdä tutkimusta erityisestä kriittisestä näkökulmasta, jolloin puhu-

taan kriittisestä diskurssintutkimuksesta. Kriittinen diskurssintutkimus tarkastelee kielenkäyttöä sosiaalisena toimintana, mutta tarkastelun kohteena ovat myös kielenkäytön ja vallan suhteet (Pietikäinen 2000: 195). Kun kriittisessä diskurssintutkimuksessa puhutaan kriittisyydestä, tarkoitetaan juuri eräänlaista vallan ja epäkohtien tarkastelua sekä pyrkimystä puuttua näihin epäkohtiin. Kriittinen diskurssintutkimus yrittää tuoda esiin piilotettuja yhteyksiä, jotka liittyvät esimerkiksi valtara-kenteisiin ja ideologioihin (Fairclough 1992: 9, 12). Tässä merkityksessä kriittisyys on yhdistettävissä maailman muuttamiseen ja maailmaa parantaviin tarkoituksiin. Joku voisi nähdä ongelmallisenä esimerkiksi sen, että nykypäivän Suomessa osa koiranomistajista suhtautuu koiriin empaattisesti ja inhimillistävasti. Jo koiran kuolemasta kirjoittaminen ja menehtyneen koiran representoiminen voi joidenkin mielestä olla tyhjänpäiväistä ja epäoikeudenmukaista, koska ainoastaan läheisen ihmisen kuolemaa saisi surra. Tällaisia diskursseja on havaittavissa etenkin keskustelupalstoilla. Vaikka tarkastelen aineistoani kriittisesti, tarkoitukseni ei ole puuttua mahdollisiin epäkohtiin, joten tutkimukseni sijoittuu ei-kriittisen diskurssintutkimuksen puolelle.

Diskurssintutkimuksen ydinajatuksena on se, että todellisuus rakentuu yhteistyössä kielen ja muiden semioottisten merkkijärjestelmien kanssa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Diskurssintutkimukselle on tyypillistä, että sanoilla ja ilmauksilla ajatellaan olevan useita merkityksiä, jotka voivat muuttua käyttötilanteen mukaan. Merkitykset syntyvät neuvottelujen tuloksena ja ovat kontekstista riippuvaisia. Erilaiset säännöt ja ehdot ohjaavat merkitysten syntymistä. Kielenkäytössä diskurssintutkijaa kiinnostavat merkitysneuvotteluihin liittyvien sääntöjen ja ehtojen lisäksi jännitteet, käytänteet ja seuraukset. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 11–12, 61.)

Merkitysneuvotteluja käydään myös useista diskurssintutkimuksen monitulkintaisista ja ristiriitaisista käsitteistä. Esimerkiksi Pietikäinen (2000: 191) toteaa, että diskurssin ja muiden diskurs-sianalyysin käsitteiden merkitykset voivat vaihdella myös tieteenalojen sisällä. **Diskurssin** käsitettä on vaikeaa määritellä yksiselitteisesti, sillä tutkijoilla on monia, osittain päällekkäisiä määritelmiä käsitteelle (Fairclough 1992: 3). Diskurssin käsitteen ongelmallisuutta ja määritelmien ristiriitaisuutta pohdin lisää alaluvussa 3.1.1. Tutkimustani ajatellen sopivin määritelmä diskurssista pohjautuu mm. Shoren (2012: 161) kuvaamaan ideationaaliseen eli maailman hahmottamiseen ja kuvaamiseen liittyvään metafunktiioon. Kyseisen määritelmän mukaan diskurssit ovat ”tapoja rakentaa ja merkityksellistää maailmaa” (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 81). Hallidayn systeemifunktionaalisen teorian ja kielen metafunktioista kerron tarkemmin luvussa 3.2.

Diskurssin lisäksi toinen omassa tutkimuksessani keskeinen diskurssintutkimuksen käsite on **representaatio**. Representaatiolla tarkoitetaan puheena olevasta aiheesta luotua kuvaa sekä merkitysten tuottamista joko kielen tai muiden merkitysjärjestelmien kautta. Kielen representationaalinen luonne vaikuttaa siihen, kuinka kielen avulla voidaan luoda merkityksiä ja kuvata maailmaa. (Pieti-

käinen & Mäntynen 2009: 55–57.) Representaation käsitteen avulla voidaan tutkia erilaisten tapahtumien ja tunteiden ilmaisua eli merkitysten tuottamista ja maailman kuvaamista, mikä on yksi kielen perustehtävistä Hallidayn mukaan (mts. 14–15, 57). Representaation käsitettä määrittelen vielä alaluvussa 3.1.2.

3.1.1 Diskurssi

Diskurssintutkimuksen käsitteistä etenkin diskurssin käsite on määritelty hyvin monin eri tavoin tutkijasta riippuen. Tutkijoiden koulukuntaerot ja taustat vaikuttavat käsitteen määrittelyihin. Fairclough'n (1992: 3) mukaan diskurssilla on joissakin tilanteissa viitattu puhuttuun kieleen ja keskusteluun, mutta ei lainkaan kirjoitettuihin teksteihin. Diskurssintutkimusta pidettiin pitkään lähinnä puheentutkimuksena, ja diskurssin käsitteellä voidaan edelleen tarkoittaa muun muassa lausetta suurempia kielenkäytön kokonaisuuksia kontekstissaan (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 24). Nykyään yleisempi näkemys diskurssista on kuitenkin ollut se, että tutkimuskohteena voi olla joko kirjoitettu tai puhuttu teksti, kunhan mukana on vuorovaikutusta viestin välittäjän ja vastaanottajan välillä (Fairclough 1992: 3).

Diskurssintutkimuksessa puhutaan diskurssista yksiköllisenä ja monikollisena käsitteenä. Diskurssin käsite yksikössä tarkoittaa kielenkäyttöä ja muita merkityksellistämisen käytänteitä sosiaalisena toimintana. Monikossa diskurssin käsitteellä tarkoitetaan tunnistettavia tapoja merkityksellistää ja kuvata asioita, ilmiöitä ja tapahtumia. Nämä tavat ovat käytössä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Diskurssit ovat usein ympäröivän kieliyhteisön tunnistettavissa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 26–27.)

Esimerkiksi Kauppinen (2013: 135, 138) käyttää monikollista diskurssien käsitettä Fairclough'n, Foucault'n sekä Lazarin tapaan kuvaamaan historiallisesti riippuvaisia merkityskäytänteitä, jotka merkitsevät tiettyä osaa maailmasta tietyistä näkökulmista. Diskurssit ovat siis kontekstisidonnaisia ja voivat kerrallaan kuvata ainoastaan osaa maailmasta tietynlaisten silmälasien läpi. Kauppinen mukaan monikolliset diskurssit toteutuvat ja ovat havaittavissa kielen ja muiden semioottisten merkitysjärjestelmien eli yksiköllisen diskurssin kautta. Kaksijakoisen luonteensa vuoksi diskursseja voidaan käyttää kielenkäytön mikrotason ja ympäröivän tilanteen eli makrotason sekä näiden välisten yhteyksien tutkimiseen. (Mts. 138; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 62–63.)

Hyödynnän tutkimuksessani mm. Pietikäisen ja Mäntynen (2009: 26–27, 81) sekä Jokisen ym. (1993: 18) esittelemää määritelmää, jossa diskurssi nähdään tapoina, joilla rakennetaan ja merkityksellistetään eli konstruoidaan asioita, ilmiöitä ja tapahtumia eli maailmaa. Vuori (2001: 82–83) on antanut diskurssille kolme eri laajuutta: pienen, keskisuuren ja suuren merkityksen. Vuori määritte-

lee diskurssin pienessä merkityksessään tarkoittavan teknistä termiä, jossa kieltä tarkastellaan lause- ja virketason ulkopuolelle ulottuvana ilmiönä. Suuressa merkityksessä tutkitaan jo laajemmin yksittäisten lausumien suhdetta historiallisiin prosesseihin ja muutoksiin ajattelujärjestelmässä. Keskiuuri merkitys jää pienen ja suuren välimaastoon. (Mp.) Omassa tutkimuksessani diskurssin käsitettä käytetään pääosin juuri keskisuudessa merkityksessä, koska pyrin tarkastelemaan aineistosta esiin nousevia diskursseja, joita suhteutan toisiinsa ja nimeän. Diskurssin käsitteen avulla tarkastelen, millä tavoin menehtynyttä koiraa ja koiran kuolemaa konstruoidaan valituissa blogiteksteissä.

3.1.2 Representaatio

Representaatiolla tarkoitetaan merkitysten tuottamista joko kielen tai muiden merkitysjärjestelmien kautta. Representaatio yhdistää kielen ja käsitteet, mikä mahdollistaa viittaamisen niin todellisiin kuin kuviteltuihin tapahtumiin, ihmisiin ja asioihin. (Hall 2013: 3.) Kun jotakin kohdetta kuvataan eli representoidaan, tehdään valinta, mitä kuvaukseen otetaan mukaan ja mitä jätetään pois. Tämän vuoksi representoinnissa jokin näkökulma nousee aina etualalle. (Fairclough 1997: 13.) Kirjaimellisesti representaatio tarkoittaa 'uudelleen esittämistä'. Se on maailman ja tapahtumien esittämistä ilmauksilla, jotka on ladattu tietyillä merkityksillä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 55–57.)

Kuten edellä mainitsin, representoinnissa tehdään valintoja, minkä seurauksena joitakin seikkoja painotetaan enemmän kuin toisia. Representaatio ei siis ole suora esitys todellisuudesta, vaan tiettyjen merkitysten herättämistä diskursiivisten resurssien, esimerkiksi diskurssien, avulla. Menehtynyttä koiraa kuvattaessa voidaan kuvaukseen valita mukaan esimerkiksi ainoastaan konnotaatioltaan myönteisiä ilmauksia, jolloin koiran mahdolliset huonot puolet jäävät huomiotta. Asiat voidaan esittää mustavalkoisina, jolloin tapahtumista ja asioista huomioidaan vain yksi näkemys. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 57) ottavat esimerkiksi yksipuolisista representaatioista Suomessa vuonna 1918 käydyn sodan, jota on näkökulmasta riippuen nimitetty monin eri tavoin. Samasta sodasta saa erilaisen kuvan riippuen siitä, puhutaanko vapaussodasta, punakapinasta vai vallankumouksesta.

Diskurssin ja representaation käsitteet on helppo sekoittaa toisiinsa, sillä molemmat liittyvät maailman kuvaamiseen ja kumpikin käsite on hyvin kontekstisidonnainen (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 57). Diskurssi ja representaatio toimivat yhdessä: representaatiot ilmenevät diskursseissa, ja diskurssin tasot eli kielenkäytön mikrotaso ja yhteiskunnan makrotaso kohtaavat ja nivoutuvat yhteen representaatioissa (mts. 61–64). Diskursseilla on siis merkittävä rooli representaatioiden rakentumisessa ja ymmärtämisessä: diskursseja voi pitää representaation tulkintakontekstina. Diskurssin lisäksi representaatio on sidoksissa identiteetin käsitteeseen, sillä representaatiolla voidaan tarkoittaa toimijoiden välisten suhteiden ja identiteettien kuvaamista. Vaikka asioita uudelleen esitettäessä

toistetaan aina jotakin vanhaa, on jokainen representaatio ainutlaatuinen, kuten myös yksilöiden identiteetit ovat. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 55–56.) Representaation ja identiteetin käsitteet eroavat toisistaan siinä, että identiteetit liittyvät lähinnä ihmisten välisiin suhteisiin, kun taas representaatiot voivat näiden lisäksi kuvata laajempia ilmiöitä ja tapahtumia. Tutkimukseni tarkoituksena ei ole kuvata ihmisten välisiä suhteita, joten identiteetin sijaan keskityn representaatioihin ja niiden luomisessa käytettyjen kielen keinojen tarkasteluun.

Representaatio eli maailman kuvaaminen on M. A. K. Hallidayn ja systeemis-funktionaalisen teorian jaottelun mukaan myös yksi kielen funktioista (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14–15). Seuraavaksi kerron lisää systeemis-funktionaalista teoriasta ja Hallidayn määrittelemistä kielen tehtävistä eli metafunktioista.

3.2 Systeemis-funktionaalinen teoria ja metafunktiot

M. A. K. Hallidayn systeemis-funktionaalisen teorian eli SF-teorian lähtökohtana on ajatus siitä, että kieli ja sosiaalinen todellisuus ovat saumattomasti yhteydessä toisiinsa. SF-teoria toimii myös diskurssintutkimuksen pohjana: SF-teoriasta on peräisin esimerkiksi näkemys kielestä osana sosiaalista toimintaa. Teoriassa ihminen nähdään toimijana sosiaalisessa yhteisössä. Teorian perusluonne on holistinen eli kokonaisvaltainen, ja sen kautta on mahdollista tutkia merkitysten rakentamista ja kielisysteemin toimintatapoja. Merkitysten rakentamista tutkittaessa pyritään huomioimaan kaikki mahdolliset tekijät, jotka osallistuvat merkitysten rakentamiseen. Teorian tavoitteena on kolmen peruselementin eli kontekstin, tekstin ja kielen systeemin kautta kuvata kieltä ja kielenkäyttöä ihmisen sosiaalisen toiminnan osana. (Luukka 2002: 89–90, 98.)

Teorian nimen alkuosa on peräisin Hallidayn ajatteluun vaikuttaneelta Firthiltä. Firth määritteli systeemin käsitteen sellaiseksi vaihtoehtojen joukoksi, joka kielenkäyttäjän on mahdollista valita tietyissä tilanteissa. Teoreettinen systeemin käsite kuvaa kielen osasten paradigmaattisia eli eräänlaisia vaihtosuhteita ja on vastakohta rakenteen käsitteelle. (Karlsson 1998: 18; Luukka 2002: 96.) Systeemis-funktionaalisen teorian nimen loppuosa, eli funktionaalisuus taas pohjautuu ajatukseen siitä, että kielellä toimitaan ja tehdään tekoja (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14). Systeemis-funktionaalissa teoriassa puhutaan juuri funktioista, koska kielellä toimitaan ja merkityksiä rakennetaan yhteisössä: kielen ajatellaan olevan sosiaalinen ilmiö (Shore 2012: 159).

Funktionaalisuus eroaa esimerkiksi formalistisesta kielitieteen suuntauksesta monessa suhteessa. Hallidayn (1985: xiv) mukaan suuntaukset lähestyvät kieltä eri suunnista. Analyysitavoiltaan ne eroavat mm. siinä, että funktionalisti huomioi kontekstin ja tarkastelee kielenkäyttöä aidossa

tilanteessa. Formalisti voi tutkia kieltä kontekstista irrallaan ja tarkastella yksittäisiä ilmauksia, jotka voivat olla keksittyjäkin. Formalisti lähtee liikkeelle kieliopillisista muodoista, joiden toteutumia tutkitaan teksteistä, kun taas funktionalistin tutkimuksessa lähtökohtana on ilmauksen tehtävä ja merkitys, joita lähdetään tutkimaan kielen muotojen kautta. Funktionalistit näkevät merkitysten luomisen kielen keskeisenä ominaisuutena ja tutkivat, kuinka merkityksiä rakennetaan kielen avulla vuorovaikutustilanteissa. (Luukka 2000: 138–141.) Tutkimuskohteena funktionalistilla voi olla esimerkiksi etsiä tapoja, kuinka koiraan ja sen kuolemaan viitataan blogeissa. Näitä tapoja tutkitaan kielen keinoja tarkastelemalla.

Systeemis-funktionaalisen teorian mukaan kielellä on samanaikaisesti useampia tehtäviä, ja kielijärjestelmän tarjoamien valinnan mahdollisuuksien ansiosta on mahdollista luoda erilaisia merkityksiä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14–15). Näitä merkityksiä tulee analysoida suhteessa kielenkäytön funktioihin. Hallidayn jaottelun mukaan kieli on funktionaalista kolmella tavalla eli kielellä on kolme perustehtävää: maailman hahmottaminen, maailmaan osallistuminen ja tekstien rakentaminen. (Luukka 2002: 94, 102; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14–15, 68.) Edellä mainittuja kielen perustehtäviä kutsutaan myös metafunktioiksi, jotka ovat nimeltään **ideationaalinen**, **interpersonaalinen** sekä **tekstuaalinen metafunktio**. Metafunktioiden kautta pyritään ymmärtämään ja selittämään koko kielisysteemiä, mikä onkin systeemis-funktionaalisen teorian perusidea. (Luukka 2002: 102–103.)

Ideationaalinen metafunktio käsittelee maailman hahmottamista ja kuvaamista eli representatioita (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 57). Kaksi muuta kielen metafunktiota liittyy ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja maailmaan osallistumiseen eli interpersonaalisuuteen tai tekstien rakentamisen ja koossa pitämisen keinoihin eli tekstuaalisuuteen (Shore 2012: 161). Representaatioiden tarkastelun vuoksi tutkimuksessani olennaisin on ideationaalinen metafunktio, joten esittelen interpersonaalista ja tekstuaalista metafunktiota vain lyhyesti luvussa 3.2.2.

3.2.1 Ideationaalinen metafunktio

Yksi kielen kolmesta päätehtävästä liittyy maailman hahmottamiseen ja kuvaamiseen eli representatioihin, joita ideationaalinen eli representatiivinen metafunktio käsittelee. Merkitysten rakentaminen on Hallidayn mukaan kielen tehtävistä keskeisin. Ideationaalisen metafunktion ja representaation avulla voidaan tutkia mm. erilaisten tapahtumien ja tunteiden ilmaisua eli merkitysten tuottamista ja maailman kuvaamista. (Luukka 2012: 90; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 57.) Representaation käsitettä määrittelin jo aiemmin luvussa 3.1.2.

Halliday jakaa ideationaalisen metafunktion vielä kahtia: **eksperientiaaliseen** eli kokemukselliseen ulkomaailmaa ja ihmisen mielikuvitusmaailmaa konstruoivaan metafunktioon sekä suhteita asioiden välille rakentavaan **loogiseen** metafunktioon (Halliday 1978: 45–46; Luukka 2002: 102; Shore 2012: 161, 164). Eksperientiaalista metafunktiota nimitetään myös kokemukselliseksi merkitykseksi, joka ilmentää kielen varsinaista sisältöä. Eksperientiaalinen metafunktio liittyy siihen, kuinka kieltä käytetään konstruoimaan eli merkityksellistämään toimintoja, tapahtumia ja tiloja sekä niihin liittyviä olosuhteita ja olioita. Looginen metafunktio liittyy taas näiden olioiden ja tapahtumien laajempiin komplekseihin, kuten lauseke- ja lauseyhdistelmiin ja niiden konstruoimiseen. Looginen merkitys rakentaa siis asioiden välisiä suhteita. (Luukka 2002: 102; Shore 2012: 161.)

Ideationaalisen metafunktion kautta on mahdollista tarkastella, kuinka esimerkiksi koiraa ja koiran kuolemaa kuvataan eli representoidaan valitsemisani blogeissa. Tarkastelun kohteina ideationaalisisessa metafunktiossa voivat Shoren (2012: 164) mukaan olla sanasto sekä toimijat ja toiminnan kohteet, mutta myös maailmaa kuvaavat prosessityypit eli predikaattiverbit ja niihin kuuluvat välttämättömät lauseenjäsenet. Prosessityypit voidaan jakaa mm. sen mukaan, onko kyseessä tekoon ja toimintaan liittyvä prosessi vai esimerkiksi tunnetta ja tilaa kuvaava prosessi (mp.). Systemis-funktionaalisisessa teoriassa prosessityypit on luokiteltu kolmeen eri kattokategoriaan: materiaalisiin, mentaalisiin ja relationaalisiin prosessityyppeihin (ks. esim. Halliday 1985: 101–128). Halliday itse (1985: 112) määrittelee edellä mainitut prosessityypit tekemisen (*processes of doing*), tuntemisen (*sensing*) ja olemisen (*being*) prosesseiksi. Prosessityypit erottaa siitä, millaisiin kysymyksiin ne vastaavat ja millaisia asioita ne tekstissä rakentavat.

Prosessityypeistä materiaaliset liittyvät ulkoisen maailman asioihin eli rakentavat tekoja ja tapahtumia (*hautasin koiran, lenkkeilimme yhdessä*), mentaaliset kuvaavat sisäisen maailman asioita eli ihmisen tietoisuutta, tunteita ja havaintoja (*ikävöin häntä, kuulen sen haukkuvan*) ja relationaaliset rakentavat suhteita ja luokittelevat (*koira on poissa, kuolema oli yllättävä, minulla on koira*). Materiaalinen prosessityyppi pitää sisällään transitiiviset ja intransitiiviset lauseet ja vastaa kysymyksiin: ”Mitä tapahtui?” ja ”Mitä X teki (Y:lle)?”. Mukana on siis yleensä tekijä ja kohde, ja tekeminen on konkreettista. Mentaalinen prosessityyppi liittyy ihmisen tietoisuuden konstruoimiseen ja voi saada täydennykseksen referointia ilmaisevan rakenteen. Mentaalisisessa prosessissa edellytetään yleensä inhimillistä toimijaa ja toiminta on abstraktimpaa kuin materiaalisisessa prosessissa. Kuvattu toiminta ei yleensä kohdistu tai vaikuta kohteeseen. Relationaalinen eli suhdeprosessityyppi liittyy kuvailuun (*koira oli rauhallinen*) ja ilmaisee suhdetta kahden olion tai olion ja olosuhteen välillä. Esimerkiksi koira ja poissaolo yhdistyvät lauseessa *koira on poissa*. Tämä suhdeprosessityyppi eroaa materiaalisisesta prosessista mm. valinnaisten adverbiaalisen erilaisten rajoitusten vuoksi. Materiaalisisissa prosesseissa voidaan esimerkiksi kuvata, kuinka *koira juoksee aamusta iltaan*, mut-

ta suhdeprosessissa *koira on kuollut aamusta iltaan* kuulostaisi omituiselta. Relationaalisessa prosessityypissä on yleensä mukana *olla*-verbi tai muu suhdetta ilmentävä verbi, kuten *koostua*, *sisältää* tai *käsittää*. (Halliday 2014: 214; Shore 2012: 164–165.)

Prosessityyppien tarkastelun kautta pääsen käsiksi tutkimiini representaatioihin ja diskursseihin. Esimerkiksi relationaalisia prosesseja sekä erilaisia adjektiiveja tarkastelemalla voi tutkia mm. koiran kuvailua. Mentaalisten prosessien kautta on mahdollista tutkia tunteiden ilmaisua ja etenkin omassa aineistossani sitä, nähdäänkö koira inhimillisenä toimijana, jollaista havainnointi ja tunteminen mm. Hallidayn (2014: 214) mukaan edellyttää. Materiaalisten prosessien kautta voin tarkastella, millaisia verbejä koiran kuolemasta käytetään, kuka esitetään teksteissä toimijana ja kuka mahdollisesti toiminnan kohteena.

3.2.2 Interpersonaalinen ja tekstuaalinen metafunktio

Interpersonaalinen, toiselta nimeltään interpersonainen metafunktio tarkoittaa kielen roolia ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja maailmaan osallistumisessa. Tämä mm. vuorovaikutussuhteiden ylläpitoon sekä mielipiteiden, tunteiden, asenteiden ja arviointien ilmaisemiseen liittyvä metafunktio pitää sisällään kaiken sen kielenkäytön, joka mahdollistaa itseilmaisun ja sosiaalisen yhdessäolon. (Luukka 2002: 102–103.) Interpersonaalisuutta voi havaita esimerkiksi tarkastelemalla suhtautumiseen liittyviä sanavalintoja, persoonaa, modaalisia lausetyyppejä ja muita modaaliaineksia (Shore 2012: 177).

Vaikka ideationaalinen ja interpersonaalinen metafunktio yhdessä kattavatkin valtaosan kielen merkityspotentialista, on kielellä Hallidayn mukaan vielä yksi perustehtävä, tekstuaalinen metafunktio. Kielellä on mahdollista rakentaa satunnaisten virkejonojen lisäksi myös koherentteja ja rakenteisia tekstejä. (Luukka 2002: 103.) Tekstuaalisessa metafunktiossa on siis kyse tekstin koossa pitämisen ja tekstin rakentamisen keinoista (Shore 2012: 161). Tähän liittyy tekstin koheesiokeinojen sekä teeman- ja informaatiokulun tarkastelu (mts. 180).

Metafunktiot kertovat yksittäisten kielellisten tekojen lisäksi laajemmin koko kielisysteemin jaosta kolmeen osa-alueeseen. Nämä osa-alueet eli metafunktiot ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Vaikka tutkija voi tehdä rajauksia ja keskittyä vain yhden metafunktion tarkasteluun, jokaisessa ilmauksessa realisoituu eli toteutuu kuitenkin yhtäaikaaisesti nämä kaikki kolme metafunktiota: ideationaalinen, interpersonaalinen ja tekstuaalinen. (Luukka 2002: 103.) Tulen tarkastelussa painottamaan ideationaalista metafunktiota, mutta en voi kokonaan sivuuttaa kahden muun metafunktion olemassaoloa.

4 METAFORA JA KUOLEMAN KIELENTÄMINEN

Tässä luvussa tarkastelen metaforan käsitettä ja kuoleman kielentämistä: mitä metaforat ovat ja miten niiden avulla hahmotetaan maailmaa ja kerrotaan kuolemasta. Pohjaan tarkasteluni pääosin George Lakoffin, Mark Johnsonin sekä Mark Turnerin metaforateoriaan. Luvussa 3.1 käsittelemäni diskurssintutkimuksen perusajatuksiin kuuluu näkemys kielen ja maailman suhteesta: kieli rakentaa maailmaa ja maailma rakentaa kieltä. Myös kognitiivisessa metaforateoriassa kieli on olennainen osa maailmaa ja ihmisen ajattelua: kielessä olevien metaforien nähdään kuuluvan jokapäiväiseen elämään ja auttavan maailman ymmärtämisessä (Lakoff & Johnson 1980: ix, 3). Luvussa 3.2.1 käsitteelin ideationaalista metafunktiota, joka liittyy maailman hahmottamiseen. Metaforat auttavat maailman ymmärtämisessä, joten pääsen metaforien tarkastelun kautta käsiksi ideationaaliseen metafunktioon ja koiran kuoleman kielentämiseen ja menehtyneen koiran kuvaamiseen.

4.1 Metafora

Yksinkertaistetusti **metafora** tarkoittaa eräänlaista kielikuvaa, jonka pohjana on kahden asian osittainen samankaltaisuus (Tieteen termipankki s.v. *metafora*). Metaforia käytetään ymmärtämisen apuna. Etenkin abstrakteja asioita kuvataan metaforin, jolloin vieras asia yleensä rinnastetaan johonkin tuttuun ja konkreettiseen asiaan. Sen lisäksi, että metaforilla pyritään helpottamaan ymmärtämistä, niiden avulla luodaan erilaisia tulkintamahdollisuuksia (Mäntynen 2003: 127). Moni katsoo metaforien kuuluvan lähinnä runouteen ja kaunokirjallisuuteen. Metaforateorian kehittäjien eli Lakoffin ja Johnsonin mukaan metafora on kuitenkin paljon muutakin kuin runouden keino; he näkevät metaforan kuuluvan osaksi jokapäiväistä elämää niin kielessä, ajattelussa kuin toiminnassakin. Laajemmin ajateltuna metafora tarkoittaa Lakoffin ja Johnsonin mukaan avainta ymmärtämiseen. Metaforan ydintä on se, että jokin asia ymmärretään toisen asian avulla. (Lakoff & Johnson 1980: ix, 3.) Metaforisuutta voi pitää kielenkäytön ja kulttuurien ominaisuutena, sillä ihmismieli ja kyky ajatella metaforisesti ovat sidoksissa toisiinsa (Harvilahti, Kalliokoski, Nikanne & Onikki 1992: 7).

Yksittäiset metaforat eivät ole syntyneet sattumalta, vaan ne ovat usein peräisin laajemmista **käsittemetaforista**, jotka toimivat uusien metaforien rakennusmateriaalina. Tieteen termipankki (s.v. *käsittemetafora*) määrittelee käsittemetaforan olevan 'vastaavuus kahden käsitteellisen alueen välillä silloin kun toisen käsitteellisen alueen ilmiöitä ymmärretään toiselle käsitteelliselle alueelle kuuluvien ilmausten kautta'. Kirjoitan tutkimuksessani käsittemetaforat isoin kirjaimin erotukseksi muista metaforista. Esimerkiksi paljon käytetystä kuolemaa kuvaavasta käsittemetaforasta KUO-

LEMA ON PAIKKA voidaan johtaa useita yksittäisiä metaforia: kuolema voi olla *maa*, ja kuollut voi olla *sateenkaaren tuolla puolen* tai siirtyä *rakkaittensa luo* (Lopakka 2002: 61–62). Lakoffin ja Johnsonin (1980) ja Lakoffin ja Turnerin (1989) käyttämistä, samaa tarkoittavista käsitteistä (*conceptual metaphor*, *basic metaphor* ja *basic conceptual metaphor*) hyödynnän selkeyden vuoksi käsittemetaforan käsitettä, kuten tekee myös Lopakka (2002: 45). Osa tutkijoista käyttää käsittemetaforasta myös nimitystä *perusmetafora*.

Metaforien muodostamiseen tarvitaan analogista ajattelua, eli kykyä havaita yhtäläisyyksiä ilmiöiden välillä. Metafora eroaa täsmälliseen ilmaisuun pyrkivästä analogiasta mm. siinä, että metafora hyödyntää kätkeyttä, implisiittistä ilmaisua ja voi jättää vertailun kohteen monitulkintaiseksi. (Harvilahti ym. 1992: 198.) Metaforat voivat tulkitsijastaan ja esiintymisympäristöstään eli kontekstistaan riippuen saada hieman erilaisia tulkintoja. Saman kulttuuriyhteisön sisällä väärinymmärryksen riski on pienempi, koska käsittemetaforat ovat kulttuurille ominaisia (mts. 7). Metaforia on kaikkialla, ja ne ovat niin yleisiä, että metaforista vakiintuneimmat jäävät usein huomaamatta. Voidaan esimerkiksi kertoa, kuinka henkilö *antaa kasvot jollekin*, *ratsastaa muiden maineella* tai *kuihtuu pois*. Rakkaus on *elämän suola* ja rakas ihminen *elämäni valo*. Toisaalta rakkaus voi olla myös *sokea*. Johonkin asiaan voi olla myös *koira haudattuna*. Tunnetun monia elämän ymmärtämiseen liittyviä metaforia, vaikka emme sitä tiedostaisikaan. Metaforat hallitsevat ajatuksiamme riippumatta siitä, mitä ajattelemme. (Lakoff & Turner 1989: xi, 1, 5.)

Erilaisia metaforia ja kielikuvia on suomen kielessä runsaasti. Omassa tutkimuksessani tärkeimpiä metaforatyyppejä ja kielikuvia ovat rinnastus, vertaus sekä erilaiset kiertoilmaukset eli eufemismit. Määrittelen ja havainnollistan erilaisia kielikuvia tarkemmin aineiston analyysissä esimerkkitapausten kautta. Seuraavaksi kuitenkin esittelen Lakoffin ja Turnerin (1989) havaintoja kuoleman metaforista omien aineistoesimerkkieni kautta.

4.2 Kuoleman metaforat

Tutkimusaineistossani koiran kuolemaa ja menehtynyttä koira kuvataan erilaisilla kielen keinoilla, joihin metaforat ja muut kielikuvat kuuluvat. Otetaan esimerkiksi Lakoffin ja Turnerin (1989: 8) määrittelemät viisi kuolemaan liittyvää käsittemetaforaa:

1. KUOLEMA ON ELÄMÄN MATKAN LOPPU
2. KUOLEMA ON LÄHTÖ
3. KUOLEMA ON YÖ
4. IHMISEN KUOLEMA ON KASVIN KUOLEMA

5. KUOLEMA ON MENO VIIMEISEEN MÄÄRÄNPÄÄHÄN.

Nämä käsittemetaforat tarjoavat materiaalia uusien metaforien luomiseen. Elämä ja kuolema ovat niin laajoja ja abstrakteja aiheita, ettei niitä voi kuvata tai käsittää ainoastaan yhden – tai edes näiden edellä mainittujen viiden – käsittemetaforan kautta. Tarvitsemme monia erilaisia käsitteellisiä työkaluja ymmärtääksemme edes osittain elämän ja kuoleman olemusta. Elämästä ja kuolemasta onkin lukuisia metaforia, joista jokainen korostaa erilaisia asioita ja johtaa erilaisiin tulkintoihin, jotka ovat usein ristiriidassa keskenään. (Lakoff & Turner 1989: 2, 17–18.) Esimerkiksi Lopakka (2002: 48) on löytänyt tutkimistaan kuolinilmoituksista 31 erilaista kuolemaan liittyvää käsittemetaforaa.

Seuraavat esimerkit (1–5) ovat aineistoni blogeista ja kuvaavat erilaisten metaforien kautta koiran kuolemaa. Lainauksen perässä on kerrottu, mistä käsittemetaforasta on kyse.

- 1) – – kirmasi onnellisena keppileikeissä siskon kanssa, ja nyt hän on poissa. (Senni 1, käsittemetafora 2, KUOLEMA ON LÄHTÖ.)
- 2) Niinpä Pilvi lähti sinne, mistä ei ole paluuta, kipujen ja kärsimysten ulottumattomiin. (Pilvi/Tuisku 1, käsittemetaforat 2 ja 5, KUOLEMA ON LÄHTÖ ja KUOLEMA ON MENO VIIMEISEEN MÄÄRÄNPÄÄHÄN.)
- 3) Ruusupenkki on oleva sinunkin viimeinen leposijasi; äitisi Tuisku uinuu vieressäsi. (Pilvi/Tuisku 1, käsittemetafora 5, KUOLEMA ON MENO VIIMEISEEN MÄÄRÄNPÄÄHÄN.)
- 4) – – laumassa, joka on kuihtunut pois sen ympäriltä – – (Pilvi/Tuisku 1, käsittemetafora 4, IHMISEN KUOLEMA ON KASVIN KUOLEMA.)
- 5) Yöstä puuttuu yksi hengitys, huoneeni koiraportin pikkuluukku on turhaan auki. (Mörkö 1, ei mikään mainituista käsittemetaforista.)

Viimeisen esimerkin (5) metaforisuus ei perustu aiemmin mainittuihin viiteen käsittemetaforaan, vaan kyseessä on koiran rinnastaminen yhteen peruselintoiminnoista, hengittämiseen. Voidaan puhua myös synekdokeesta, joka lasketaan metonymian alalajiksi. Metonymiassa on kyse siitä, että sana *x* korvataan sanalla *y*, joka taas on käsitteellisesti yhteydessä sanaan *x*. Synekdokeesta puhutaan esimerkiksi silloin, kun käytetään osaa (*hengitys*) tarkoittamassa kokonaisuutta (*hengittävä olento, koira*). (Tieteen termipankki s.v. *synekdoke*, *metonymia*.) Kuten Lopakan (2002) tutkimissa kuolinilmoituksissa, myös blogimerkinnöissä voi esiintyä useita kuoleman metaforia yhden tekstin sisällä (mm. esimerkki 2). Kaikki blogiteksteissä näkyvät metaforat eivät pohjaudu näihin Lakoffin ja Turnerin (1989: 8) mainitsemiin viiteen käsittemetaforaan, kuten voi huomata esimerkistä 5. Koiran kuolemasta käytettyihin käsittemetaforiin tutustutaan tarkemmin analyysiluvussa 5.2.3.

4.3 Kuolema ja sen kielentäminen

Jo johdannossa mainitsin, että kuoleman kielentämistä on tutkittu aiemminkin. Aiemmissa suomen kielen pro gradu -tutkielmissa on tarkasteltu esimerkiksi kuolintodistusten kielenpiirteitä (Viinikka 2011) sekä muistokirjoituksissa käytettäviä kuoleman metaforia (Lopakka 2002). Lemmikkieläimen kuolemaan liittyviä tutkimuksia on lähinnä psykologian ja yhteiskuntatieteiden puolelta, mutta kielentutkimuksen puolella tutkimus on ollut vähäistä. Juuri koiran kuoleman kielentämistä koskevia tutkimuksia ei ole tietääkseni tehty ainakaan suomen kielestä vielä koskaan. Koska valitsemastani aiheesta ei ole merkittävästi aiempaa tutkimusta, hyödynnän tutkimukseni taustana ihmisen kuoleman kielentämistä koskevia tutkimuksia. Tämän kautta pääsen tekemään myös vertailua, eroaako ihmisen ja koiran kuoleman kielentäminen jollakin tavoin.

Kuolla-verbi on määritelty Kielitoimiston sanakirjassa 'elintoimintojen täydellisenä ja korjaantumattomana lakkaamisena' (KS s.v. *kuolla*). Ihmisen ja koiran kuolemassa suurimpana erona on se, että vastuu koiran elämän päättämisestä on usein ihmisellä. Omistajan pyynnöstä eläinlääkäri lopettaa sairaan eläimen. Eläimen lopettamisesta on säädetty eläinsuojelulaissa (ks. Finlex). Ihmisille tällaisia lopetuskuolemia tai eutanasiaa ei ole Suomessa laillista tehdä. Aina koiran elämä ei pääty eläinlääkärin vastaanotolla, vaan osa koirista kuolee myös onnettomuuksissa tai ns. luonnollisesti eli vanhuuteen. Tällaisia luonnollisen kuoleman tapauksia ei ole aineistossani mukana lainkaan, mikä voi vaikuttaa kuoleman kielentämiseen ja siten tutkimustuloksiini. Erottavana tekijänä ihmisen ja koiran kuolemassa on myös se, että ihmisen sanotaan pystyvän ajattelemaan kuolemaa eri tavalla kuin eläimen. Urpo Harva (1985: 12) esittelee filosofi Heideggerin näkemyksen, jonka mukaan eläimet ja kasvit eivät kuole vaan niiden elämä loppuu. Filosofin ajatuksena on, että ihminen kuolee, koska vain ihminen on tietoinen kuolevaisuudestaan. Eläin ei esimerkiksi pelkää kuolemaa samalla tavalla kuin ihminen tai ei ainakaan Heideggerin mukaan tiedosta kuolevansa. (Mp.)

Ihmisen kuolemaa on kuvattu monin eri tavoin. Etenkin kielikuvien, kuten metaforien ja eufemismien, käyttöä esiintyy paljon. Esimerkiksi Lopakan (2002: 46, 48) tutkimusaineistona olleista 1 504 kuolinilmoituksesta löytyi peräti 2 925 kuoleman metaforaa, joiden voidaan nähdä pohjautuvan 31 erilaisesta käsittemetaforasta. Kiertoilmauksilla eli eufemismeilla pyritään yleensä peittämään jotakin epämiellyttävää ja ilmaisemaan asia kierrellen. Tieteen termipankin määritelmän (s.v. *eufemismi*) mukaan eufemismi on ”kaunisteleva, kiertelevä tai peittelevä sanonta; kiertoilmaus, joka on korvattua ilmausta lievempi ja epämääräisempi”. Vaikka kuolemaa asiana pidetään järkyttävänä ja pelottavana, ilmaukset *kuolla*, *saada surmansa* ja *menettää henkensä* ovat Länsimäen (1995: 63) mukaan kuitenkin neutraaleja. Vihapuhetta ja sananvapautta käsittelevässä artikkelissa (Määttä

2013: 10) tuodaan esiin, että esimerkiksi vähän arvostettuihin ihmisryhmiin liittyvä sanasto on ongelmallista, sillä neutraaleinakin pidetyt sanat saastuvat sanojen kohteeseen liitettyjen negatiivisten miellelyhtymien vuoksi. Sanan saastumista kutsutaan myös konnotaation kielteistymiseksi (mp.). Tällainen konnotaation kielteistyminen liittyy myös *kuolla*-verbin käyttöön, sillä *kuolla*-verbin ilmaisema tapahtuma on ihmisten mielissä usein negatiivinen asia. Kuolemasta puhumiseen käytetään osittain juuri tämän vuoksi kiertoilmauksia, kuten *saapua matkansa päähän, muuttaa taivaan kotiin, poistua keskuudestamme* tai *nukkua ikiuneen* (Länsimäki 1995: 64).

Kuoleman luonteesta on ollut monia näkemyksiä: osa on pitänyt kuolemaa rangaistuksena, osa elämän loppuna tai ovena parempaan elämään (Harva 1985: 15). Kuolemasta on puhuttu luonnollisena ilmiönä mutta myös *ihmisluonnon vastaisena käsittämättömänä loukkauksena* (mp.). Kuoleman kuvaaminen ja tavat, joita kuolemasta puhumiseen käytetään, liittyvät mielestäni sekä yleisesti ideologioihin että kieli-ideologioihin. Ideologiaksi voisi kutsua esimerkiksi aiemmin mainittua Harvan (mts. 12) esittelemää filosofi Heideggerin näkemystä ihmisten ja eläinten kuolemisen tai ”elämän loppumisen” eroista. Kieli-ideologioissa taas on osittain kyse siitä, miten kieleen ja kielenkäyttöön suhtaudutaan. Kieleen suhtautumisen lisäksi taustalla kuitenkin vaikuttaa se, kuinka kielenkäyttäjä suhtautuu kuolemaan ja kuolleeseen henkilöön. Jos kielenkäyttäjä suhtautuu kuolemaan pelottavana ja kamalana asiana, hän todennäköisesti pyrkii myös välttelemään kuolemasta puhumista kokonaan tai ainakin käyttämään kiertoilmauksia. Jos kuollut henkilö on ollut hyvin läheinen ja kuolema on tapahtunut hiljattain, kiertoilmaukset ovat käytössä enemmän kuin vieraan henkilön kuolemasta puhuttaessa. (Länsimäki 1995: 64.) Aikanaan on esitetty ajatuksia myös siitä, että kuolemasta puhumista olisi vältelty, koska puhumisen pelättiin olevan osasyllisenä läheisen kuolemaan (Varis 1998: 172). Kieleen on siis suhtauduttu jossain määrin performatiivisena, maailmaa muuttavana voimana, minkä vuoksi näkisin, että sekä ideologiat että kieli-ideologiat vaikuttavat kuoleman representaatioihin (performatiivisuudesta ks. esimerkiksi Määttä 2013).

Kuolemantapaukset voidaan representoida tekoina, jolloin jonkun henkilön tai olosuhteen toimijuutta tai syyllisyyttä ja osallisuutta tapahtuneeseen korostetaan. Kuolema voidaan kuvata myös tapahtumana, jolloin tekijyyttä ei tuoda ilmi. Myös se, minkälaisia asioita kuolemaan liitetään ja millaisia syy-seuraussuhteita esitetään, muodostaa kuolemasta tietynlaista kuvaa. Diskurssintutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat juuri mainitunlaiset kuvan muodostamisen keinot sekä se, millaisia nämä muodostuneet kuvat ovat.

5 ANALYYSI

Analysoin aineistossani olevia kielen keinoja, joilla koira tai sen kuolemaa kuvataan. Kuvailen ja erittelen kielen keinoja, joista diskurssit ja representaatiot muodostuvat. Aloitan tarkastelun menehtyneen koiran kuvaamisesta ja luvussa 5.2 siirryn kuoleman kielentämisen tutkimiseen. Luvussa 5.1 etsin vastausta siihen, millaisilla kielen keinoilla kuollutta koira kuvataan ja millainen kuva koirasta muodostuu: pyrin siis vastaamaan ensimmäiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseeni. Luvussa 5.2 haen vastauksia toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen, jotka koskevat koiran kuoleman kielentämisen keinoja ja kuoleman diskursseja ja representaatioita. Kokoan lukujen 5.1 ja 5.2 loppuun havaintoja erilaisten diskurssien ja representaatioiden muodostumisesta.

5.1 Koiran kuvaaminen

Koirasta muodostetaan blogiteksteissä kuvaa monenlaisin kielen keinoin. Olen jakanut aineistostani nousseet representoinnin tavat sanaluokkien mukaisesti omiin ryhmiinsä: substantiiveihin, pronomineihin, adjektiiveihin ja verbeihin. Osa keinoista ei kuitenkaan sisälly mihinkään tiettyyn sanaluokkaan, joten muita ilmiöitä, kuten intertekstuaalisuutta tai tekstin rakenteeseen liittyviä seikkoja, käsittelem vielä erikseen etenkin koiran kuoleman kuvausta tarkastellessani (mm. luvuissa 5.2.4 sekä 5.2.5).

5.1.1 Substantiivit

5.1.1.1 Koiran yksilöiminen erisnimen avulla

Aineistoni yhtenä merkittävänä kielen keinona on koiran yksilöiminen erisnimen avulla. Erisnimen tehtävänä on identifioida: yksilö nimetään erotukseksi muista saman lajin jäsenistä (VISK § 553). Aineistossani esimerkiksi *Beniä* kuvataan *koiraksi* ja rotunsa mukaan *rotikaksi* eli rottweileriksi, mutta nimi erottaa koiran toisista lajin ja rodun edustajista. Lähes kaikissa tutkimissani blogeissa on käytössä koirien kutsumanimet. Ainoastaan yhden kirjoittajan blogeissa (Koiria 1 ja 2) koiran nimeä ei käytetä; koiran nimen sijaan kerrotaan *koirasta*, joka kirjoitetaan kerran proprin eli erisnimen kaltaisesti isolla alkukirjaimella (esimerkki 6) ja muutoin appellatiivin eli yleisnimen kaltaisesti pienellä alkukirjaimella.

6) Meillä erityisesti mies jotenkin lähentyi Koiran kanssa vauvan kuoleman jälkeen. (Koira 2)

Nimien käytössä on blogien välillä hieman eroja: Blogit Koira 1 ja 2 jättävät koiran nimen lisäksi myös ihmisten oikeat nimet pimentoon: etunimillä kutsumisen sijaan kirjoittaja nimittää lapsiaan mm. *Pojaksi* ja *Tähtityöksiksi*. Blogin Pilvi/Tuisku 1 kirjoittaja ei paljasta omaa nimeään tai yhdistä merkintöihin kuvia, mutta puhuu koiristaan nimillä. Kaikissa muissa aineistoni blogeissa koirien nimiä ei peitellä, koirat näkyvät kuvissa ja kirjoittajatkin esiintyvät omilla kasvoillaan, jos eivät nimillään. Aineistoni blogeissa koiran ja ihmisten nimet joko kerrotaan lukijalle tai korvataan muulla tavoin, kuten blogeissa Koira 1 ja 2 tehdään ilmauksilla *koira*, *Poika* ja *Tähtityttö*.

Halu anonymiteetin säilyttämiseen voi olla yksi syy nimen välttelyyn, mutta etenkin entisaikaan kuolleesta nimellä puhumista on vältelty muista syistä. Esimerkiksi Frazer kertoo ihmisten eri kulttuureissa uskoneen vainajan sielun palaavan, jos vainajaa kutsutaan nimellä. Tätä omaiset eivät toivoneet, sillä sielun uskottiin haluavan vahingoittaa eläviä. (Frazer 1998: 206, 210–211.) Kuolleen nimen välttely kuului Pentikäisen mukaan myös suomalaiseen kuolemankulttuuriin. Kun henkilön kuolemasta oli kulunut vuosi, hänen olemassaolonsa katsottiin päättyneeksi. Kuollutta alettiin puhutella vainajana eikä enää omalla nimellään, ja hänen ajateltiin siirtyneen arvostettuun suvun vainajien kategoriaan. (Pentikäinen 1990: 30.) Blogeissa koirista ei kuitenkaan puhuta nimen sijaan vainajina, vaikka kuolemasta olisi kulunut vuosi tai pidempään. En havainnut muutoksia koiran nimen käytössä heti kuoleman jälkeen kirjoitettujen ja myöhemmin kirjoitettujen blogimerkintöjen välillä. Nimen käyttö erottaa menehtyneen koiran kuvaamisen ainakin entisaikaan kuolleiden ihmisten kuvauksista. Nimen kiertely tai välttely ei enää nykypäivänä vaikuta olevan tyypillistä kuolleesta puhuttaessa. Nykyään esimerkiksi kuolleen julkisuuden henkilön nimen käyttöä ei vältellä uutisissa, ja ihmisten kuolinilmoituksissa ja muistokirjoituksissa vainajan nimi on mukana. Uskomukset ovat muuttuneet, ja koiran kuolemaan tai ylipäättään kulttuuriimme ei enää kuulu se, että kuolleen hengen pelättäisiin palaavan takaisin. Blogeja Koira 1 ja 2 lukuun ottamatta nimien käyttöä ei aineistossani vältellä; ennemminkin koira saa useita lempinimiä kutsumanimensä rinnalle.

Miksi koiran nimi sitten mainitaan blogeissa, ja mitä koiran nimen käyttöön tai antamiseen liittyy? Virallinen nimi annetaan rotukoirille pian koiran syntymän jälkeen, ja se löytyy koiran tiedoista Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä. Seuraavaksi mainitsemani nimet ja lempinimet kuuluvat perheemme koiralle, koska blogeissa virallisia nimiä ei sellaisenaan käytetty. Koiran omistaja antaa koiralle valitsemansa kutsumanimen (*Jeppe*), joka voi olla peräisin tai erota genetiivimuotoisen kennelnimen ja koiran oman nimen sisältävästä virallisesta nimestä (*Mehtäpellon Maamyrrä*). Lisäksi koira voi elämänsä aikana saada useita lempinimiä, kuten *Muumi*, *Jebu*, *Hassutassu*, *Jeppepperoni*, *Rusinarotta* ja *Vuhvelsson*. Koiran virallisen nimen antamista varten on ohjeistus Ken-

nelliiton koirarekisteriohjeessa (ks. Kennelliitto 2014). Yksi syy koiran nimen käytölle on se, että erisnimi erottaa yksilön muista saman lajin jäsenistä (VISK § 553). Osa kirjoittajista kertoo blogimerkinnöissään myös muista koirista, joten selkeyden vuoksi tietty koira on hyvä erottaa muista nimen avulla. Se, että koirasta puhutaan lajin sijaan kutsumanimeä käyttäen, voidaan myös nähdä esimerkiksi *koira*-sanan toiston välttämisenä. Pyrkimys toiston välttämiseen ei kuitenkaan selittäisi sitä, miksi vaikkapa *Senni*-koirasta kerrotaan toistuvasti juuri nimen kautta ja harvoin *koirana*. Yksi syy erisnimen käyttöön pohjautuu siihen, että koira on omistajalleen tärkeä. Ihminen nimittäin nimeää itselleen merkityksellisiä asioita tai olentoja (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 15–16), jollaisena koirankin voi tämän perusteella nähdä. Nimi annetaan yleensä sellaiselle eläimelle, johon on henkilökohtainen suhde ja ”josta on tarve puhua yksilönä”. Ihminen pyrkii nimen antamisen kautta inhimillistämään eläintä ja rakentamaan sille identiteettiä. (Mts. 16, 267–268.)

Mielenkiintoista on se, että suuri osa tutkimusaineistossani esiintyvistä koiran nimistä on lisäksi käytössä myös ihmisten niminä, esimerkiksi *Ben*, *Senni*, *Pilvi* ja *Tuisku*. Vastaavanlainen havainto on tehty ainakin kissoille annetuista nimistä (Ainiala ym. 2008: 268), mutta myös koirien nimistä. Savon Sanomissa uutisoitiin (SS 3.3.2013 a), kuinka Suomen Kennelliittoon rekisteröidyistä koirista tehdyssä listauksessa sadan suosituimman nimen joukosta yli puolet on ihmisilläkin käytössä. Uutisessa (mp.) Kennelliiton viestintäpäällikkö Kaija Unhola perustelee ihmisnimien käyttöä koirilla sillä, että ”koirasta on tullut entistä enemmän ihmisen kaveri, perheenjäsen. Perheenjäsenelle voi antaa ihmisnimenkin, jos se tuntuu sopivalta.” Lisäksi eläintieteen tohtori Kai Pelkonen (SS 3.3.2013 b) arvelee kulttuurinmuutoksen vaikuttaneen nimeämiseen: ”Ihmisen suhtautuminen koiraan on kaupungistumisen myötä muuttunut. Se ei ole enää ensisijaisesti hyötykappale, vaan persoona ja perheen osa, jolla on oltava nimi.” Pelkonen (mp.) jatkaa: ”Nykyään koira täyttää hyvin usein ihmisen tunnemaailmassa samaa paikkaa kuin lapsi. Ja kun koirasta tulee tunneobjekti, jota kohdellaan kuin ihmistä ja jolle annetaan ihmisen oikeuksia ja arvoja, on vain luonnollista, että sille annetaan ihmisen nimi.”

Aineistossani esiintyvistä ilmauksista on välillä vaikea sanoa, onko kyse koiran kutsumanimestä, lempinimestä vai virallisesta nimestä, joka koostuu yleensä kennelimestä ja kasvattajan keksimästä loppuosasta. Esimerkiksi blogissa Mörkö 1 on koiraa kuvattu näin: ”Voi Mörkö. Pikku-Manuel, Kyyhkyntien keisari.” Ilman blogimerkinnässä olevaa jalostustietojärjestelmään ohjaavaa linkkiä olisi haastava sanoa, ovatko nämä edellä mainitut nimiä tai osia virallisesta nimestä vai lempinimeksi tarkoitettuja. Mikään edellisistä ei ole koiran virallinen nimi, ja blogia seuraamalla paljastuu se, että Mörkö on koiran kutsumanimi. Pikku-Manuel ja Kyyhkyntien keisari ovat siis luultavimmin lempinimiä. Arvoitukseksi kuitenkin jää, onko tässä tarkoitus kuvailla koiraa esimerkiksi pienen koon (*Pikku-Manuel*) tai vaikka arvokkuuden (*keisari*) tai asuin- tai syntymäpaikan

(*Kyyhkyntie*) kautta. Aineistoni perusteella koirien nimien käyttöön pätee sanonta ”rakkaalla lapsella on monta nimeä”, sillä blogeissa koirista puhutaan melko usein lempinimillä, jotka voivat liittyä mm. ulkonäköön tai luonteeseen.

5.1.1.2 Koiran representoiminen lajinimen tai rodun kautta

Erisnimellä kutsumisen lisäksi koirasta puhutaan blogeissa lajinimen *koira* sekä ajoittain myös koiran rodun tai rotuun viittaavien nimitysten (esim. *paimen*) kautta. Lajinimen käyttö luo representatioita yhdistämällä koiran muihin saman lajin edustajiin. Kielitoimiston sanakirja määrittelee koirien olevan ’seuraeläiminä, metsästyksessä ym. käytettäviä suden sukuisia eläimiä’ (KS s.v. *koira*). Eri koirarodut, joita on olemassa yli 300, on jaettu käyttötarkoituksen mukaan mm. vainu- ja jälki-koiriin, paimenkoiriin ja metsästyskoiriin. (Kennelliitto 2015.) Koirien rotuihin viittaavia nimityksiä on hyödynnetty aineistossani kaikissa muissa paitsi Mörkö 1 ja 2 -blogeissa, mistä kerron hieman lisää tämän alaluvun lopulla.

Bloggaajat kutsuvat koiriaan lajinimeä käyttäen *koiriksi*. Koiraksi kutsuminen on tutkimissani blogeissa yleistä: jokaisessa blogissa koirasta puhutaan *koirana* vähintään kerran. Koiraksi kutsuminen kuitenkin eroaa blogien välillä jonkin verran. Esimerkiksi blogeissa Koira 1 ja 2 kirjoittaja puhuu yhdessä kirjoituksessaan (esimerkki 7) koirastaan *piskinä* eli *koira*-nominin tilalla käytetään synonyymista nimitystä, jolla kuitenkin on mm. Kielitoimiston sanakirjan (KS s.v. *piski*) mukaan halventava sävy. Varis (1998: 57–58) määrittelee Suomen kielen perussanakirjaa (PS s.v. *koira*) hyödyntäen *piskin* kiertoilmaukseksi, koska vahvojen assosioivien sivumerkitystensä vuoksi sana välittää tietoa puhujan halveksivasta asenteesta referenttiä eli *koiraa* kohtaan. Koira 2 -blogin kirjoittaja ei kuitenkaan tässä esimerkissä (7) määrittele koiraansa konnotaatioltaan positiivisten adjektiivien kautta, vaan kuvailee koiraa *typeräksi*.

7) Typerä piski ADHDnsä kanssa. Miksi meni hyppäämään vaikka normaalisti pysyy aina kiltisti pihassa? (Koira 2)

Myös Ben 1 -blogin kirjoittaja kertoo koirastaan *koira*-nominin synonyymeja tai kiertoilmauksia käyttäen (8) ja (9). Tällä kertaa ilmaukset ovat kuitenkin enemmän hellitteleviä kuin halventavia. Kielitoimiston sanakirjassa *hauva*- ja *haukku*-nimit on määritelty lastenkielellä tai lapsille puhuttaessa käytettäviksi sanoiksi (KS s.v. *hauva* ja *haukku*). Varis (1998: 57–58) on maininnut kiertoilmauksia koskevissa esimerkeissään *piskin* lisäksi myös *hurtan*, *rakin* ja *hauvan*, joilla voidaan kaikilla kuvata koiraa hieman eri tavoin.

- 8) Vaarallista siitä hauvasta ei saanut tekemälläkään. (Ben 1)
 9) Ben oli heillekin hyvin rakas ja siksi olen saanut itkeä myös liikutuksen kyyneliä, kun monet ovat jakaneet mitä kauneimmat sanat ja ajatukset meidän mielettömästä haukusta. (Ben 1)

Muutoin kirjoittajat ilmaisevat koiran olevan *koira* ja *eläin*. Osa kirjoittajista referoi muiden ihmisten ajatuksia, minkä jälkeen nämä ajatukset kuitenkin kumotaan kertomalla oman koiran olevan muutakin kuin koira. Näin tekee esimerkiksi Ben 1 -blogin kirjoittaja (10).

- 10) Monille koira on koira. Koira on eläin. Mutta kun minulle hän oli niin paljon enemmän. (Ben 1)

Ben-koira on ollut kirjoittajalle enemmän kuin eläin, enemmän kuin koira. Esimerkissä (10) kumotaan se, että Ben olisi ”pelkästään” koira ja eläin. *Mutta*-konjunktioita käyttäen osoitetaan, ettei aiemmin sanottu pidäkään täysin paikkaansa. *Mutta* ilmentää adversatiivista suhdetta eli eräänlaista vastakohtaisuutta, jossa korostetaan eroavaisuuksia entiteettien välillä (VISK § 1102). Tässä kirjoittaja etäännyttää itseään eräänlaisesta *koira koirana* -ajatuksista erottamalla muiden näkemykset (*Monille koira on koira*) omistaan (*Mutta kun minulle –*). Koira, jota ei blogeissa Koira 1 ja 2 kuvata nimen kautta, ei myöskään jää pelkäksi koiraksi esimerkissä (11), vaan on *äärettömän rakas perheenjäsen*. Kyseisessä esimerkissä kirjoittaja kertoo oman mielipiteensä, jonka mukaan koira voi olla koira ja samalla muutakin.

- 11) Kyllä, olen sitä mieltä, että koira on koira mutta silti niin äärettömän rakas perheenjäsen. (Koira 1)

Myös tässä virkkeessä (11) on käytetty *mutta*-konjunktioita, jolla mielipidettä tarkennetaan yhdessä *silti*-partikkelin (VISK § 371) kanssa. Vaikka Koira 1 ja 2 -blogien kirjoittaja ilmaisee omaa mielipidettään, hän tuo samalla epäsuorasti ilmi ajatuksen siitä, ettei koira normaalisti pidettäisi rakkaana perheenjäsenenä. Tämä ilmenee *mutta*-konjunktin jäljessä esiintyvän *silti*-konnektiivin kautta, jolla voidaan tarkoittaa samaa kuin adpositioilmauksella *siitä huolimatta* (VISK § 1142). *Mutta*-konjunktin käyttö ei jää ainoaksi yhtäläisyydeksi esimerkkien (10) ja (11) välillä, sillä tautologia eli ns. tarpeeton toisto (KS s.v. *tautologia*) näkyy selkeästi kohdissa *koira on koira*. Toistoa on käytetty myös myöhemmässä esimerkissä (12), jossa *vain koira* toistuu.

Edellä mainittujen esimerkkien (10) ja (11) perusteella voisi ajatella, että koiria ja muita eläimiä jopa hieman vähätellään, sillä kirjoittajat ilmaisevat oman koiran olleen *enemmän* kuin koira ja

luovat samalla kuvaa, ettei koira normaalisti olisi rakas tai perheenjäsen. Tällainen koiria vähättelevä kuva vahvistuu seuraavan, Mörkö-koirasta kertovan, esimerkin (12) myötä. Muista kirjoittajista poiketen Mörkö 1 ja 2 -blogien kirjoittaja näyttäisi vähättelevän omaa koiraansa käyttämällä siitä eksklusiivista fokuspartikkelia *vain*, jonka merkitys on 'ei muuta/muita kuin' (VISK § 844). Vähätelyn voisi nähdä vielä korostuvan toiston kautta (*Se oli vain koira, vain koira*).

- 12) Ei tämä voi olla oikein, ei maailma saa mennä näin. Jotenkin ikävä rymähti niin henkilökohtaisena ja jakamattomana, että välillä sen väkevyys turhauttaa minua itseänikin. Se oli vain koira, vain koira. (Mörkö 2)

Saukkonen kirjoittaa Kielikellossa (1970), kuinka toistoa käytetään puhe- ja kirjakielissä eri tavoin: puhekielessä tahaton toisto on tyypillistä, mutta kirjakielissä toistoa käytetään tietoisesti tyylikeinona, jolloin ajatuksen kannalta keskeisimmät sanat toistetaan. Esimerkissä (12) ei vaikuttaisi olevan kyse tahattomasta toistosta vaan tyylikeinosta, jolloin koira nousee keskeiseksi. Kontekstia laajemmin tarkastelemalla selviää, että vaikka Mörköstä puhutaan useamman kerran *koirana* tai *eläimenä*, se saa yleensä rinnalleen mm. erilaisia pääosin myönteisiä adjektiivimääritteitä, kuten: *pikku-koirani; hyvin erityinen koira; niin mahdolloman hieno pieni koira; miten onnellinen koira Mörkö oli*. Määritteet luovat kuvaa, kuinka erityinen Mörkö oli koiraksi tai eläimeksi. Kirjoittaja kuvaa, kuinka ei voi ymmärtää, että eläimellä olisi tällaisia ominaisuuksia (13).

- 13) En vielääkään pysty ymmärtämään, kuinka pienessä eläimessä saattoi olla niin paljon henkistä kapasiteettia.

Mörkö, jota kuvataan yhdessä virkkeessä *vain koiraksi*, on paljon muutakin kuin ”pelkkä koira”. Kirjoittajat luovat menehtyneistä koiristaan kuvaa myös vertaamalla niitä muihin koiriinsa. Blogimerkinnässä (14) näkyvästä vertailusta voi havaita sen, että blogien Mörkö 1 ja 2 kirjoittaja piti Mörköä poikkeuksellisen koirana.

- 14) Se oli ihan *oikeasti* älykäs, aivan eri tavalla kuin kukaan muista koiristamme. En tiedä, onko ainoastaan lapsellista uskoa, että Mörkö oli hyvin erityinen koira, mutta ehkä se ei olekaan oleellista. (Mörkö 2, *oikeasti* on kursivoitu myös alkuperäisessä tekstissä)

Samalla kun koira kuvataan älykkääksi, sitä myös verrataan perheen muihin koiriin. Kielellisesti tämä tapahtuu käyttämällä vertauksille tyypillistä *kuin*-konjunktiota, johon on liitetty intensiteetti-partikkeli *aivan* sekä korostamalla adjektiivia *älykäs* astemääritteenä toimivan intensiteetti-partikke-

lin *ihan* ja vahvistavan määritteen *oikeasti* kautta (ks. VISK § 664, § 666 ja § 854). Samankaltaista muihin koiriin vertaamista tapahtuu myös Pilvi/Tuisku 1 -blogissa (15), jossa koirat asetetaan vertauskuvallisesti *jonoon* eli paremmuusjärjestykseen numeraaleja (*uno*) ja kielikuvia (*vain karvan mitan jäljessä*) käyttäen.

- 15) Jos vuosikymmenien varrella omistetut koirat pitäisi asettaa jonoon, niin numero uno olisi aina ja ikuisesti elämäni ensimmäinen koira, sielunkumppanini Kata-noutaja, mutta vain karvan mitan jäljessä tulisi Pilvi, sitten sen mami Tuisku ja sen jälkeen muut koirat melko yhtenäisenä joukkona. (Pilvi/Tuisku 1)

Tuiskua suhteutetaan esimerkissä (16) muihin saman rodun edustajiin translatiivin *havannankoiraksi* kautta. Havannankoirasta muodostuu lauseessa kuva vilkkaana rotuna, ja Tuisku-koiran käytöstä kuvaillaan toisen koirarodun nimestä *-mÄinen*-johtimella johdetun adjektiivin (*terrierimäistä*) avulla.

- 16) Tuisku oli myös havannankoiraksi melko rauhallinen, mikä sopi minulle hyvin. En erityisemmin pidä levottomista häslääjistä. Windy-setterin kuoltua Tuiskusta tuli porukan pomo, mikä toi sen käyttöön ripauksen terrierimäistä pörhäkkyyttä suhteessa tuntemattomiin koiriin varsinkin, kun oltiin Tuiskun omalla reviirolla. (Pilvi/Tuisku 1)

Menehtyneestä koirasta ei puhuta rotunsa kautta kovin usein, vaikka koirien rodut blogeja seuraamalla melko helposti selviävätkin. Kuolleesta koirasta halutaan ehkä kertoa muita asioita kuin rotu, joka usein selviää etenkin koirablogeissa jo aiemmista merkinnöistä niin kuvien kuin kirjoitetun tekstin kautta. Ben-koirasta on yksi maininta *rotikkana* (rottweiler) ja Rambosta *chihuahuana*. Nimmättömäksi jäävän Koiran (Koira 1 ja 2) rotu selviää blogimerkinnän kommentteista, mutta muuten koiraa kuvataan lähinnä *paimeneksi* paimenkoirarodun mukaan. Sennin ja Mörkön rodut selviävät kuvien ja blogin kautta muuten, mutta Mörköstä ei puhuta rodun kautta. Sennistäkään ei puhuta suoraan Senni-cavalierina tai cavalier kingcharlesinspanielina, vaan epäsuorasti, kuten esimerkissä (17). Koirista voidaan kertoa myös sukupuoli, esimerkiksi Ben-koirasta puhutaan *poikakoirana* virkkeessä (18).

- 17) Moni koira (muukin kuin cavalier) sairastaa tälläkin hetkellä, ja luultavasti aivan liian moni ilman oikeaa lääkitystä. (Senni 1)
- 18) Hyvin raskain mielin ja todella syvän surun keskeltä joudun kertomaan, että hyvin – hyvin rakas poikakoirani Ben lähti keskuudestamme tämän viikon alussa. (Ben 1)

Koirasta lajinimen kautta *koirana* puhuminen on siis aineistoni blogeissa varsin yleistä, mutta koirasta ei yleensä luoda kuvaa ”vain koirana”. *Koira*-nominin synonyymeiksi katsotuilla sanoilla

piski, *hauva* ja *haukku* tuodaan kuvaukseen erilaisia piirteitä. Koirasta rodun kautta kertominen ei ole aineistossani yhtä yleistä kuin representoiminen lajinimen kautta. Koiran erityisyyttä korostetaan vertailun ja adjektiivien kautta. Koiria kuvataan tyypillisesti myös useilla muilla kielen keinoilla, jotka nousevat tutkimuksessani lajinimen käyttöä merkittävämpään rooliin. Tällöin koirat eivät jää pelkästään koiriksi tai rotunsa kautta kuvatuiksi.

5.1.1.3 Muut substantiivit

Erisnimen ja lajinimen lisäksi blogissa käytetään muitakin substantiiveja koirasta kerrottaessa. Koiraa on aineistossani kuvattu ystävyteen ja perheenjäsenyyteen liittyvin termein, kuten seuraavista esimerkeistä voi nähdä. Koira voi olla *ystävä* ja *kaveri* (esimerkit 19–24), tai kirjoittaja voi puhua samaan semanttiseen kenttään kuuluvia sanoja käyttäen esimerkiksi *ystävyydestä* (24) kuvaessaan koiran ja ihmisen suhdetta.

- 19) Hei hei, Mörkö. Tulisielu, leijonamieli, pieni paras ystävä. Kiitos, kun olit pikkukoirani. Minun on niin ikävä. (Mörkö 1)
- 20) Toivon, että jonakin päivänä olen yhtä urhea kuin pieni ystäväni oli. (Mörkö 2)
- 21) Viisi kuukautta Tähtitytön kuoleman jälkeen meidän rakas koiramme, Pojan luotto ystävä, jäi bussin alle. Silloin Poika tajusi mitä kuolema tarkoittaa. Kun yhdessä silitimme kuollutta koiraa ja jätimme hyvästit. (Koira 2)
- 22) Kyllä minä ikävöin koiraa. Yhteisiä pitkiä metsälenkkejä, pellon pientareella kävelyitä. Aina iloista ja uskollista ystävää. Uusi koira on ollut paljon mielessä. Varsinkin kun Peikkotyttöä odotin ja pelkäsin ettei hänkään tule kotiin niin suunnittelin että uudesta koirasta olisi edes jotain lohtua. (Koira 2)
- 23) Pojan kasvukumppani ja uskottu kaveri. (Koira 2)
- 24) Heidän ystävyytensä oli jotain niin upeaa katseltavaa, mikä ehti tuoda meille suurta iloa ja onnea miltein kahden vuoden ajan. Kuinka syvältä se riipaiseekaan, kun aina ensimmäiseksi aamulla pieni poikani etsii parasta kaveriaan ja äiti joutuu jälleen kerran toteamaan olevansa kovin pahoillaan siitä, että Ben on poissa. (Ben 1)

Perheenjäsenyyteen liittyen koira voi olla omien koirasukulaistensa kautta kuvattuna esim. *mami*, *muori*, *emoseni*, *Senni-sisko*, *äippä* ja *äiti* (esimerkit 25–28). Mikäli koira on synnyttänyt pentuja, sitä voidaan kutsua *äidiksi* (27). Virallisemmassa yhteydessä koiran vanhempia kutsutaan emäksi ja isäksi. Aineistoni koirista Tuisku on Pilvin emä (*äippä*, *äiti*, *emonen*, *kantaja*), joten Pilvi on Tuiskun *tytär* (27) ja *iso tyttö* (26). Sennistä puhutaan Sisu-koiran *siskona* (28). Muita koirien keskinäisiä sukulaissuhteita ei aineistossani tuotu ilmi.

- 25) Missä on emoseni, kantajani Tuisku? (Pilvi/Tuisku 1)
- 26) Kiersimme lammen näkemättä mamiani. Kotiovella kuitenkin ajattelin, että Tuisku odottaa meitä sisällä. Nuuhkaisee sitten kuonoani ja - noloa - hännänalustani, vaikka olen sata kertaa sanonut, että olen iso tyttö jo

eikä vatsani toiminnasta enää tarvitse kantaa huolta. Mutta Tuisku ei ollut eteisessä. Eikä makuuhuoneessa, eikä muissakaan huoneissa. Monen päivän ajan yritin ulkona selvittää, mihin äippäni on mennyt. Sitten suorasää loppui ja maan peitti ensin jäinen kuori ja sitten lumi. Oli mahdotonta saada mitään vainua Tuiskusta. (Pilvi/Tuisku 1)

- 27) Tänä koiran päivänä 24.4. Pilvi palasi kotiin - tuhkauurnassa. Siinä ne nyt toistaiseksi ovat hyllynreunalla, äiti ja tytär, Tuisku ja Pilvi, samanlaisissa valkoisissa purnukoissa. Sydän on raskas ja silmät kyyneltyvät tätkin kirjoittaessa, mutta minkäs teet. Näin se nyt vaan meni. Jäljellä ovat muistot. (Pilvi/Tuisku 1)
- 28) Sisu on ensimmäistä vuodenvaihdetta meillä, mutta ei kuulemma ole aiemmin raketteja pelännyt, kuten ei Senni-siskokaan. (Senni 1)

Mikäli koira nähdään jäsenenä ihmisperheessä, se on useimmiten kuvattu käyttämällä substantiiveja *perheenjäsen*, *lapsi* tai *vauva*. Jos koira on kirjoittajalle lapsen roolissa, kirjoittaja voi nimittää itseään äidiksi, kuten esimerkissä (29) tehdään. Koira 1 -blogissa kuvataan, kuinka koira saapui *vauvana* lapsettomaan kotiin ja oli *kuin pieni taapero* (30). *Taapero*-substantiivilla tarkoitetaan pientä lasta (KS s.v. *taapero*), ja tässä esimerkissä (30) koiraa verrataan *kuin*-konjunktioita käyttäen taaperoon. Myöhemmin, Koira 2 -blogissa (31), samaa koiraa kutsutaan jälleen *vauvaksi*, jota määritetään tarkenteena olevalla *me*-persoonapronominin genetiivimuodolla (VISK s.v. *tarkente*) sekä järjestysluvulla ja yksilöivällä adjektiivilla (VISK § 608) *ensimmäinen*. Muita blogeissa käytettyjä perheenjäsenyyteen liittyviä substantiiveja ovat: rakas *pienokaiseni* (Senni 1), *Kulta-pieni* (Senni 1, (29)) sekä *kuin ”ihmisperheenjäsen”* (Rambo 1).

- 29) Kiitos, Kulta-pieni, jokaisesta päivästä jonka olit luonamme. Äiti ei unohda Sinua koskaan, elät sydämessäni aina. (Senni 1)
- 30) Kyllä koira oli meilläkin sellaisen hellyden kohde kun aikanaan vauvana meille saapui lapsettomaan kotiin. Ja tottakai ihan loppuunasti. Ihan mahdottoman suuri persoona ja niin uskomattoman älykäs, omalla tavallaan kuin pieni taapero. (Koira 1)
- 31) Yhtäläillä, koira oli kuitenkin meidän ensimmäinen vauvamme. (Koira 2)

Substantiivien avulla blogiteksteihin voidaan tuoda myös metaforisuutta, jolla kuvataan esimerkiksi koiran luonnetta. Koira esimerkiksi rinnastetaan *reippauteen* (32) ja *iloon* (33), eli positii-visina pidettyihin ominaisuuksiin. Mörkön kuvaillaan olevan myös *muistutus* (34) ja *tulisielu* (36). Koiraa voidaan luonteenpiirteidensä perusteella myös verrata muihin eläinlajeihin, kuten esimerkissä (35) tapahtuu *kuin*-konjunktioita käyttäen. Tekstien välisyyttä eli intertekstuaalisuutta on havaittavissa, kun Mörköstä puhutaan Astrid Lindgrenin Veljeni, Leijonamieli -teoksen mukaan *leijonamielenä* (36).

- 32) Katsoin reippautta suoraan silmiin (Mörkö 2)
- 33) Kymmenen kiloa impulsiivista iloa (Mörkö 2)
- 34) Jatkovasti väkevänä muistutuksena mielessäni siitä, että on suurinta rohkeutta uskaltaa nähdä maailma mahdollisuuksina – – (Mörkö 2).
- 35) Rohkea kuin leijona ja ovela kuin kettu. (Mörkö 2)

- 36) Hei hei, Mörkö. Tulisielu, leijonamieli, pieni paras ystävä. Kiitos, kun olit pikkukoirani. Minun on niin ikävä. (Mörkö 1)

Koiraa voidaan kuvata myös tekemistensä ja ruumiinosiensa kautta. Kun jostakin asiasta kerrotaan osiensa kautta, voidaan puhua metonymiasta, jossa hyödynnetään saman käsitteistykseen alan sisäisiä suhteita (Tieteen termipankki s.v. *metonymia*). Metonymian alalajista eli synekdokeesta puhutaan, kun osa edustaa kokonaisuutta (Tieteen termipankki s.v. *synekdokee*). Synekdokeesta on kyse, kun koko koirasta kerrotaan yhden osan, esimerkiksi tassujen (*mielikuvituskäpälät*, *jättitassut* esimerkeissä 38 ja 39) tai kuonon (*naurava hampurilaisnenä*) ja hännän (*viuhuva häntä*) kautta (esimerkissä 37). Lisäksi koirasta voidaan kertoa aistihavaintojen kautta, kuten esimerkeissä (38) ja (39) kuulo- tai hajuaistin kautta.

- 37) – – vaikka kaikkein vahvimpana se elää muistoissani nauravana hampurilaisnenänä ja viuhuvana häntänä. (Mörkö 2)
 38) Ehkä samalla tavalla, kuin se on ikuisesti poissa, on se myös ikuisesti läsnä. Haamuhaukkuna korvissani, mielikuvituskäpälinä polvillani. (Mörkö 2)
 39) Kun suljen silmät, se on taas tässä, jättitassut pihkalta tuoksuen. (Mörkö 2)

5.1.2 Pronominit

Aineistossani on tyypillistä, että koirasta kerrotaan lajinimen (*koira*) ja kutsumanimen lisäksi pronomien avulla. Pronominien käytössä blogit eroavat toisistaan eniten siinä, puhutaanko koirasta persoona- vai demonstratiivipronomineja käyttäen. Seuraavat esimerkit ovat aineistoni blogeista ja havainnollistavat, kuinka eri tavoin pronomineja käytetään koiran kuvauksissa. Tarkastelen etenkin *hän*- ja *se*-pronomien käyttöä, sillä niihin liittyen on käyty vilkasta kielitieteellistä keskustelua (ks. esim. Hyvärinen 2010; Lappalainen 2010) ja kyseiset pronominit esiintyvät aineistossani usein. Seuraavat aineistoesimerkit olen jakanut sen mukaan, onko koira lauseessa subjektina vai objektina. Muutamassa esimerkissä (40), (46) ja (52) koira on tosin molempia. Olen alleviivannut tarkastelun kohteena olevat pronominit. Esimerkeissä (43) ja (45) osa pronomineista toimii tarkenteina (ks. VISK § 564), joten olen alleviivannut substantiivilausekkeen ja tummennuksella korostanut tarkenteena olevan pronominin.

Koira subjektina

- 40) Esim. Senni mielellään jäi porrastasanteille (jos ei oireillut) tuijottamaan ja odotti minun kyykistyvän ja kutsuman häntä, jolloin hän säntäsi taas yhden porrasvälin reippaasti ylös. (Senni 1)
 41) Minun on niin vaikea ymmärtää, että vasta äsken Mörkö oli tässä ja nyt se on ikuisuuden poissa. (Mörkö 1)

- 42) Minä olen lempeä olento enkä ole koskaan purrut ketään, mutta nyt aioin iskeä hampaani liiterin nilkkaan. (Pilvi/Tuisku 1)
- 43) Se vanha hömelö ei tajua, missä koti on ja voi vaikka mennä lammen heikolle jäälle. Mutta liiteri kivahti, että minun pitäisi lopettaa kiskominen. (Pilvi/Tuisku 1)
- 44) Ajatus Astrid Lindgrenin lastenkirjan kuolemanjälkeisestä todellisuudesta kursii sydäntä kokoon ja kuva Topille karvatohvelia heiluttavasta pienestä leijonamieli-Mörköstä antaa hetken hengähtää. Ne eivät ole yksin. Kaikki on hyvin. (Mörkö 2)
- 45) Mutta kyllä tämäkin mahdottoman suuri persoona jätti jälkeensä aivan valtavan suuren kolon. (Koira 1)
- 46) Ben rakasti kaikkia. Hän leikki ihailtavasti niin isojen, kuin pienten sekä uros- ja naaraskoirien kanssa. Ja jokainen vastaantuleva ihminenkin sai helposti osansa hänen rakkaudestaan. Riitti, että tuntematonkin loi häneen ystävällisen katseen niin hän oli tulossa luoksesi töpö heiluen niin, että koko peffa heittelehti verrattomasti puolelta toiselle. (Ben 1)

Toimijana tai tekijänä eli subjektina ollessaan koira on kirjoittajasta riippuen *hän* tai *se* (esimerkit 40, 41, 43 ja 46) ja erityistapauksissa myös *minä* (esimerkit 42 ja 43) tai *tämä* (esimerkki 45). Demonstratiivipronomini *tämä* toimii tarkenteena edussanalleen *persoona* (45). Yksikön ensimmäisen persoonan pronominia (*minä*, *minun*) käytetään koirasta puhuttaessa ainoastaan Pilvi-koiran ollessa blogin kertojana (42 ja 43). Subjektiin viitataan näissä esimerkeissä paitsi pronomineilla myös koiran kutsumanimellä.

Objektina eli toiminnan kohteena olevaa koiraa kuvataan pronomien kautta monipuolisesti. Vaikka omistamisen kohteena oleva omistettu ei olekaan varsinaisesti objekti (ks. esim. VISK § 895, 923), olen tässä kohtaa ottanut tapaukset (50 ja 52) mukaan esimerkkeihin ja tarkastellut omistajuutta vielä erikseen seuraavassa kappaleessa. Koira voi olla genetiivisijaisen persoonapronominin kautta esimerkiksi omistamisen kohteena *minun* tai *meidän* (esimerkit 50 ja 52), partitiivisijaisen persoonapronominin kautta rakastamisen kohteena *rakastimme häntä* (esimerkki 47) tai tarkenteena käytetyn partitiivisijaisen demonstratiivipronominin kautta kaipauksen kohteena *perhe kaipaa tuota karvakasaa* (49).

Koira objektina

- 47) Rakastimme häntä yli kaiken ja itkua on riittänyt. (Rambo 1)
- 48) Kiitos, Kulta-pieni, jokaisesta päivästä jonka olit luonamme. Äiti ei unohda Sinua koskaan, elät sydämessäni aina. (Senni 1)
- 49) Kyllä meidän perhe kaipaa tuota karvakasaa niin äärettömän paljon. (Koira 1)
- 50) Ben oli elämäni koira, jota tulen rakastamaan ja ikävöimään aina. Minun nallekarhuni, joka oli täydellisin koira maailmassa. Rakastan sinua Ben. Nyt ja aina. Lepää rauhassa. (Ben 1)

Koiraa voidaan myös puhutella, jolloin käytetään partitiivimuotoa (*sinua*) yksikön toisesta persoonapronominista (esimerkit 48 ja 50). Esimerkissä (48) persoonapronomini on kirjoitettu korostetusti isolla alkukirjaimella *Sinua* ja pronominin lisäksi puhuttelu tapahtuu hellittelynimeä (ks. VISK § 1078) *Kulta-pieni* käyttäen. Persoona- ja demonstratiivipronominien lisäksi blogeissa käytetään muitakin pronominityyppejä, kuten relatiivipronomineja (*joka* esimerkissä 50), joihin en kuitenkaan

tässä tutkimuksessa keskity, koska viittaukset ihmisiin ja eläimiin tehdään relatiivipronominien kautta samalla tavoin.

Koirasta luodaan kuvaa myös ilmaisemalla koiran kuulumista omistajalleen, jolloin pronomineilla yleensä viitataan koiran omistajaan eli blogin kirjoittajaan. Blogien Mörkö 1 ja 2 kirjoittaja kuvaa omistajuutta muillakin tavoin muistellessaan, kuinka Mörkö saapui perheeseen yli seitsemän vuotta aiemmin. Mörkön kuulumista omistajalleen kuvataan genetiivimuotoisella omistajaan viittaavalla persoonapronominilla (*minun*) sekä possessiivisuffiksin eli omistusliitteen *-ni* sekä adjektiivin *ikioma* kautta (51). Myös muissa aineistoni blogeissa omistajuutta ilmaistaan vastaavilla tavoilla muutenkin kuin pronominein. Mm. possessiivisuffiksien käyttö kuuluu omistajuuden kuvaamiseen useammassa blogissa, kuten esimerkeistä (50–52) on nähtävissä.

- 51) Niin Mörköstä tuli minun ensimmäinen ikioma koirani ja pian paljon enemmän: pikkuruinen paras ystävä. (Mörkö 1)
- 52) Meidän perheen rakas karvakaveri, minun ensimmäinen "vauvani" jäi tänään auton alle. Hyppäsi aidan yli bussin eteen. – – Nyt sai pikkusisko parhaan mahdollisen paimenen katsomaan peräänsä. Pitäkää huolta toisistanne, minun rakkaat enkelit. (Koira 1)

Esimerkissä (52) koira saa monta roolia: koira kuvataan omistettuna (*meidän perheen*, *minun* + *-ni*) sekä kohteena, joka jää auton alle ja subjektina, joka hyppää bussin eteen. Kyseistä esimerkkiä tarkastelin lyhyesti myös alaluvuissa 5.1.4 ja 5.2.1.

Pääosin koirista puhutaan aineistossani yksikössä mutta silloin, kun koira on osana joukkoa, sitä kuvataan monikon ensimmäisen (*me*) tai kolmannen persoonan pronominin (*he*) tai demonstratiivipronominin (*ne*) kautta. Joukkoon voi kuulua koira ja ihminen, jolloin pronomineina ovat yleensä *me* (esimerkki 53) ja *he* (esimerkki 54). Possessiivista genetiiviä *heidän* käytetään tarkenteena (ks. VISK s.v. *tarkenne*) määriteltäessä koiran ja lapsen välistä ystävyyttä (54). Jos puhutaan useamman koiran joukosta, käytetään pronominia *ne* (esimerkki 44). Kaikissa blogeissa monikollisia muotoja ei ollut, joten niiden käytön osalta tuloksia ei voi täysin yleistää, mutta vaikuttaa siltä, että ihmistä ja koira yhdessä kuvatessa käytetään persoonapronomineja (*me*, *he*) ja pelkkiä koiria kuvatessa *ne*-demonstratiivipronominia.

- 53) Katselimme yhdessä ikkunasta, kun ystäväni kysyi, pitäisikö meistä ottaa vielä yhteiskuva. (Senni 1)
- 54) – – ovatkin nähneet monia videoita heistä yhdessä leikkimässä. Heidän ystävyytensä oli jotain niin upeaa katseltavaa, mikä ehti tuoda meille suurta iloa ja onnea miltein kahden vuoden ajan. (Ben 1)

Kolmannessa persoonassa pronominien *se* ja *hän* käytöstä on käyty paljon keskustelua ja kirjoitettu useita artikkeleita mm. Kielikellossa. Esimerkiksi Lappalainen (2010) kertoo, kuinka 1800-luvulla suomen kirjakielen kehittämisen yhteydessä sovittiin käytännöstä, jonka mukaan *hän*-pronominilla viitataan ihmiseen ja *se*-pronominilla eläimiin ja esineisiin. Jako on nähtävissä edelleen esimerkiksi Kielitoimiston sanakirjan määritelmässä, jossa *se*-pronominin ensisijainen käyttö tarkoitus on olla 'puhetilanteessa viittaamassa jhk (eläimeen, esineeseen t. asiaan), joka on lähellä kuulijaa t. muuten tämän huomion kohteena' (KS s.v. *se*). Hyvärinen (2010) pohtii, miksi eläimistä puhutaan *hänenä*. Yhtenä syynä "hänittelyyn" Hyvärinen pitää lemmikkien inhimillistämistä ja puhujan kokemaa tunnesidettä: "Häniteltyyn eläimeen on silti oltava jonkinlainen tunneside, sitä on arvostettava". Samankaltaisia ajatuksia on esitetty myös koiran nimeämisestä, etenkin ihmisen nimen antamisesta koiralle (ks. luku 5.1.1).

Tutkimissani blogeissa käytetään melko systemaattisesti jompaakumpaa pronominia koirasta kerrottaessa, kirjoittajat eivät siis käytä persoona- ja demonstratiivipronomineja sekaisin. Erikoista on se, että blogissa Senni 1 kirjoitetaan ihmisistä, ainakin eläinlääkäristä vaihtelevasti *hän*- ja *se*-pronomineja käyttäen (esimerkit 55 ja 56) mutta Senni-koira on aina *hän*.

- 55) Lääkäri koputti oveen klo 19.55. "Voi ei, nyt se tulee", muistan sanoneeni. Olen mielessäni kuvitellut tämän tilanteen läpi monet kerrat viime vuosina ja pelännyt sitä ihan hirveästi. (Senni 1)
- 56) Kaikki kolme koiraa juoksivat iloisena lääkäriä vastaan ja seuraavana haistelivat kiinnostuneena hänen laukkuaan. (Senni 1)

Se-demonstratiivipronominin käytön voisi yhdistää koiran "eläimellistämiseen", ja *hän*-persoonapronominin käytön koiran ihmellistämiseen, mm. Hyvärisen (2010) esittämien ajatusten perusteella. Koiraa, jota arvostetaan ja inhimillistetään, kutsutaan häneksi (mp.). Myös sanakirjamääritelmissä ihmisestä puhuttaessa käytetään pronominia *hän* ja eläimestä *se* (ks. esim. KS s.v. *se*). Puhekielessä toki myös ihmisestä käytetään melko yleisesti demonstratiivipronomineja, mutta kirjoitetussa tekstissä ei niinkään. Senni 1 -blogin kuvaus eläinlääkäristä (55) on suora lainaus kirjoittajan omasta puheesta, joten *se*-pronominin käyttö voisi selittyä puhekielen käytöllä.

Ennako-oletukseni oli, että koirablogeissa koiraa kuvattaisiin persoonapronomineilla ja ei-koirablogissa demonstratiivipronomineilla. Taulukosta (1) voi kuitenkin nähdä, että tutkimissani blogeissa persoonapronomineja *hän* ja *he* kuitenkin käytetään – ehkä hieman yllättäen – enemmän ei-koirablogeissa kuin koirablogeissa. Koirablogeissa demonstratiivipronomininit *se* ja *ne* olivat suosituimpia, niitä käytti kolmesta koirablogin kirjoittajasta kaksi. Pronominien käyttö blogien välillä jakaantui seuraavasti:

Taulukko 1. Persoon- ja demonstratiivipronominien käyttö ei-koirablogeissa ja koirablogeissa.

	Persoonapronomininit <i>hän/he</i>	Demonstratiivipronomininit <i>se/ne</i>
Ei-koirablogi	Ben 1; Rambo 1	Koira 1 ja 2
Koirablogi	Senni 1	Mörkö 1 ja 2; Pilvi/Tuisku 1

5.1.3 Adjektiivit

Merkittävä osa aineistoni koiraa määrittävistä adjektiiveista on suhteellisia adjektiiveja, jotka kuvaavat tyypillisesti jonkin ominaisuuden, esimerkiksi *pienuuden* intensiteetin astetta. Tällaiset adjektiivit ilmaisevat suhteellista ominaisuutta (aika *pieni*), jota on mahdollista verrata ja siten myös kuvata vertailumuotojen kautta (*pieni, pienempi, pienin*). Suhteellisilla adjektiiveilla kuvataan tyypillisesti ulkoista hahmoa, muuta fyysistä ominaisuutta, suhteellista ikää (*nuori, vanha*), luonteenpiirrettä tai mielentilaa (*iloinen*). Suhteellisten adjektiivien ilmaisemat ominaisuudet riippuvat substantiivin tarkoitteesta tai puhujan asenteesta. Puhujan henkilökohtaisia käsityksiä ja mielipiteitä voidaan ilmaista valitsemalla suhteellisten adjektiivien joukosta subjektiivisesti arvottavia aseneadjektiiveja, kuten *hieno* tai *kamala*. (VISK § 604, 605.) Koiria kuvataan blogeissa mm. *iloisina* (esimerkit 60, 61 ja 62), *pieninä* (63, 64 ja 65) ja koirasta riippuen *nuorina* (59) tai *vanhoina* (57 ja 58).

- 57) Soimaan itseäni, vaikka luultavimmin en olisi ruvennut näin vanhan koiran kasvainta leikkauttamaan siinä-kään tapauksessa, että se oiksi havaittu aikaisemmin. (Pilvi/Tuisku 1)
- 58) Se vanha hömelö ei tajua, missä koti on ja voi vaikka mennä lammen heikolle jäälle. (Pilvi/Tuisku 1)
- 59) Yksi taistelu on käyty loppuun, yksi aivan liian nuorena kuollut rakkaani tuhkana ikkunalaudalla. (Senni 1)
- 60) Aina iloista ja uskollista ystävää. (Koira 2)
- 61) Näen hänet iloisena oven takana vastassa, kun tulen kotiin (Ben 1)
- 62) Minua rauhoitti nähdä, että Mörkö oli ihan se sama Mörkö kuin aina ennenkin, että se loppuun asti jaksoi touhuta ja olla iloinen. (Mörkö 1)
- 63) Rambo nyt kuitenkin oli osa perhettämme ja koko suvun ainoa ”pieni” tyyppi. (Rambo 1)
- 64) Kiitos, pieni leijonamieli. Kiitos niin kamalasti. Olit arvokkainta, mitä minulla oli. (Mörkö 1)
- 65) Toivon, että jonakin päivänä olen yhtä urhea kuin pieni ystäväni oli. (Mörkö 2)

Absoluuttinen adjektiivi ilmaisee absoluuttisia ominaisuuksia, joita tutkittavalla asialla tai esineellä joko on tai ei ole. Ominaisuuksia voivat olla mm. materiaali, ajallinen tai paikallinen alkuperä, määrääkää, kesto tai kuuluvuus johonkin. Tällaisia adjektiiveja ovat esimerkiksi: *puinen, suomalainen, 13-vuotias ja kielitieteellinen*. Lisäksi absoluuttisiin adjektiiveihin luetaan olion tilaa ilmaisevat adjektiivit, kuten *kuollut, alaston* tai *työtön*. Näille ominaista on se, että adjektiivin kuvaama tila pätee joko kokonaan tai ei lainkaan. Tämän vuoksi absoluuttista ominaisuutta kuvaavat

adjektiivit eivät yleensä komparoidu. Absoluuttisten adjektiivien merkitys on pääsanasubstantiivin tarkoitteesta ja puhujan asenteesta riippumaton. (VISK § 603, 604, 606.) Aineistossani koiran ikää (*rakkaan yksitoistavuotiaan Rambo-chihuahuamme; Senni oli vasta 3-vuotias! :')*) sekä koiran tilaa ilmaisevat (*kuollut*) adjektiivit ovat melko yleisiä.

Yksilöivissä adjektiiveissa kyse on yhdestä yksiköstä tai rajatusta yksilöjoukosta, ja ne täsmentävät substantiivin tarkoitetta suhteessa toisiin vastaaviin. Yksilöiviä adjektiiveja ovat *ainoa*, superlatiivit kuten *paras* ja järjestysluvut. Ne esittävät ominaisuutena sen, että tarkoitteella on kyseisen ominaisuuden suhteen poikkeusasema (*ainoa*) tai paikka asteikon yläpäässä (superlatiivit) tai tietyssä kohdassa (järjestysluvut). Yksilöivät adjektiivit eivät vertaudu eivätkä saa astemääritettä. (VISK § 608.) Esimerkiksi Mörköä kuvataan järjestysluvun *ensimmäinen* ja superlatiivien *arvokkain* ja *paras* kautta (64 ja 66). Myös Koira 1 ja 2 -blogien koiraa kuvataan superlatiivin kautta *parhaana* (67) ja Beniä *parhaana* sekä *täydellisimpänä* (68 ja 69).

- 66) Niin Mörköstä tuli minun ensimmäinen ikioma koirani ja pian paljon enemmän: pikkuruinen paras ystävä. (Mörkö 1)
- 67) Toisaalta tässä myös olen huomannut sen ettei lemmikin menetys minun maailmassani nouse kuitenkaan lähellekään sitä lapsen menetystä, vaikka koira maailman paras koira olikin (Koira 2)
- 68) – – hänen paras kaverinsa on poissa. (Ben 1)
- 69) Minun nallekarhuni, joka oli täydellisin koira maailmassa. (Ben 1)

Taipumattomia adjektiiveja esim. *aimo, ensi, eri, kelpo, koko, pikku, viime* sekä puheessa myös *eka, toka, vika*. Ne ovat taipumattomuutensa vuoksi epätyypillisiä nomineja. Substantiivin kanssa ne muodostavat yhdyssanamaisia kokonaisuuksia, jonka sisällä ei voi olla muita sanoja. (VISK § 610.) Näistä yhdyssanamaisista kokonaisuuksista esimerkkinä aineistossani ovat mm. substantiivit *pikkukoira, pikkuritari, pikkutyttö* ja *Pikku-Manuel*.

Jokaista koiraa kuvataan aineistossani useilla eri adjektiiveilla. Adjektiivien kautta esitellään koiran luonnetta (*lempeä, urhea, tarmokas*), ulkonäköä (*kaunis, pieni*) ja esimerkiksi sitä, miten omistaja suhtautuu koiraan (*rakas, tärkeä*). Olen koonnut seuraavaan taulukkoon (2) sellaiset adjektiivit, jotka toistuvat eri kirjoittajien blogimerkinnöissä useimmin. Yleisimmät menehtyneestä koirasta käytetyt adjektiivit ovat suhteelliset adjektiivit *rakas, pieni* ja *iloinen* sekä absoluuttinen adjektiivi *kuollut*. Kuten taulukosta voi havaita, *rakas*-adjektiivi on *ainoa*, joka on käytössä jokaisessa blogissa. Neljä kirjoittajaa kuudesta käyttää adjektiiveja *pieni* ja *iloinen*. Blogissa Pilvi/Tuisku 1 on käytetty yleisimmistä adjektiiveista ainoastaan adjektiivia *rakas*.

Taulukko 2. Eri blogeissa toistuvat adjektiivit.

Adjektiivi	Mörkö	Ben	Pilvi/Tuisku	Koira	Senni	Rambo
Rakas	x	x	x	x	x	x
Pieni	x			x	x	x
Iloinen	x	x		x	x	
Kuollut	x	x			x	
Hyvä/paras	x	x		x		
Tärkeä	x	x				

Millaisessa kontekstissa *rakas*-adjektiivia sitten käytetään? *Rakas*-adjektiivi määrittää usein *koira*-, *perheenjäsen*- tai *ystävä*-substantiiveja sekä koiraan viittaavia muita ilmauksia, kuten *karvakaveri*. Adjektiivia vahvistamassa käytetään usein intensiteettimääritteitä, kuten intensiteettipartikkelia *erittäin* (*rakas perheenjäsen*) (Ben 1) ja nominin genetiivimuotoja *äärettömän* (*rakas perheenjäsen*) (Koira 1) sekä *hyvin* (Ben 1), joilla voidaan ilmaista ”ominaisuuden, tavan tai määrän korkeaa astetta” (VISK § 664). Ben-koirasta puhuttaessa hyödynnetään myös intensiteettimääritteen toistoa: *hyvin – hyvin rakas poikakoirani Ben*.

Suurin osa aineistoni adjektiiveista on ainoastaan yhden kirjoittajan käytössä, joten moni adjektiivi esiintyy vain yhdessä blogimerkinnässä. Tällaisia adjektiiveja olivat esimerkiksi *uskollinen*, *ystävällinen* ja *typerä*. Ennakko-odotuksistani huolimatta koiraan tyypillisesti liitettyjä ominaisuuksia, kuten uskollisuutta ja ystävällisyyttä ei kielennetty aineistossani adjektiivien kautta kuin hyvin harvoin. Koira 2 -blogissa koiran uskollisuus ilmaistaan *kaveri*-substantiivin määritteenä (70). Pilvi/Tuisku 1 -blogeissa koiraa kuvataan luonteeltaan mm. ystävälliseksi (71).

70) Koira taas oli pojan uskollinen kaveri, vähän kuin se sisarus jota ei ollut. (Koira 2)

71) Parasta Tuiskussa oli kuitenkin valoisa, aurinkoinen olemus ja luonne: itsevarma, ystävällinen ja reipas.

Koirasta luodaan kuvaa myös muutamien terveydentilaan liittyvien adjektiivien kautta. Koiran terveyteen tai sairastumiseen liittyviä adjektiiveja ovat esimerkiksi Senni 1 -blogissa käytetyt *kivuton*, *vähäoireinen* ja *hyvävointinen* (Senni 1) sekä *hyväkuntoinen*, joka mainitaan myös blogissa Pilvi/Tuisku 1. Kyseiset adjektiivit ovat konnotaatioiltaan eli miellemerkityksiltään myönteisiä, kuten suurin osa koiraa kuvaavista muistakin adjektiiveista. Adjektiiveista ainoastaan *pahamaineinen*, *typerä*, *omapäinen* ja *itsepäinen* ovat kielteisenä pidettyjä ilmauksia, joista osa kuitenkin saa kontekstissaan toisenlaisen merkityksen. Esimerkiksi Beniä kuvataan paketiksi, joka tulee *paha-*

maineisen rotikan ulkokuoressa (72). Huono maine ei kuitenkaan pidä paikkaansa, ja ulkokuoren sisällä koira on jotain muuta: koiraa kehutaan *hyväluonteiseksi* ja *hyvin käyttäytyväksi*. Mörkön (73) sanotaan olleen *raivostuttavan itsepäinen*, mutta samassa virkkeessä sitä kuvataan *tarmokkaaksi*, joka on yleensä positiivinen ilmaus. Myös *rohkeaksi* ja *unohtumattomaksi* kuvaamisen perusteella Mörköstä muodostuu myönteinen kuva. *Oveluus* voi saada aikaan kielteisen vaikutelman, jos se yhdistetään viekkauteen ja esimerkiksi toisten huijaamiseen, mutta positiivisen vaikutelman, jos piirre nähdään älykkyyteen liittyvänä nokkeluutena (ks. esim. KS s.v. *ovela*).

- 72) Hän sai äärimmäisen usein täysin tuntemattomiltakin kiitosta siitä, miten hyväluonteinen ja hyvin käyttäytyvä koira hän oli. Ja kun tämä paketti tuli vielä pahamaineisen rotikan ulkokuoressa, oli sydämien sulaminen taattu. (Ben 1)
- 73) Se oli niin raivostuttavan itsepäinen ja tarmokas otus. Rohkea kuin leijona ja ovela kuin kettu. Kymmenen kiloa impulsivista iloa. Unohtumaton koira, tosiaan. (Mörkö 2)

5.1.4 Verbit: Prosessityypit, modukset ja tempukset

Tutkin tässä alaluvussa, kuinka verbien käytöllä luodaan representaatioita koirasta. Selvitän, miten materiaallinen, mentaalinen ja relationaalinen prosessityyppi näkyvät menehtyneen koiran kuvauksissa. Tarkastelen myös lyhyesti, kuinka koiria kuvataan modusten eli tapaluokkien sekä tempusten eli aikamuotojen kautta. Modaalisuus on yleensä nähty interpersonaaliseen metafunktoon kuuluvaksi, joten modusten tutkiminen ei ole tutkimuksessani etusijalla. Pohdin lisäksi, millaisissa yhteyksissä koira tai omistaja esiintyy subjektina tai objektina. Prosessityypeistä, joita systeemifunktionaalisen teorian ulkopuolella kutsutaan lausetyypeiksi, kerroin jo hieman luvussa 3.2.1 ideaationaalisen metafunktion yhteydessä. Shore (2012: 164) määrittelee prosessityypit predikaattiverbeiksi ja niihin kuuluviksi välttämättömiksi lauseenjäseniksi.

Aineistossani esiintyy niin materiaalisia, mentaalisia kuin relationaalisia prosessityyppejä koirasta kerrottaessa. Materiaalisilla prosessityypeillä ilmaistaan tekemistä ja tapahtumista (Halliday 2014: 214). Lauseet, jotka kertovat, mitä tapahtui (74) tai mitä joku teki (75 ja 76), kuuluvat siis materiaalliseen prosessityyppiin.

- 74) Meidän perheen rakas karvakaveri, minun ensimmäinen "vauvani" jäi tänään auton alle. Hyppäsi aidan yli bussin eteen. (Koira 1)
- 75) Rambo taistelee vähän väliä tukehtumista vastaan henkeään haukkoen (Rambo 1)
- 76) Hän leikki ihailtavasti niin isojen, kuin pienten sekä uros- ja naaraskoirien kanssa. (Ben 1)

Verbien kautta voidaan osoittaa esimerkiksi koiran aktiivisuutta ja toimijuutta tai passiivisuutta ja objektiutta, jotka osaltaan luovat kuvaa koirasta. Yleensä materiaalisten prosessien käyttö luo koirasta (75 ja 76) kuvaa toimijana. Esimerkissä (74) kuitenkin kuvataan *jäädä*-verbin kautta johonkin asemaan tai tilaan joutumista (KS s.v. *jäädä*), mikä ei ole samalla lailla aktiivista tekemistä kuin *taistelu* (75) tai *leikki* (76).

Mentaalisia prosessityyppejä aineistossani edustavat mm. seuraavat lauseet (77–79), joissa toiminta ei suoraan kohdistu tai vaikuta muihin. Toiminta voi olla näkemistä, rakastamista, pelkoa tai esimerkiksi miettimistä, kuten seuraavissa esimerkeissä.

77) Voi sitä Sennin riemua, kun hän näki Riikan <3 (Senni 1)

78) Rakastimme häntä yli kaiken (Rambo 1)

79) Pelkäsini sitä, että itkisin aivan hysteerineä ja Senni joutuisi kuolemaan ahdistuksen ja huolen vallassa miettien, mitä kamalaa nyt oikein tapahtuu. (Senni 1)

Mentaalisten prosessien kautta sekä omistajista (78 ja 79) että koirista (77 ja 79) luodaan kuvaa ajattelevina ja tuntevina olentoina. Hallidayn (1994: 114–115) mukaan mentaalisen prosessin verbit vaativat inhimillisen tai ainakin ihmisen kaltaisen osallistujan, joka on tietoinen ympäristöstään ja itsestään ja johon ei viitata demonstratiivi- vaan persoonapronominilla. Halliday (mp.) kuitenkin huomioi sen, että myös eläimistä voidaan puhua tiedostavina olentoina ja persoonapronominia käyttäen. Koiran inhimillisyyttä ja kykyä tuntemiseen, havaitsemiseen ja ajatteluun korostetaan aineistossani juuri mentaalisten prosessien avulla. Tämä näkyy mm. Senni 1 -blogin esimerkissä (79), jossa on hyödynnetty *mieltä*-verbin e-infinitiivin instruktiivia (*miettien*), jota käytetään mm. tavan määrittäen (VISK § 495). Koiran asettamista inhimilliseksi toimijaksi tapahtuu etenkin blogeissa Mörkö 1 ja 2, joista otettuja esimerkkejä (86 ja 101) on lisää tuonnempana.

Relationaalisissa prosessityypeissä rakennetaan suhteita olioiden tai olosuhteiden välille yleensä *olla*-verbiä käyttäen (Shore 2012: 164–165). Tämä toteutuu esimerkeissä (80–82), joissa koira kuvataan suhteessa omistajaan (80) tai erilaisiin ominaisuuksiin (81) ja (82). Relationaalinen prosessityyppi liittyykin usein luokitteluun ja kuvailuun.

80) Kiitos, kun olit pikkukoirani. (Mörkö 1)

81) Mörkö oli vain niin mahdollottoman hieno pieni koira enkä usko, että tulen tapaamaan toista samanlaista elämäni aikana. (Mörkö 2)

82) Mutta edelleen: valtaosan ajasta Senni oli iloinen, elämänhaluinen ja liikkumisesta nauttiva pikkutyttö. (Senni 1)

Tarkastelin adjektiiveja laajemmin alaluvussa 5.1.3, mutta myös näiden esimerkkien (81) ja (82) predikatiiveissa (*niin mahdottoman hieno pieni koira ja iloinen, elämänhaluinen – –*) näkyy, kuinka koira kuvataan konnotaatioltaan myönteisiä adjektiiveja käyttäen.

Prosessityyppien ohella tarkastelin, kuka kuvataan tekijänä ja kuka tekemisen kohteena. Niissä blogeissa, joissa eläinlääkäri on joutunut lopettamaan koiran, korostuu omistajan toimijuus ja päätösvalta. Senni 1 -blogin kirjoittaja päättää koiran elämän lopettamisesta, mitä kuvataan yksikön ensimmäisessä persoonassa olevan pluskvamperfektin kautta (*olin tehnyt päätöksen*) (83). Samassa esimerkissä myös Senni-koira on subjektina, mutta tämä kielennetään genetiivisubjektin (*Sennin*) ja nesessiivisen rakenteen (*on aika päästä*) (VISK § 910, 1581) kautta, jolloin koiran toimijuutta tai vaikutusmahdollisuuksia ei korosteta. Omistaja voi tehdä päätöksiä myös *kieltäytymällä* lääkitsemästä koiraansa (84). Lääkäri taas kuvataan toimijana omistajan ohella (85): lääkäri laittaa nukutusaineet ja omistaja silittelee ja siirtää koira. Koira on tässä toiminnan (*silityksen, lääkitsemisen, siirtelyn ja pusuttelun*) kohteena eli objektina. Koira kuvataan passiivisena *kuorsaavana* olentona (85).

83) Tämän kuvan otin sen jälkeen kun olin tehnyt päätöksen, että Sennin on aika päästä pois. (Senni 1)

84) Niistä kieltäydyin todeten, ettei siinä taida enää olla järkeä. Yritän olla miettimättä sitä, että mitä jos sittenkin... Triptyl on toiminut joillakin hyvin. Toisaalta tiedän kuitenkin, että Sennin muutokset olivat pahat, ja hän eli jo pitkään lisääjällä. (Senni 1)

85) Silittelin rauhallisena kuorsaavaa Senniä aikani, sitten lääkäri tuli ainakin kolmen 10 millin ruiskun kanssa ja sanoi, että laitetaan nyt nukutusaineet, ettei verenkierto ala liikaa heikentyä rauhoittavan lääkkeen vaikutuksesta. (Jos ei ole kunnan verenkiertoa, eivät nukutusaineet pääse vaikuttamaan.) Siirsin Sennin viltillä ikkunalaudan reunaan, mikä oli yksi hänen lempimakuupaikoistaan. Pusuttelin pienokaistani, jossain vaiheessa kuorsaus vain lakkasi. Ehkä minuuttien kuluttua siitä lääkäri kuunteli sydänäänet ja totesi, että ei kuulu enää mitään. (Senni 1)

Koirakin voi olla subjektina, joka tekee valintoja, päätöksiä tai *tyytyy* johonkin (86). Koiran toiminta voi vaihdella syömisestä (87, mA-infinitiivin inessiivi) ja nautiskelusta (88, yksikön kolmannen persoonan preesens) valitsemiseen ja juoksemiseen (89, imperfekti). Ainakin Mörkölle ja Sennille annetaan ominaisuuksia, joita yleensä nähdään lähinnä ihmisillä. Senni voi esimerkiksi vaatia (90) ja tehdä valintoja (89, imperfekti), jolloin kaikki ei mene omistajan ajatusten mukaisesti. Mörköä kuvaavassa esimerkissä (86) koirasta tehdään vertauskuvallisesti ”maailmanomistaja” *olla-*verbin ja genetiivimuodon (*Mörkön*) kautta.

86) Koko maailma oli aina Mörkön eikä se milloinkaan tyytynyt vähempään, kuin oli päättänyt. (Mörkö 2)

87) Senni syömässä lempiherkkuaan. (Senni 1)

88) Senni nautiskelee masun silittelystä. (Senni 1)

89) Olin ajatellut etukäteen, että Senni saisi nukahtaa siankorvaa syöden, mutta Senni valitsi itse toisin. Ja juuri hetkeä aiemmin hän olikin syönyt possunkärsää. Senni juoksi ikkunalaudalle tähystelemään ja olin hänen vierellään, kun lääkäri pisti suuren annoksen rauhoittavaa lääkettä. (Senni 1)

- 90) Sennihän ei muutenkaan koskaan pelännyt mitään, paitsi liian avonaisia kaivonkansia, jotka hän vaati saada kiertää hieman kauempaa. (Senni 1)

Kun koiran sairaudesta kerrotaan, voidaan koira nähdä passiivisena objektina ja sairaus ikään kuin toimijana. Sairaus esimerkiksi muuttaa koira ja tuo huonoja hetkiä, kuten Mörköstä kertovassa esimerkissä (91). Tuisku on kuvauksen ja tarkastelun kohteena eli objektina, kun kerrotaan sairaudesta ja sairauden epäilemisestä (92). epäileminen liittyy *arvella*-verbin ilmaisemaan epävarmuuteen. Ns. sairaskertomuksen yhteydessä myöskään Ramboa ei kuvata aktiivisena toimijana, vaan sairauden oireet ovat subjektina (*hapenpuute vei myös liikuntakyvyn*) tai vaihtoehtoisesti koiran omistaja, joka *nappaa* objektin eli koiran *kainaloon* (93):

- 91) Sitten Mörkö sairastui. On vaikea käsittää, että siitäkin on jo neljä vuotta, se on yli puolet pikkukoiraan elämästä. Onneksi tehokas ja toimiva lääkitys löytyi heti ensimmäisellä kokeilulla, ja vaikka sairaus Mörköä suuresti onkin muuttanut ja tuonut huonoja hetkiä, on Mörkö viettänyt iloista koiranelämää – syringosoveltua, mutta kuitenkin. (Mörkö 1)
- 92) Olin jonkin aikaa arvellut, että Tuiskun maha on alkanut vähän pömpöttää (Pilvi/Tuisku 1)
- 93) Henkitorven rappeumasta johtuvat tukehtumisoireet menivät kammottaviksi kahtena viimeisenä päivänä ja hapenpuute vei myös liikuntakyvyn lähes täysin. Lääkkeet eivät enää auttaneet. Vielä eläinlääkärin ovella – kun Rambo oli hiukan pirteämpänä – olin perumassa homman. Nappasin koiran kainalooni, ja sanoin että ei sittenkään vielä! Katsotaan vaikka tiistaina uudestaan, jos koiran kunto ei parane! (Rambo 1)

Kaikissa blogeissa koira ei sairastumisensa jälkeen muutu toimijasta objektiksi. Sennin kohdalla puhutaan oireiden lisääntymisestä ja kuvaillaan oireita siten, että Senni on toimijana: Senni lipoi huuliaan, istui, nyökytteli ja rapsutti (94). Verbit ovat suurimmaksi osaksi imperfektissä eli tekeminen on jo päättynyt. Myös pluskvamperfektia käytetään kohdassa, jossa kerrotaan, kuinka koira ei enää hinkkaillut päätänsä lattiaan, koska tällainen toiminta *oli jäänyt jo oikeastaan kokonaan pois* (95).

- 94) Sairauden etenemisen huomasin myös siinä, että neurologiset oireet lisääntyivät. Senni lipoi huuliaan enemmän, saattoi tehdä sitä muutaman minuutin putkeen. Ihan loppuviikkoina Senni joskus istui ja nyökytteli päätänsä. (Senni 1)
- 95) Kipuja, lyhytkestoisia, Sennillä alkoi olla joka päivä. Käytännössä Senni sai lisälääkettä heti jos rapsutti muutamankin kerran. Joskus oli huonompia päiviä, jolloin Senni rapsutuskohtauksen aikana myös hinkkaili päätänsä lattiaan tai maahan - tuohan oli jäänyt jo oikeastaan kokonaan pois, rappukäytävässä kieriskelyä lukuun ottamatta. (Senni 1)

Kun koira on kuollut, sen voisi kuvitella olevan pelkästään toiminnan kohteena eikä enää itse toimijana. Näin onkin esimerkiksi silloin, kun Sennistä puhutaan ruumiina. Tällöin koira on objektina, eikä enää tee mitään, vaikka sen käärise huopaan tai laittaisi jääkaappiin (96 ja 97).

- 96) Sain itse kääriä Sennin huopaan ja lakanaan ja kannoin hänet sitten eläinlääkärin autoon. Vähän pahalta tuntui laittaa Senni takakonttiin, mutta siinä oli onneksi karvapehmuste <3 (Senni 1)
- 97) Vielä lääkärin tullessa luultavasti jonkinlaisessa shokkitilassa ehdotin, voisiko Sennin laittaa yöksi jääkaappiin, mutta tätä ei onneksi toteutettu, ja tajusin sen kyllä itsekin täysin kestävämmäksi vaihtoehdoksi. (Senni 1)

Edellä mainittuun toimijuuden ja objektiivien ilmaisuun on kuitenkin poikkeuksia, sillä koiran nähdään vaikuttavan kirjoittajiin vielä kuoleman jälkeenkin. Koira 1 ja 2 -blogeissa kerrotaan esimerkiksi, kuinka kuollut lapsi heittää koiralle palloa ja koira paimentaa lasta. Mörkö 2 -blogissa koira on kuolemansa jälkeen mukana kävelyllä (98). Vaikka asia ilmaistaankin tarkoituksella epäsuorasti, kontekstista selviää, että Mörkö on yksi, johon monikon ensimmäisessä persoonassa olevalla *kahla-*verbillä viitataan. Samassa lainauksessa Mörköstä kerrotaan niin imperfektin (*kahlasimme, oli*) kuin preesensinkin (*näen*) kautta.

- 98) Kuitenkin kun sinä iltana kahlasimme polvenkorkeudessa hangessa Pärnävaaran huipulle ja käytän siitä kirjoittaessani monikon ensimmäistä, en tarkoita vain minua ja Susua. – – Minusta tuntuu, että se oli siinä, se ihan oikeasti oli. Kun suljen silmät, näen sen. Missä vain, milloin vain. (Mörkö 1)

Konditionaalia ja *mitä jos* -kysymyksiä (84) käyttäen omistajat jossittelevat ja epäröivät päätöksensä ja toivovat, että kaikki olisi toisin. Jos koira olisi vielä hengissä, sen eteen oltaisiin valmiita tekemään lähes mitä tahansa, ainakin sietämään kurakelejä (99). Aineistossani esiintyvistä moduksista yleisin on indikatiivi, mutta indikatiivin ja konditionaalien lisäksi hyödynnetään myös imperatiivia. Imperatiivia käytetään etenkin silloin, kun kuollutta koira puhutellaan (*Nuku rauhasa, pikkuinen* <3 (Senni 1)). Potentiaalia ei käytetty koiran kuvaamisessa lainkaan. Konditionaalien ja *jos*-konjunktion yhdistelmät ovat aineistossani imperatiivia yleisempiä. Yhdistelmällä voidaan kuvata mahdollisuutta ja toivetta koiran paluusta (99 ja 100) tai esittää kuvitelmia siitä, miten koira toimisi ja ajattelisi, jos olisi elossa (101).

- 99) Sitä rapaa mitä tuo turkissaan sisälle kantoi vaikka kuinka olisi suihkutellut ja putsannut en kaipaa ;) Mutta toki olisin sen valmis sietämään jos koira olisi vielä täällä... (Koira 2)
- 100) Jos vain vielä kerran saisin pikkukoira syliini istumaan, tyynyni viereen tuhisemaan, vierelleni tempuja tekemään. Yhden ainoan kerran. (Mörkö 2)
- 101) Miten Mörköä olisi kismittänyt moinen vaivalloinen hankireippailu. (Mörkö 1)

Koirasta puhutaan aineistoni blogeissa kaikissa aikamuodoissa, mutta yleisin aikamuoto on imperfekti, kun puhutaan menehtyneestä koirasta. Esimerkiksi Senni 1 -blogissa peräti 75,2 prosent-

tia koiraan liittyvistä verbeistä oli imperfektissä. Verbeistä preesensissä oli 21,2 prosenttia, perfektissä 2,7 prosenttia ja pluskvamperfektissä hieman yllättäen ainoastaan 0,9 prosenttia. Koiran tekemisiä kuvataan tyypillisesti yksikön kolmannen persoonan kautta, mutta osassa blogeista kuvataan koiran ja omistajan yhteistä tekemistä monikon ensimmäisen persoonan kautta, kuten blogissa Senni 1 (esimerkeissä 102 ja 103).

- 102) Katselimme yhdessä ikkunasta, kun ystäväni kysyi, pitäisikö meistä ottaa vielä yhteiskuva. (Senni 1)
 103) Ja siihen saakka elimme onnellista elämää jokaisesta yhteisestä hetkestä iloiten ja niitä suuresti arvostan. (Senni 1)

5.1.5 Koiran representaatiot

Koirasta muodostuu monenlaisia kuvia, joita voi yhden blogimerkinnän tai blogin sisällä rakentua useampiakin. Representaatioista yksi voimakkaimmista on koiran kuvaaminen perheenjäsenenä. Tällöin koira yleensä yksilöidään erisnimen kautta (*Senni, Ben, Rambo*), siihen viitataan *hän*-persoonapronominilla ja *perheenjäsen*-substantiiviva käyttäen. Vaikka Koira 1 ja 2 -blogien koira ei varsinaisesti yksilöidä nimen kautta ja siitä puhutaan *se*-demonstratiivipronomin avulla, sekin kuvataan perheenjäsenenä. Diskurssiin liittyy myös omistajuuden kuvaaminen yksikön tai monikon ensimmäisen persoonan pronominin genetiivimuotoa (*minun, meidän*) käyttäen. Perheenjäsenyyttä voidaan ilmaista erilaisin substantiivein, joita käsittelevin luvussa 5.1.3. Koira on mahdollista nähdä perheenjäsenenä ihmiselle, mutta myös koirasukulaisilleen, kuten Senni 1 -blogissa *siskona* (*Senni-sisko*) tai Pilvi/Tuisku 1 -blogissa *äitinä* ja *tyttärenä* (*Siinä ne nyt toistaiseksi ovat hyllynreunalla, äiti ja tytär, Tuisku ja Pilvi, samanlaisissa valkoisissa purnukoissa.*).

Koira perheenjäsenenä -diskurssin alle luokittelen myös *koira lapsena/vauvana* -kuvaukset, joissa koira rinnastetaan ihmisen lapseen. Kuvauksen keinot ovat muuten hyvin samankaltaiset kuin koira perheenjäsenenä kuvattaessa, mutta koiran hellittelyyn liittyvät ilmaukset, kuten *pienokainen* sekä koiran nimittäminen *vauvaksi* näkyvät tässä korostetummin. Kirjoittaja voi kutsua itseään äidiksi, jolloin koira saa lapsen aseman. Kun koira representoidaan perheenjäseneksi tai vauvaksi, frekventein eli yleisimmin käytetty adjektiivi on *rakas*, jota vielä vahvistetaan intensiteettimääritteiden *erittäin* (Ben 1) ja *äärettömän* (*rakas perheenjäsen*) (Koira 1) kautta. Mentaaliset eli tietoisuuteen ja tunteisiin liittyvät (kuten *rakastamista, välittämistä* jne. koskevat) prosessityypit ovat näiden representaatioiden muodostumiselle tärkeitä. Koira on näissä diskursseissa pitkälti tunteiden kohteena. Myös yhteenkuuluminen näkyy esimerkiksi *olla*-verbin kautta sekä *me*-pronominin käytössä: ”Se oli yksi meistä.” (Koira 2)

Perheenjäsenen tai lapsen lisäksi koira voi olla myös ystävä. Ystävyyttä korostetaan etenkin Mörkö 1 ja 2 -blogeissa, joissa koira ei ole niinkään perheenjäsen tai lapsi. Korostaminen tapahtuu nimittämällä koira *ystäväksi* tai *kaveriksi*, joka on ehkä jossain määrin tasavertaisemmassa asemassa kuin vaikkapa perheenjäsenenä kuvattu koira. Osassa blogeista koira voi olla sekä perheenjäsen että ystävä, kuten Ben 1 - sekä Koira 1 ja 2 -blogeissa. Yleinen viittaus koiraan ystävänsä on Mörkö 1 ja 2 -blogeissa näkyvä *pieni paras ystäväni*, jossa yhdistetään koiran kokoa ilmaiseva adjektiivi, yksilöivä superlatiivi *paras* sekä possessiivisuffiksilla varustettu *ystäväni*-substantiivi (103). Ystävänsä kuvattu koira nähdään usein toimijana, joka kulkee omistajansa rinnalla iloisena (104). Ystävä voi myös opastaa, ajatella ja ”puhua”. Blogeissa Koira 1 ja 2 sekä Ben 1 koirat ovat olleet kirjoittajien lasten ystävinä tai kavereina (esimerkit 105–107).

- 103) Kaiken pieni paras ystäväni otti ja kaiken se antoi, viimeiseen hengähdykseen saakka. (Mörkö 2)
- 104) Niin Mörköstä tuli minun ensimmäinen ikioma koirani ja pian paljon enemmän: pikkuruinen paras ystävä, joka jaksoi aina vipattaa häntäänsä minulle ja joka jokaisen yönsä nukkui kippuralla tyynyni vieressä. Olin aina haaveillut, kuinka kävelen syksyisessä metsässä ihan oman koiran kanssa ja koira juoksentelee varvikossa iloisena. Nyt minulla oli se koira, hassu jättitassu, touhukas hampurilaisnassu. Sitten Mörkö sairastui. (Mörkö 1)
- 105) Pojan kasvukumppani ja uskottu kaveri. (Koira 1)
- 106) Viisi kuukautta Tähtitytön kuoleman jälkeen meidän rakas koiramme, Pojan luotto ystävä, jäi bussin alle. (Koira 2)
- 107) Pidän kaikin voimin itseäni kasassa olessani pienen poikani edessä, joka ymmärtää, mutta ei kuitenkaan, että hänen paras kaverinsa on poissa. (Ben 1)

Suurin osa aineistoni blogikirjoituksista pitää sisällään jonkinlaista sairaskertomusta. Ne blogit, joissa koira on jouduttu lopettamaan sairauden vuoksi, kuvaavat koiran potilaana. Koira potilaana -representaatiota ei ole havaittavissa Ben 1 -blogissa, jossa koiran kuolinsyytä ei kerrota. Myöskään blogeissa Koira 1 ja 2 koira ei ole potilas, koska koira kuoli onnettomuudessa ilman eläinlääkärin apua. Kaikissa muissa aineistoni blogeissa tietyt koira määrittävät adjektiivit (luku 5.1.5), sairastamiseen liittyvät verbit sekä substantiivit (mm. *potilas*, *lääkitys*, *syringomyelia*) luovat koirasta kuvaa potilaana, jota ihmiset haluavat auttaa ja jonka parasta pyritään ajattelemaan.

Koirasta voidaan luoda kuvaa inhimillisenä olentona ja itsenäisenä toimijana. Pronomineja käsittelevien artikkeleiden perusteella (mm. Hyvärinen 2010) tähän kuvaustapaan voisi liittyä *hän*-persoonapronominin käyttö. Pronominien käytöllä ei kuitenkaan aineistossani ole niin suurta inhimillistä vaikutusta kuin esimerkiksi sellaisten verbien käytöllä, jotka tyypillisesti yhdistetään lähinnä ihmisten tekoihin (*päätää*, *vaatia*, *sanoa*, *käskää*, *pakinoida*). Verbien kautta koira representoidaan aktiivisena subjektina, jolla on oma tahto. Koira kuvataan myös adjektiivien kautta *omapäisenä* ja *tomerana* (Senni 1). Koira voi käskää (109), tehdä päätöksiä ja vaatia omistajaltaan paljon, mutta myös tukea ja tarjota elämänohjeita, kuten Mörkön kuvataan tekevän (108). Mörkö 2 -

blogin kirjoittajan mukaan koiratkaan eivät kuitenkaan osaa kaikkea; ihmiset voivat teeskennellä mutta koirat eivät (109). Tärkeänä kielentämisen keinona tässä kuvaustavassa on myös se, että Pilvi-koira päästetään kirjoituksissa ääneen ja tekstien kertojaksi, *pakinoimaan*. Kirjoituksissa koiran omistajaa nimitetään *liiteriksi*. Koiran ajatuksia ja toimia kuvataan yksikön ensimmäisen persoonan kautta (110).

- 108) Kävin tähänastisen elämäni kovimman koulun Mörkön sairastuttua enkä milloinkaan tule unohtamaan niitä asioita, joita pikkuruinen ystäväni minulle opetti rakastamisesta ja periksiantamattomuudesta. (Mörkö 2)
- 109) Vaan tiedän, mitä Mörkö minulle sanoisi. *Ei kuolema mitään ole. Hirvittävää on olla elämättä*. Se heiluttaisi häntäänsä ja hyppäisi jalkaani vasten venyttelemään. Ja olisi niin oikeassa, niin oikeassa. Kuten aina. Se käskisi muistelemaan kaikkia seitsemän vuoden hauskoja hetkiä ja iloisia sattumuksia. Eihän koira teeskennellä osaa. (Mörkö 2, kursiivit alkuperäisessä merkinnässä)
- 110) Itse asiassa minun kävi vähän kateeksikin tuo Tuiskun etuoikeus ulkoilla *liiterin* kanssa kahdestaan; minulla kun on aina mukana Luna-höyräke. – – Silloin kysyin *liiteriltä*, eikö se tosiaan tiedä, missä äippäni on. - Se on tuossa valkeassa purnukassa kirjahyllyssä, *liiteri* vastasi. Minä olen lempeä olento enkä ole koskaan purrut ketään, mutta nyt aioin iskeä hampaani *liiterin* nilkkaan. (Pilvi/Tuisku 1, kursiivit alkuperäisessä merkinnässä)

Lajinimen käyttö, rodusta kertominen ja koiran normaalien toimintojen kuvaaminen (esimerkki 111) yhdistettynä *se*-demonstratiivipronominin käyttöön, voivat liittyä koiraa vähättelevään tai eläimellistävään koira koirana -diskurssiin, jossa koira nähdään ”vain” koirana, eläimenä.

- 111) Vielä viimeisellä iltalenkillä se oli tismalleen oma itsensä ja kakkasi keskelle ajotietä. Juuri sellainen se oli. Maailma oli aina Mörkön. (Mörkö 1)

Myös tekstin asettelulla ja muotoilulla voidaan rakentaa kyseistä diskurssia. Menehtyneistä koirista kerrotaan kahdessa blogissa sulkumerkkien sisällä. Esimerkissä (112) kerrotaan kuolleesta työstä *siskona* ja koirasta *koirana*, mutta koira on laitettu *ja*-rinnastuskonjunktion kanssa sulkeiden sisään. Lisäksi *olla*-verbi on yksikön kolmannessa persoonassa, vaikka molempia (siskoa ja koiraa) tarkoitettaessa olisi normaalia käyttää verbistä monikon kolmannen persoonan muotoa ja nominista monikkoa (*ovat* perheenjäseniä). Toisessa esimerkissä (113) on kyse kuvatekstistä, joka on Sisu-koiraa ja Sennin tuhkauurnaa kuvaavan valokuvan alla. Senni on ikkunalaudalla siis tuhkan muodossa, mutta ei enää elävänä. Kuolleesta koirasta ei aineistoni muissa teksteissä puhuta tällä tavoin sulkeissa, ikään kuin sivuhuomautuksena.

- 112) Sisko (ja koira) on perheenjäsen siinä kuin kaikki täällä olevatkin :) (Koira 2)
- 113) Sisu (ja Senni) ikkunalaudalla. (Senni 1)

Se-demonstratiivipronominin käytön voisi yhdistää koira koirana -diskurssiin ja *hän*-persoonapronominin käytön koiraa inhimillistäviin diskursseihin, mm. Hyvärisen (2010) esittämien ajatusten perusteella. Aineistossani rakentuvat diskurssit eivät kuitenkaan ole aivan yksiselitteisiä, sillä kontekstin perusteella esimerkiksi pronominit eivät esiinny kovin erilaisissa ympäristöissä. Koira voi olla yhtä lailla *rakas*, aktiivinen toimija tai passiivisempi potilas, vaikka siitä puhuttaisiin demonstratiivipronomineja käyttäen. Konteksti ei siis suoraan heijastele esimerkiksi koiran vähäisempää arvostusta demonstratiivipronomineja käytettäessä kuin persoonapronomineja käytettäessä.

Taulukossa (3) olen kuvannut eri representaatioiden yleisyyttä aineistoni blogeissa.

Taulukko 3. Representaatioiden näkyminen blogeissa.

Representaatio	Mörkö 1 ja 2	Senni 1	Pilvi/Tuisku 1	Ben 1	Rambo 1	Koira 1 ja 2
Koira ystäväenä	x			x		x
Koira perheenjäsenenä/lapsena		x	x	x	x	x
Koira potilaana	x	x	x		x	
Inhimillinen, itsenäinen toimija	x	x	x			
Koira koirana	x	x	x	x	x	x

Koira koirana -diskurssi näyttää taulukon (3) perusteella kaikista yleisimmältä kuvaustavalta, mutta kontekstin huomioimisen jälkeen muut diskurssit nousevat tätä diskurssia voimakkaammiksi. Koirasta kyllä puhutaan ”vain koirana”, mutta kontekstia tarkemmin tarkastelemalla välittyy kuva, ettei kirjoittaja aina tarkoita sanojaan kirjaimellisesti. Vaikka koiran voi nähdä mm. pronomien kautta omistamisen kohteena, se ei ole omaisuutta, jota voi tuhjata, hävittää tai kohdella miten tahansa. Ennemmin koiraa arvostetaan ja kuvataan esimerkiksi *rikkautena* tai *arvokkaana* (esimerkit 114 ja 115).

114) Hänen kanssaan touhuaminen on auttanut ymmärtämään elämän kiertokulkua ja tajuamaan, mikä rikkaus oli saada pitää Rambo yksitoista vuotta. (Rambo 1)

115) Kiitos, pieni leijonamieli. Kiitos niin kamalasti. Olit arvokkainta, mitä minulla oli. (Mörkö 1)

Vaikka koira olisi lajinimensä kautta *koira*, sitä kuvataan aineistossani pääosin myönteisin ilmauksin. Koira voi nousta täydelliseksi olennoiksi, joka ei tee kenellekään pahaa ja jossa ei ole lainkaan huonoja puolia (116).

- 116) Ben oli koira, joka valloitti kaikkien sydämen, jotka hänet vain sai tavata. Minulla on ollut muitakin koiria elämäni aikana ja Ben oli siitä poikkeuksellinen, että hänessä ei ollut ainuttakaan huonoa puolta. *Ei ainuttakaan*. Hän oli kaikin puolin täydellinen koira, jonka lempeys, kiltteys, rauhallisuus ja älykyys oli ihan omaa luokkaansa. (Ben 1)

Yksittäisen sanan tai lauseen perusteella koirasta voi siis saada täysin erilaisen kuvan kuin koko tekstiä tai useampia tekstejä tutkimalla. Blogeissa kumotaan se, että koira olisi pelkästään eläin tai lemmikki, jolloin muut representoinnin tavat ja diskurssit saavat suuremman roolin. Etenkin koiran representoiminen perheenjäsenenä tai lapsena nousee aineistossani merkittävään rooliin.

5.2 Koiran kuoleman kuvaaminen

Koiran kuolemaa kielennetään blogeissa monin keinoin. Vaihtelua kielen keinoissa on havaittavissa eri blogien välillä, mutta myös saman kirjoittajan eri merkintöjen välillä ja jopa saman blogikirjoituksen sisällä. Kuten luvussa 4.2 mainitsin, kuolema on aiheena sellainen, ettei sitä voi riittävän tyhjentävästi kuvata esimerkiksi yhden käsittemetaforan kautta. Kuolemaa ei kielennetä pelkästään useiden metaforien kautta, vaan mukana on esimerkiksi *kuolla*-verbin ja *kuolema*-nominin sekä niiden synonyymien käyttöä sekä eufemismeja ja intertekstuaalisuutta. Kuolemaa voidaan tarkastella koiran, omistajan tai muun ympäristön näkökulmasta. Tekstiin valitut näkökulmat ja se, onko kyse lopetuskuolemasta vai onnettomuuden aiheuttamasta kuolemasta, vaikuttavat käytettyihin kielen keinoihin.

Kuvaan kuoleman kielentämisen keinoja seuraavissa alaluvuissa. Lähdän liikkeelle ns. neutraalista kuoleman kuvauksesta, jossa kuolema kuvataan *kuolemana*. Tästä siirryn vähitellen kohti metaforisempaa kuoleman kielentämistä.

5.2.1 Kuolema kuolemana

Koiran kuolemasta on mahdollista puhua neutraalisti kuolemana, jolloin *kuolema*- ja *kuollut*-nomineja tai *kuolla*-verbiä ei korvata tekstissä muilla keinoin. Aineistossani on useita esimerkkejä, joissa kuolemasta puhumista ei vältellä tai kierrellä (mm. esimerkit 117–122). Ben 1 on blogeista ainoa, jossa ei käytetä *kuolla*-verbiä tai aiemmin mainittuja nomineja lainkaan. Länsimäen (1995: 64) mukaan neutraaleja ovat myös ilmaukset *saada surmansa* ja *menettää henkensä*, mutta näitä ei aineistostani löytynyt.

- 117) Koko perheestämme ei tullut aiemmin otettua yhtään kuvaa. Tämä otettiin muutama tunti ennen Sennin kuolemaa. (Senni 1)
- 118) Sovittuna oli myös minulle ja Sennille tärkeät ihmiset, jotka olisivat läsnä ja lähinnä minun tukena Sennin kuollessa. Käytännön asiat olin miettinyt jo hyvissä ajoin, esim. sen, että rahat tai pankkikorttini pinkoodin annan paikalle oleville ystäväilleni, etten siinä tilanteessa joudu itse maksua rakkaani kuolemasta hoitamaan. (Senni 1)
- 119) Lemmikin kuolemaa saa surra! (Rambo 1)
- 120) Rambon kuolinpäivän illaksi meillä oli aiemmin sovittuna bichon frise-pennun haku Hämeenlinnasta. Rambon piti alun perin olla mukana. (Rambo 1)
- 121) Kun minulla on jokin vaikea asia edessäni, huomaan ajattelevani, että mitä Mörkö olisi samassa tilanteessa tehnyt. Se on hassua, melko outoakin kai – miettii nyt, miten kuollut koira olisi toiminut, mutta juuri niin kummallinen otus se oli. (Mörkö 1)
- 122) Ajatus Astrid Lindgrenin lastenkirjan kuolemanjälkeisestä todellisuudesta kursii sydäntä kokoon ja kuva Topille karvatohvelia heiluttavasta pienestä leijonamieli-Mörköstä antaa hetken hengähtää. Ne eivät ole yksin. Kaikki on hyvin. (Mörkö 2)

Lasken tähän alalukuun kuuluviksi myös kohdat, joissa kuolema kielennetään aktiivisena *eutanasia* eli armomurhana tai sairaan eläimen tappamisena eli *lopettamisena* tai *lopetuksena* (KS s.v. *eutanasia* ja *lopettaa*). Nämä ovat virallisemmissakin yhteyksissä, kuten eläinsuojelulaissa (Finlex) ja useiden eläinlääkäreiden verkkosivuilla, käytettyjä ilmauksia, joille löytyy myös kiertoilmauksia, kuten *viedä armonpiikille*, *vapauttaa tuskistaan* tai *päästää pois*. Esimerkeissä (123 ja 124) kuolema kielennetään *eutanasia* ja *lopetuksena* ilman kiertelyä. Verbi *nukuttaa* tai nomini *nukutus* ovat käytössä lopetusta tarkoittavina termeinä, vaikka ne voidaan yhdistää myös uneen ja nukkumiseen.

- 123) En halua mennä eläinlääkäriasemalle, jossa Pilvin eutanasia toteutettiin. (Pilvi/Tuisku 1)
- 124) Kuten tekstistä voi ehkä huomata, on minulla taas tätä kirjoittaessa täysin epätodellinen olo. Yhtä ainoaa kyyneltä en ole vuodattanut. Joku voi pitää brutaalina sitä, että kerron Sennin kuolemasta näin yksityiskohtaisesti, mutta minulle se on keino selvittää päätä, ja uskon tästä olevan apua niille, jotka joskus ovat saman tilanteen edessä, oli syy lopetukseen mikä tahansa. (Senni 1)

Vaikka kuolemasta puhutaan monessa blogimerkinnässä neutraalisti, yksikään kirjoittajista ei kuitenkaan puhu koiransa kuolemasta pelkästään *kuolemana*. Jokaisella kirjoittajalla on siis käytössään muitakin keinoja kielentää kuolema. Yleistä on, että kuolemasta kerrotaan samassa tekstissä sekä *kuolemana* että muilla keinoin, kuten esimerkeissä (125) ja (128) mm. lopullisuuteen liittyvillä ilmauksilla: *lopullisesti poissa*, *ei enää koskaan palaa* ja *ei enää milloinkaan herännyt*. Esimerkeissä käytetyt ajankohdan adverbit *koskaan* ja *milloinkaan* esiintyvät yleensä juuri kielteisissä lauseissa ja osoittavat kiellon koskevan kaikkia ajankohtia (VISK § 649). Kuolema yhdistetään mm. poissaoloon, lähtöön ja uneen. Myös *pienentynyt perhe* ja *ilman*-prepositio yhdistettynä partitiivisijaiseen koiran nimeen (*Senniä*) voidaan liittää kuolemaan muun kontekstin perusteella (125). Esimerkissä (126) kuolemasta kerrotaan *kuolemana*, mutta myös vältellään kuolemasta puhumista kiertoilmauk-

sella *koko asia*. Kuolemasta kerrottaessa puhutaan usein vainajan viimeisistä hetkistä, viimeisestä päivästä tai viimeisistä toimista. Kuolema ja adjektiivi *viimeinen* yhdistyvät blogeissa etenkin silloin, kun kirjoittaja miettii viimeisiä hetkiä ja tekemisiään koiran kanssa, kuten esimerkeissä (126–128).

- 125) Olemme nyt eläneet pienentyneellä perheellämme ilman rakasta Senniä 1½ viikkoa. Edelleen tuon lauseen kirjoittaminen tuntuu epätodelliselta. Senni on kuollut, lopullisesti poissa, ei enää koskaan palaa - mahdollon ajatus. Silti arki jatkuu, elämä ei ole pysähtynyt. (Senni 1)
- 126) Tätä kirjoittaessa (5.10.12) Sennin kuolemasta on kulunut kaksi ja puoli vuorokautta. Lisäsin eilen kuvat Sennin viimeisestä päivästä, mutta en sitten jaksanutkaan kirjoittaa. Tunnetilat vaihtelevat paljon, tänään koko aamu on mennyt itkessä, nyt tuli helpompi hetki, jolloin koko asia tuntuu täysin epätodelliselta. (Senni 1)
- 127) Toiveeni oli, ettei viimeisiä tunteja vietetä Sennin vierellä itkien, ja minä olinkin ainoa joka vähän väliä itkuja tirauttelin, mutta muuten toiveeni tämän suhteen toteutui. Senni oli iloinen, kun näki niin paljon tärkeitä ihmisiä, ja ylimääräisiä herkkujakin tuli päivän mittaan. (Toki huomioitiin se, ettei tule ähky - ikävää sekin olisi, jos pitäisi vatsakipuisena kuolla.) (Senni 1)
- 128) Mörkön kuolemasta on tänään vuosi. Vuosi siitä, kun viimeisen kerran heräsin aamuun pikkukoira kainalossa, vuosi siitä, kun viimeisen kerran katsoin reippautta suoraan silmiin, vuosi siitä, kun viimeisen kerran pikkukoira nukahti kerälle syliini. Se ei enää milloinkaan herännyt enkä vain vieläkö ymmärrä sitä. (Mörkö 2)

Osa kirjoittajista myös välttää kuolemasta suoraan puhumista, jolloin kuolema ei näyttäydy *kuolemana* välttämättä lainkaan (Ben 1) tai kuolema ilmaistaan epäsuoraan (Koira 1) tai vasta ensimmäisten blogimerkintöjen jälkeen, kun kuolemasta on kulunut pidempi aika (ks. 5.2.2). Seuraavassa esimerkissä (129) on kokonaisuudessaan Koira 1 -blogissa koiran kuolinpäivänä julkaistu kirjoitus, jossa kuolema yhdistetään interrogatiivi- eli kysymyslauseiden kautta koiran sijaan kaikkiin ympärillä oleviin ja syntymättömään lapseen (*pieni ihmisen siemen*). Esimerkistä alleviivaamani liitepartikkeli *-kin* ilmaisee implisiittisesti, että koira on kuollut, mutta lapsen kuoleman mahdollisuutta vasta arvailaan tai pelätään.

129) **Nyt meinaa olla vähän liikaa**

Meidän perheen rakas karvakaveri, minun ensimmäinen "vauvani" jäi tänään auton alle. Hyppäsi aidan yli bussin eteen. Nyt tuntuu että kasaantuu vähän liikaa. Kyllä, olen sitä mieltä, että koira on koira mutta silti niin äärettömän rakas perheenjäsen. Pojan kasvukumppani ja uskottu kaveri. Nyt tuntuu, että tämä alkaa olla ihan liikaa. Kaikki suru menee sokin päässä ihan sekaisin ja en enää oikein tiedä miten pitäisi olla. Miten nyt yhtäkkiä kaikki kuolevat ympäriltä? Eihän enää yhtään lisää, eihän... Mitä jos se pieni ihmisen siemenkin on jo kuollut?

Nyt sai pikkusisko parhaan mahdollisen paimenen katsomaan peräänsä. Pitäkää huolta toisistanne, minun rakkaat enkelit.

(Koira 1, blogimerkintä)

Samaisessa kuolinpäivän merkinnässä kuolemaan liittyvää sanastoa ei erityisesti vältellä, mutta koiran kuolemasta puhutaan muilla keinoin. Kuolema on tapahtunut yllättäen, sillä kyse ei ole lopetuskuolemasta vaan onnettomuudesta. Koiran ei kuvata kuolleen, vaan *jääneen auton alle* tai *hypänneen bussin eteen*. Koira on merkinnässä siis sekä objektina että subjektina, jolloin kuolemaan liittyvää toimijuutta tuodaan esiin. Koira on itse hypännyt, joten siten myös aiheuttanut kuolemansa. Kirjoittaja ei tässä merkinnässä varsinaisesti syytä kuolemasta ketään, mutta merkinnän kommentissa (esimerkki 130) bloggaajan syyttävä sormi osoittaa koiraa kohti. Tämä on pääteltävissä ainakin konnotaatioiltaan kielteisten *typerä*-adjektiivin ja *piski*-substantiivin käytöstä sekä *miksi*-adverbilla alkavan interrogatiivilauseen kautta tapahtuvasta syyn etsimisestä.

- 130) Kiitos ihanat <3 Ei koiran kuolemaa toki vauvan kuolemaan voi verrata. Mutta kyllä tämäkin mahdolloman suuri persoona jätti jälkeensä aivan valtavan suuren kolon. Koira perheenjäsenenä määrittää jokapäiväistä arkea niin mahdollottoman paljon, nyt on ihan outo olla hiljaisessa kodissa. Outoa kun kukaan ei vaadi lenkille, kukaan ei kerjää huomiota. Outoa kun yöllä olisi saanut nukkua rauhassa jos uni olisi tullut, ilman että tarvitsi taistella tilasta kolmekymmentäkiloisen karvakasan kanssa. Mitä nyt tapahtuu pojan ruuan jämil-
le ja kuka syö lattialle pudonneet ruuanmuruset. Miten tylsä olikaan tänään tulla kotiin jossa kukaan ei odottanutkaan häntä viuhuen. Typerä piski ADHDnsä kanssa. Miksi meni hyppäämään vaikka normaalisti pysyy aina kiltisti pihassa?
(Koira 1, blogimerkinnän kirjoittajan kommentti)

Jos taas vaikkapa linja-autonkuljettajaa syytettäisiin kuolemasta, merkinnässä voisi esiintyä esimerkiksi kuljettajan tekijyyttä korostava lause: ”bussikuski ajoi koirani päälle”. Kirjoittaja saattaisi syyttää myös itseään kysymällä, ”miksi päästin koiran karkaamaan”. Näin ei kuitenkaan tapahdu; koira on ainut jota syytetään kuolemasta. Kuollutta koiraa nimitetään blogimerkinnässä (129) myös *enkeliksi* ja *paimeneksi*, joka katsoo aiemmin kuolleen lapsen perään. Merkinnän kommentiosiossa (130) blogin kirjoittaja puhuu koiran ja vauvan kuolemasta, joita ei hänen mukaansa voi verrata. Partikkelin *toki* avulla kuitenkin osoitetaan, että ”puhuja on ottanut huomioon jonkin tunnetun seikan mutta on silti tuomassa esiin jonkin vastakkaisen kannan” (VISK § 1608). Tämä vastakkainen kanta eli se, että koiran ja vauvan kuolema olisivatkin keskenään verrattavissa, ilmenee epäsuorasti *mutta*-konjunktioilla alkavassa virkkeessä, jossa *mahdolloman suuren persoonan* eli koiran kuvataan vertauskuvallisesti jättäneen tyhjän aukon.

5.2.2 Kuolema-nominin ja kuolla-verbin välttely

Havaitsin, että varsinkaan heti koiran menehtymisen jälkeen kirjoitetuissa blogimerkinnöissä kuolemaa ei mainita välttämättä lainkaan. Tällainen on nähtävissä blogeissa Mörkö 1, Senni 1, Pilvi/Tuisku 1 sekä Ben 1. Edellisessä alaluvussa (5.2.1) käsittelin Koira 1 -blogissa olevaa koiran

kuolinpäivän merkintää, jossa koiran kuolemaan ei myöskään suoraan viitata *kuolemana* muuten kuin kommenttiosiossa. Blogeissa käytetään esimerkiksi metaforia, eufemismeja eli kiertoilmauksia tai muita keinoja, jotta koiran kuolemasta ei tarvitsisi puhua *kuolemana*. Seuraavat, blogien Mörkö 1 ja Senni 1, merkinnät ovat kahden koiran kuolinpäivältä. Kyseiset blogimerkinnät ovat muuten mukana kokonaisuudessaan, mutta niihin sisältyvät kuvat ja kommentit olen rajannut pois. Kuvat olisivat sijainneet heti otsikoiden jälkeen ja kuvanneet koiria. Merkintöjen otsikot näkyvät esimerkeissä tummennettuina.

131) **Hei hei, pieni Mörkö**

Hei hei, Mörkö. Tulisielu, leijonamieli, pieni paras ystävä. Kiitos, kun olit pikkukoirani. Minun on niin ikävä.

*On laiva valmiina lähtöön
Se kaukomaille käy
Missä taivaalla illan tullen
Ei pohjantähteä näy*

*Kun nousee purjeet purren
Ja köydet irroitetaan
Käymme ystävä armas surren
Sua jäämme me kaipailemaan
Ja ellet sä luoksemme tulla
Vois milloinkaan uudestaan
Niin kuitenkin sydämissämme
Sua vain aina muistellaan*

*Me kanssasi riemuita saimme
Ja katsella maailmaa
Monta ihmettä näytit sä meille
Jotka nyt meitä lohduttaa saa*

*Me tiedämme että sä lähdet
Vain koska muuta et voi
Ja me toivomme että nyt sulle
Pian taas laulu onnesta soi*

(Peppi Pitkätossun jäähyväislaulu)
(Mörkö 1)

132) **Rakas Senni 13.7.2009–2.10.2012**

Nuku rauhassa, pikkuinen <3
(Senni 1)

Koiran kuolinpäivänä kirjoitettu lyhyt merkintä (131), *Hei hei, pieni Mörkö*, kertoo tunnelmista Mörkön kuoleman jälkeen. Merkintä koostuu otsikosta, koiran kuvasta, lyhyestä tekstistä sekä laulun sanoista. Tekstiosassa kirjoittaja hyvästelee koiransa, mutta kuolemaa tai kuolemista ei mainita suoraan sanallakaan, vaan kuolema on pääteltävä kontekstista. Blogin aiemmissa kirjoituksissa

on kuvattu koiran sairastelua ja pohdittu sopivaa ajankohtaa lopettamiselle, minkä vuoksi lukija on voinut odottaa kuoleman tapahtuvan pian. Kuolinpäivän merkinnässä kuolema ilmenee hyvästelynä ja imperfektin käyttönä. Imperfektillä (*oliti pikkukoiraani*) viitataan siihen, että koiran olemassaolo ja omistamisen kohteena olo on päättynyt, koira ei enää ole. Hyvästelyn lisäksi koira kiitetään ja ikävöidään. *Kuolla*-verbin välttäminen on tyypillistä ihmisten kuolinilmoituksissa ja muistopuheissa, kun kuolema on tapahtunut vastikään (Länsimäki 1995: 64). Lopakan (2002: 67) mukaan myös *kuolema*-substantiivia käytetään ainakin kuolinilmoituksissa harvoin.

Koiran kuolemaa ei mainita myöskään Sennin kuolemasta kertovassa esimerkissä (132), jonka rakenne on pitkälti esimerkin (131) kaltainen. Esimerkit poikkeavat rakenteen puolesta lähinnä siinä, että esimerkissä (131) ei ole mainittu koiran elinaikaa ja esimerkissä (132) ei ole hyödynnetty lyriikoita. Lyriikoiden puuttumisen vuoksi Senniä käsittelevä merkintä jää hyvin lyhyeksi: otsikon jälkeen tekstissä on ainoastaan kolme sanaa. Myös tässä merkinnässä kuolema on pääteltävissä osittain kontekstista, kuten aiemmista kirjoituksista. Esimerkin (132) otsikointi sekä kuoleman uneen rinnastavan metafora (*nuku rauhassa*) kuitenkin paljastavat esimerkkiä (131) selkeämmin, että kyse on kuolemasta. Senni 1 kielentää kuolemaa siis uni-metaforalla sekä ilmoittamalla merkinnän otsikossa koiran nimen sekä syntymä- ja kuolinpäivän kuolinilmoitukselle tyypilliseen tapaan. Kummassakin koiran kuolinpäivän kirjoituksessa on nähtävissä kuoleman kiertely ja eufemismien tai metaforien käyttö. Vastaavanlaista metaforisuutta näkyy myös Mörkö 1 -kirjoituksessa mukana olevissa lyriikoissa. Ainakin KUOLEMA ON LÄHTÖ - ja KUOLEMA ON PAIKKA -metaforat esiintyvät lyriikoissa, lisäksi *laiva* on myyttien mukaan kuolemaan liitetty kulkuväline, jolla kuollut kuljetetaan tuonelaan. Koska kyse on alun perin jonkun muun kuin bloggaajan omasta tekstistä, en tässä kohtaa analysoi lyriikoita tämän tarkemmin. Toki blogin (Mörkö 1) kirjoittaja on itse valinnut ”Peppi Pitkätossun jäähyväislaulun” mukaan tekstiinsä, joten lyriikat ovat osa kuoleman kuvauksen keinoja, intertekstuaalisuutta (ks. luku 5.2.3).

Eufemismien käyttö

Kuolemaan liittyvän sanaston pois jättäminen ei ole ainoa keino vältellä kuolemasta suoraan puhumista. Kuolemasta voidaan kertoa kierrellen, jolloin turvaudutaan usein eufemismien käyttöön. Kohteliaisuuteen liitetyt eufemismit eli kaunistelevat kiertoilmaukset voivat ilmaista asioita peitellen tai epämääräisemmin kuin alkuperäinen asiaa tarkoittava ilmaus (Tieteen termipankki s.v. *eufemismi*; Varis 1998: 21).

Jos kuolemasta kerrotaan kierrellen, voidaan ajatella, että kuolema on vaikuttanut kirjoittajaan ja kuollut on ollut kirjoittajalle läheinen. Kielenkäyttäjän suhtautuminen kuolemaan ja kuolleeseen

heijastuu siihen, kuinka kuolemaa kielennetään. Kuolemaa pelkäävä tai kammoksuva voi vältellä kuolemasta puhumista ja käyttää kiertoilmauksia. Länsimäen (1995: 64) mukaan hiljattain tapahtuneesta kuolemasta ei muistopuheissa ja kuolinilmoituksissa yleensä käytetä *kuolla*-verbiä, vaan jotakin kiertoilmausta. Lisäksi vainajan ollessa ystävä tai sukulainen kuolemasta puhutaan tietynlaisin kiertoilmauksin, kuten *muutti taivaan kotiin, poistui keskuudestamme, sulki silmänsä* tai *nukkui ikkuuneen*. Tällaisia kiertoilmauksia harvoin käytetään tuntemattoman kuolemasta puhuttaessa. (mp.)

Aineistossani koiran kuolema voi olla mm. *se vaikein hetki* (esimerkki 133), *homma* (134), *asia* (135 ja 136), *menetyks* (137), *elämän suurimpia suruja* (136). Elämän jääminen liian lyhyeksi (137) voidaan myös tulkita kuoleman eufemismiksi, jossa *kuolla*-verbiä ja *kuolema*-nominia kierretään.

- 133) En tiedä, kuinka voin kylliksi kiittää kaikista kommentteistanne ja osanotoistanne. En etukäteen osannut kuvitella, kuinka paljon ne ihan todella merkitsivät ja myös auttoivat. Olen lukenut joka ikisen sanan moneen kertaan ja ollut äärettömän kiitollinen siitä, että meillä oli niin paljon ystäviä, jotka välittivät myös sen vaikeimman hetken kohdalla. (Mörkö 1)
- 134) Vielä eläinlääkäriin ovella – kun Rambo oli hiukan pirteämpänä – olin perumassa homman. (Rambo 1)
- 135) Tätä kirjoittaessa (5.10.12) Sennin kuolemasta on kulunut kaksi ja puoli vuorokautta. Lisäsin eilen kuvat Sennin viimeisestä päivästä, mutta en sitten jaksanutkaan kirjoittaa. Tunnetilat vaihtelevat paljon, tänään koko aamu on mennyt itkessä, nyt tuli helpompi hetki, jolloin koko asia tuntuu täysin epätodelliselta. (Senni 1)
- 136) Koska blogissa on kuvia hänestä paljon vuosien saatossa näkynyt ja pelkästään jo niiden perusteella moni on häneen ihastunut, koin tarpeen tästä hyvin surullisesta asiasta tänne kirjoittaa, vaikka pääsääntöisesti pidänkin elämäni suurimmat ilot ja surut poissa blogista. (Ben 1)
- 137) Ennen kaikkea minun on turvattava Sohville ja Sisulle aivan normaalin arjen jatkuminen, vaikka olemme kaikki kokeneet valtavan suuren menetyksen. Ei se auta Senniä, vielä vähemmän meitä jäljelle jääneitä, jos haudaudumme suruun ja lakkaamme elämästä. Minua lohduttaa se tosiasia, että Senni itse ei tiedä elämänsä jääneen aivan liian lyhyeksi. (Senni 1)

Eufemismeja on aineistossani niin paljon, ettei niistä jokaiseen ole tässä tutkimuksessa mahdollista syventyä riittävästi. Luvussa 5.2.1 mainitsinkin jo lopullisuuteen liittyvien ilmausten käytöstä sekä siitä, kuinka vainajan loppuajoista ja -hetkistä usein kerrotaan yhdistämällä kuolema ja adjektiivi *viimeinen*. Mörkö 1 -blogin kirjoittaja kuvaa koiraansa viimeisten tekojen ja viimeisten päivien kautta, mutta pohtii itsekkin *viimeinen*-adjektiivin käyttöä seuraavassa esimerkissä (138):

- 138) Viimeisinä hetkinä yritin karkoittaa ajatukset *viimeisistä* – viimeisestä keskiviikosta, viimeisestä iltalenkistä, viimeisestä aamupalasta, viimeisestä leikistä, viimeisestä automatkasta. Torstai-illan odotus tuntui vaikeimmalta, se oli irvaileva sekoitus pyyntöä siitä, että kaikki olisi jo ohi, ja samalla kipeää toivoa siitä, että hetki ei koskaan tulisi, aurinko ei tänään laskisi, kello ei kumauttaisi keskiyötä, aamu ei tulisi herättämään. Ei ihan vielä. Mitä jos ei sittenkään vielä? Epätoivoisena mietin, missä ovat ne paljon puhutut merkit, rauhan tunteet siitä, että ratkaisu on oikea, tähdenlennot taivaalla, merkitykselliset tuulenpuuskat ja koiran kaikenkertovat katseet. Oikeasti en kuitenkaan hetkeäkään epäillyt ratkaisua enää ajan varaamisen jälkeen. Jo muutamia viikkoja aiemmin olin ymmärtänyt, että ei kuolemaan voi valmistautua. Ei milloinkaan ole hyvä hetki sille, ei se milloinkaan tunnu yhtään sen helpommalta. Ehkä raastavinta olikin tiedostaa oma valtavan

sa asiassa – on kyse ihan oikeasti vain siitä, että minä klikkaan itseni nettiin ajanvaraukseen ja valitsen luettelosta sopivalta kuulostavan ajan. Välillä pysähdyin miettimään joitakin täysin nurinkurisia asioita kuten sitä, että parillinen päivä olisi ehdottomasti parempi, että parittomat numerot eivät ole niin kivoja, ne eivät varmastikaan ole niin suotuisia päiviä jättää tätä maailmaa. (Mörkö 1)

Esimerkissä (138) kuolema on kuvattu myös demonstratiivipronominin *se* kautta, vaikka kuolemasta olisi mahdollista puhua kuvallisuutta hyödyntäen myös ns. personifikaation kautta olentona ja *hän*-persoonapronominia käyttäen. Myös tässä esimerkissä kuolema on *asia* (vrt. 135 ja 136). Lopetukseen ja kuolemaan liittyvien asioiden eli *kaiken* toivotaan olevan jo ohi, mutta kuolema eli *hetki* ei saisi koskaan tulla. Kirjoituksessa pohditaan myös lopetuspäätökselle eli *ratkaisulle* ja *maailman jättämiselle* eli kuolemalle suotuisinta ajankohtaa. Kuolemaa kierretään usein sellaisin ilmauksin (mm. *asia*), jotka perusmerkityksessään ja toisessa asiayhteydessä tarkoittavat jotakin aivan muuta.

5.2.3 Metaforat koiran kuolemasta

Kiertoilmaukset, joiksi metaforatkin voidaan laskea, viittaavat Variksen (1998: 13) mukaan ”sinänsä selkeisiin asioihin semanttisesti sumeasti sekä vakiintunutta, täsmällistä ja suorasukaista lausumaa monimutkaisemmin”. Metaforilla kuitenkin yleensä pyritään rinnastamaan abstrakteja tai muuten vieraita asioita tuttuihin asioihin, jotta ilmiöiden ymmärtäminen olisi helpompaa (ks. luku 4.1). Jos eufemismeille tyypillistä on jonkin asian kaunistelu, metaforilla tällaista funktiota ei voi sanoa olevan, sillä metaforilla pyritään luomaan yhteyksiä eri käsitteenttiin kuuluvien asioiden välille.

Aineistossani esiintyy Lakoffin ja Turnerin (1989: 8, 16–25, 106) sekä Lopakan (2002: 65–67, 74) mainitsemista kuoleman käsittemetaforista ainakin seuraavat:

1. KUOLEMA ON LÄHTÖ
2. KUOLEMA ON MENO VIIMEISEEN MÄÄRÄNPÄÄHÄN
3. KUOLEMA ON UNI
4. ELÄMÄ ON AIKAA, KUOLEMA ON AJAN LOPPUMINEN
5. ELÄMÄ ON TULTA, KUOLEMA ON TULEN SAMPUMINEN
6. KUOLEMA ON TAISTELUN HÄVIÄMINEN
7. IHMISEN KUOLEMA ON KASVIN KUOLEMA.

Blogimerkinnöissä näistä yleisimpiä ovat KUOLEMA ON LÄHTÖ ja KUOLEMA ON MENO VIIMEISEEN MÄÄRÄNPÄÄHÄN, jonka yhteydessä puhun KUOLEMA ON PAIKKA -metaforasta. Metafora KUOLEMA ON UNI on myös tärkeässä roolissa. Moni kuolemasta käytetty metafora puuttuu aineistostani: esimerkiksi luvussa 4.2 mainittua KUOLEMA ON YÖ -käsittemetaforaa en havainnut blogimerkinnöissä lainkaan. Seuraavassa esimerkissä (139) näkyy,

että illasta ja yöstä kyllä puhutaan koiran kuoleman yhteydessä, mutta ei niin, että vuorokaudenaika ja kuolema rinnastettaisiin metaforisesti toisiinsa.

- 139) On neljäs päivä ilman Mörköä. – – Illat ovat vaikeimpia. Yöstä puuttuu yksi hengitys, huoneeni koira-portin pikkuluukku on turhaan auki. Ensimmäisenä iltana taistelin itseni kanssa, että laitanko sen kiinni vai en. Lopulta en vain pystynyt – mitä jos aamuyöllä painajainen loppuukin, pienet tohvelit tepsuttavat luukusta ja kaikki on taas hyvin? Hampurilaiskuonosta kuuluu tuhina ja tyynyillä on taas karvalakki. Tiedän, että on itsensä huijaamista avata luukku joka ilta nukkumaan mennessä, mutta en vain pysty laittamaan sitä kiinni. (Mörkö 1)

Käsittelen seuraavaksi näitä aineistossani koiran kuoleman kielentämisessä käytettyjä metaforia tarkemmin. Hyödynnän sekä Lakoffin ja Johnsonin (1989) että Lopakan (2002) tekemiä havaintoja kuoleman kielentämisestä. Aloitan tarkastelun yleisimmistä kuoleman metaforista, joista siirryn harvemmin käytettyihin. Erilaisten metaforien käyttöä havainnollistan aineistostani otettujen esimerkkien avulla.

KUOLEMA ON LÄHTÖ

- 140) Hyvin raskain mielin ja todella syvän surun keskeltä joudun kertomaan, että hyvin – hyvin rakas poika-koirani Ben lähti keskuudestamme tämän viikon alussa. Perheemme shokki ja suru on sanoinkuvailematon. Ei tule koskaan olemaan tarpeeksi sanoja sille, miten rakas hän meille oli. (Ben 1)

Koiran kuolemaa kuvaaviin metaforiin liittyy KUOLEMA ON LÄHTÖ -käsittemetafora, joka esiintyy aineistossani useammassa kuin joka toisessa blogissa. Vain blogeissa Rambo 1 sekä Koira 1 ja 2 kuolemaa ei ilmaista lähtönä. Esimerkissä (140) Ben-koiran kuvataan *lähteneen keskuudestamme*. Kun kuolema kuvataan lähtönä, se rinnastetaan täältä poistumiseen tai lähtemiseen. Kyseinen metafora näkyy kielessä monien eri ilmausten kautta. Tällaisia ilmauksia ovat Lakoffin ja Turnerin mukaan esimerkiksi *mennä*-verbin johdos *menehtyä*, poissaoloa kuvaavat *olla poissa*, *joukosta poistuneiden kanssa* tai *ei ole enää kanssamme*, jotka kaikki kuvaavat osaltaan lähtemistä. (Lakoff & Turner 1989: 55–56.) *Lähteä*- ja *mennä*-verbit ovat yleisiä, samoin kuin eroamista kuvaavat verbit.

Lopakka (2002: 63) on jaotellut *poissa* tai *muualla olemisen* kuuluvan erilliseen KUOLEMA ON SIIRTYMINEN -metaforaan, joka kattaa sekä lähtemisen että määränpään. Koska vainaja on poistunut ympäristöstä, mutta olinpaikkaan ei viitata eikä sitä nimetä, on Lopakka erottanut siirtymiseen rinnastavan metaforan KUOLEMA ON LÄHTÖ - ja KUOLEMA ON PAIKKA -metaforista. Itse kuitenkin näkisin, että lähtemisen ilmaiseminen ei vaadi tietoa määränpäästä. Olen siis laskenut KUOLEMA ON LÄHTÖ -metaforaan mukaan esimerkiksi *pois pääsemiseen* (esi-

merkki 141) ja *poissa* tai *muualla olemiseen* liittyvät ilmaukset, joissa ei välttämättä tarkemmin määritellä, mikä tämä kuolemanjälkeinen paikka on (esimerkit 142 ja 143).

- 141) kuvan otin sen jälkeen kun olin tehnyt päätöksen, että Sennin on aika päästä pois. (Senni 1)
 142) Pian se oli jo poissa, vaikka en vielääkään oikein ymmärrä, missä. (Mörkö 1)
 143) Nyt Senni on poissa ja kaikki on hajonnut. (Senni 1)

Aina koiran olinpaikkaan ei tosiaan viitata metaforisesti millään tavoin. Lähteminen kuvataan seuraavassa esimerkkivirkkeessä (144) sekä konkreettisesti ilman metaforisuutta (omistaja lähti kaupungista toiseen, *Joensuusta lähteminen*) että lähtö-metaforan kautta, jolloin koiran kuolemasta ei puhuta kuolemana vaan *lähtö*-nominin ja genetiivissä olevan erisnimen kautta (*Mörkön lähdön*).

- 144) Takaisin Helsinkiin Joensuusta lähteminen Mörkön lähdön jälkeisessä surussa tuntui tosi pahalta ja vaikealta, mutta Susun läsnäolo auttoi valtavasti. (Mörkö 2)

Jos taas kuolemanjälkeinen olinpaikka kerrotaan muuten kuin *poissaolona*, voidaan puhua KUOLEMA ON PAIKKA -metaforasta, jota käsitellen lisää tämän lähtö-metaforan jälkeen. Blogissa Pilvi/Tuisku 1 koiran kerrotaan lähteneen mm. *tuonilmaisiin, sateenkaarisillalle* sekä *sinne, mistä ei ole paluuta, kipujen ja kärsimysten ulottumattomiin*. Aineistoni blogeille on tyypillistä, että KUOLEMA ON PAIKKA - ja KUOLEMA ON LÄHTÖ -metaforat yhdistetään toisiinsa, kuten esimerkiksi (145).

- 145) Päätös oli sydäntäsärkevä mutta periaatteessa helppo: Tuisku lähtisi sateenkaarisillalle. Ja myös lähti. (Pilvi/Tuisku 1)

Lähdön lisäksi sen vastakohta eli *takaisin tuleminen* tai *paluu* näkyy aineistossani etenkin verbien käytössä. Blogeissa Pilvi/Tuisku 1 ja Senni 1 kerrotaan, kuinka kuolemansa jälkeen koira *palaa* (esimerkki 146) tai *saadaan takaisin* (147) kotiin, tosin tuhkauurnassa. Voidaan puhua myös *saapumisesta*.

- 146) Tänä koiran päivänä 24.4. Pilvi palasi kotiin - tuhkauurnassa. (Pilvi/Tuisku 1)
 147) Sain torstaina tekstiviestin Veteirasta: " Lemmikkinne urna on saapunut." Siihen saakka olin kovasti odottanut, että saan Sennin takaisin kotiin, sille samalle paikalle mihin hän kuoli ja missä hän eläessään viihtyi. Tuon viestin saaminen tuntui kuitenkin pahalta. Niin pahalta, että päätin lykätä urnan hakemista seuraavaan päivään. Ja kun perjantaina sovin kellonajan jolloin urnan haen, nousi ikävä ja suunnaton tuska pintaan. (Senni 1)
 148) Senni on kuollut, lopullisesti poissa, ei enää koskaan palaa - mahdoton ajatus. (Senni 1)

Lopakka (2002: 60–61) on havainnut KUOLEMA ON LÄHTÖ -käsittemetaforassa eufemistisuutta, koska metafora jättää kuolleen paluun mahdolliseksi. Esimerkeistä (146 ja 147) näkee, että paluun

mahdollisuutta ei ole suljettu pois, sillä koirat ”palaavat” kotiin. Sennistä (148) toisaalta myös kerrotaan *koskaan*-adverbin avulla lopullisuutta korostaen, kuinka tämä *ei enää koskaan palaa*. Vastaavanlaisilla kielen keinoilla voidaan siis rajata metaforien eufemistisuutta ja vaikutusalaa.

KUOLEMA ON PAIKKA

Lakoff ja Johnson (1989: 8) määrittivät käsittemetaforan KUOLEMA ON MENO VIIMEISEEN MÄÄRÄNPÄÄHÄN, johon itse lasken kuuluvaksi KUOLEMA ON PAIKKA -käsittemetaforan. En puhu tässä yhteydessä enää viimeisestä määränpäädystä, vaan kuolemasta paikkana. Kuolema voidaan kuvata metaforisesti paikkana, minne kuoleman jälkeen siirrytään. Vainaja voi myös siirtyä jonkun tai joidenkin, esimerkiksi aiemmin menehtyneiden rakkaiden, *joukosta jo poistuneiden* (Pilvi/Tuisku 1), luokse. Lopakan (2002: 61) tutkimuksessa yleisimmäksi yksittäiseksi kuoleman metaforaksi nousi juuri KUOLEMA ON PAIKKA -käsittemetafora, jonka käyttö näkyy laajasti myös omassa aineistossani. Kuudesta bloggaajasta peräti neljä (Mörkö 1 ja 2, Pilvi/Tuisku 1, Ben 1 sekä Koira 1 ja 2) ilmaisee kuoleman jonkinlaisena paikkana. Metaforaan liittyy ajatus siitä, ettei kuolema ole lopullinen, vaan kuoleman jälkeen koira jatkaa elämäänsä jossain muodossa ja jossain paikassa, mahdollisesti myös tutussa seurassa. Yleensä kyseisessä paikassa elämän nähdään jatkuvan kivuttomana ja onnellisena.

- 149) Suukkoja sinulle rakas taivaantyttyöni. Toivottavasti heität siellä palloa koiralle ja näytät paikkoja. Meillä täällä on ikävä teitä molempia. Äiti rakastaa sinua ihan hurjasti enkelini. (Koiria 1)
- 150) Pidän kaikin voimin itseäni kasassa olessani pienen poikani edessä, joka ymmärtää, mutta ei kuitenkaan, että hänen paras kaverinsa on poissa. Surumme syvyys olisi hänelle liian pelottava, joten rauhallisesti, yksinkertaisesti ja mahdollisimman suorasti kerromme, että Ben on poissa. Hän on mennyt koirien taivaaseen, eikä ikävä kyllä tule takaisin, mutta ikävöimme häntä kovin. (Ben 1)

Teksteihin luodaan mm. kristillistä sävyä, kun koiran kuvataan lähtevän *taivaaseen* (149) tai ”erilliseen” *koirien taivaaseen* (150). Intertekstuaalisuuteen (luku 5.2.4) liittyvä *Nangijala* nähdään myös paikkana, jonne koirat voisivat kuolemansa jälkeen siirtyä (Mörkö 1 ja 2). Osa koirista lähtee myös *sateenkaarisillalle*, joka mainitaan useiden blogimerkintöjen kommentteissa, mutta myös blogimerkinnässä (151) Pilvi/Tuisku 1:

- 151) Vuosikymmenien varrella on tullut saateltua sateenkaarisillalle lukuisia koiria. Aina se on kuitenkin yhtä haikeaa. Aina ne jättävät suuren aukon jälkeensä. (Pilvi/Tuisku 1)

Sateenkaarisilta esiintyy lemmikkien kuolemasta kertovissa runoissa ja tarinoissa, joista havaintoni mukaan yksi jaetuimmista on mukana Senni 1 -blogin kommentteissa (152) koiran kuolinpäivän merkinnän yhteydessä. Sateenkaarisillasta luodaan kuvaa onnellisena paikkana, jonka täydellisyyden rikkoo ainoastaan lemmikin kokema kaipaus jotakuta rakasta (ihmistä) kohtaan. Tarinassa kuvataan myös ihmisen kuolemaa: lemmikki ja ihminen kohtaavat toisensa jälleen, kun ihminen kuolee.

152) ”Lemmikit, jotka ovat olleet täällä jollekulle erityisen läheisiä, menevät kuoltuaan Sateenkaarisillalle. Siellä on kaikille rakkaille ystävillemme niittyjä ja kukkuloita, joilla ne voivat juosta ja leikkiä yhdessä. Ruokaa, vettä ja auringonpaistetta on yllin kyllin, ja kaikilla ystävillemme on lämmintä ja mukavaa.

Kaikki eläimet, jotka ovat olleet sairaita ja vanhoja, saavat takaisin terveytensä ja elinvoimansa; loukkaantuneet ja vammautuneet parantuvat ja tulevat jälleen vahvoiksi, juuri sellaisiksi, kuin ne ovat muistoissamme ja unelmissamme menneistä päivistä ja ajoista. Eläimet ovat onnellisia ja tyytyväisiä. On vain yksi pieni asia: kukin niistä kaipaa jotakuta hyvin rakasta, joka niiden täytyi jättää jälkeensä.

Ne kaikki juoksentelevat ja leikkivät yhdessä, mutta tulee päivä, jona yksi yhtäkkiä pysähtyy katsomaan kaukaisuuteen. Sen kirkkaat silmät ovat jännittyneen tarkkaavaiset; sen innokas ruumis värisee. Yhtäkkiä se alkaa juosta pois ryhmän luota lentäen yhä nopeammin yli vihreän ruohon.

Se on havainnut sinut, ja kun sinä ja rakas ystäväsi vihdoinkin tapaatte, te pysyttelette yhdessä riemukkaina jälleennäkemisestä ettekä koskaan enää eroa. Iloiset suudelmat satavat kasvoillesi, kätesi hyväilevät taas rakasta päätä ja katsot vielä kerran lemmikkisi luottavaisiin silmiin, jotka niin kauan olivat poissa elämästäsi, mutteivät koskaan poissa sydämestäsi.

Sitten te ylitätte Sateenkaarisillan yhdessä...” Kirjoittaja tuntematon (Senni 1, blogimerkinnän lukijan kommentti)

Kuoleman yhteydessä paikasta puhuminen ei aina ole metaforista. Voidaan puhua esimerkiksi kuolinpaikasta, jolloin tarkoitetaan konkreettista paikkaa, jossa lemmikki on kuollut (153).

153) ”Sain torstaina tekstiviestin Veteirasta: ”Lemmikkinne uurna on saapunut.” Siihen saakka olin kovasti odottanut, että saan Sennin takaisin kotiin, sille samalle paikalle mihin hän kuoli ja missä hän eläessään viihtyi.” (Senni 1)

Metaforisuudesta on kuitenkin kyse silloin, kun kuvataan, että koira on kuolemansa jälkeen siirtynyt johonkin paikkaan, kuten sateenkaarisillalle, taivaaseen tai manan majoille (154). Blogien Mörkö 1 ja 2 kirjoittaja kuvaa useita mahdollisia paikkoja, joita kuoleman kielentämisessä voi hyödyntää. Kirjoittaja ei kuitenkaan sanojensa mukaan osaa uskoa koiransa menneen mainittuihin (155) paikkoihin, vaan asia jää avoimeksi (*minne sitten ikinä menevätkin*). Uutena paikkana mainitaan myös omistajan *sydän*, jossa Mörkö ei kuitenkaan voisi *asua*, koska Mörkön kaltaista koiraa ei voi *kahlita minnekään*.

- 154) Eräs tuttavani sanoi aikoinaan koiransa kuoltua, etteivät he halua ottaa toista koiraa, koska koiran kuolema otti niin koville. Minä, useita koiria jo mananmajoille saatellut konkari, ajattelin että höpöhöpö. (Pilvi/Tuisku 1)
- 155) Haluaisin niin kovasti uskoa sateenkaarisiltaan, mutta en osaa. Enkä liioin nähdä pikkukoiraakaan taivaassa jauhelihapilvien päällä loikkimassa, loputtomia herkkuluuta mutustamassa. En myöskään osaa kuvitella sitä kaikkien muiden edesmenneiden kanssa niin, ettei se olisi yksin – eihän se edes pitänyt muista kuin omasta perheestä. Sydämessäni se ei voi asua, koska urheimpia, seikkailuja rakastavia ritareita ei voi milloinkaan kahlita minnekään. Ainoa helpottava ajatus on ollut se, että Mörkön piti rohkeimpana mennä ensimmäisenä, jotta lauman arkajalat voivat sitten turvallisin mielin mennä perässä. Minne sitten ikinä menevätkin. (Mörkö 1)

Paikat ilmaistaan suurimmaksi osaksi substantiiveilla, mutta esimerkissä (149) on käytetty myös adverbeja *siellä* ja *täällä*, joilla saadaan aikaan vastakohtaisuutta kuolleiden ja kirjoittajan olinpaikkojen välille. Esimerkissä (149) koiran meneminen taivaaseen on pääteltävissä kontekstista, lapsen kerrotaan olevan *taivaantyttö*, joka voi *siellä* heittää palloa koiralle. Lapsella ja koiralla on siis yhteinen sijainti, eikä ole tarvetta puhua erillisestä koirien taivaasta (vrt. esimerkki 150). Myös esimerkissä (150) näkyvä adverbi *poissa* voidaan nähdä paikkana, jota ei vain tarkemmin määritellä.

KUOLEMA ON UNI/LEPO

Kuoleman lepäämiseen rinnastavat käsittemetaforat KUOLEMA ON UNI ja KUOLEMA ON LEPO näkyvät blogikirjoituksissa suunnilleen yhtä usein kuin kuoleman paikkaan ja lähtöön rinnastavat metaforat. Ainoastaan blogeissa Rambo 1 sekä Koira 1 ja 2 koiran kuolemaa ei rinnasteta uneen. Nämä metaforat liittyvät vainajan ja nukkuvan henkilön samankaltaisuuksiin: molemmat ovat ainakin jossain määrin tiedottomassa tilassa ja voivat ulkoisesti muistuttaa toisiaan. Kuolema on ikuinen uni, josta emme herää. (Lakoff & Johnson 1989: 18–19.) Lopakan (2002: 54) mukaan kuolema rinnastetaan lepoon, kun korostetaan kuoleman myönteisiä puolia ja kuolema nähdään helpotuksena vainajalle. Lopakan tutkimuksessa kuoleman metaforista useampi kuin joka kymmenes oli KUOLEMA ON UNI -käsittemetaforaan pohjautuvia (mts. 55).

Koiran kuolemasta kerrotaan uni-metaforaa käyttäen mm. eräänlaisten toivotusten ja niihin liittyvän koiran puhuttelun kautta (156–158). Aineistossani käytetään mm. ilmauksia *lepää* tai *nuku rauhassa* sekä kansainvälistä lyhennettä *R.I.P.* (rest in peace), joka voidaan suomentaa *lepää rauhassa*. Blogeissa kuolinhetkeä kuvailtaessa puhutaan koiran *nukahtamisesta* (159 ja 160), mutta tällöin ilmaisun metaforisuuden asteesta voidaan olla montaa mieltä. Lopetuksen yhteydessä koira nimittäin saa rauhoittavia lääkkeitä ja nukutusaineen, jotka saavat koiran ensin nukahtamaan ennen kuin elintoiminnot lopulta lakkaavat.

- 156) Ben oli elämäni koira, jota tulen rakastamaan ja ikävöimään aina. Minun nallekarhuni, joka oli täydellisin koira maailmassa. Rakastan sinua Ben. Nyt ja aina. Lepää rauhassa. (Ben 1)
- 157) Rauhoituspiikki vaikutti nopeasti, ja kun Sennin silmät alkoivat painua kiinni ja etujalat pettää, autoin hänet pitkäkseen ikkunalaudan punaiselle viltille ja sanoin, että käy vaan siihen kulta lepäämään. (Senni 1)
- 158) R.I.P. Tuisku. Vie terveisiä joukostamme jo poistuneille. Olit minulle rakas. (Pilvi/Tuisku 1)
- 159) olin ajatellut etukäteen, että Senni saisi nukahtaa siankorvaa syöden, mutta Senni valitsi itse toisin. (Senni 1)
- 160) Sisällä lääkäriässä Mörkö sai ensin rauhoittavan piikin ja kun se oli nukahtanut, vahvemmat aineet. Niin se sitten lähti – viimeisenä tästä elämästä se maistoi maksamakkaran, tunki silityksemme ja kuuli äidin äänen. Niin kuin monta kertaa aiemminkin se nukahti pienelle kerälle syliini hassusti tuhisten, pikkuruinen nenä väristen. Pian se oli jo poissa, vaikka en vielääkään oikein ymmärrä, missä. (Mörkö 1)

Hautaukseen liittyen puhutaan, kuinka koira laitetaan kukkapenkkiin ruusujen väliin *uinumaan* (161). *Uinumista* on määritelty kevyessä unessa olemiseksi ja nukkumiseksi, mutta myös elottomana tai liikkumattomana olemiseksi (KS s.v. *uinua*). Ilmauksen rinnastaminen kuolemaan näkyy siis sanakirjoissa asti. Lisäksi taiteessa on hyödynnetty kyseiseen verbiin liittyvää metaforisuutta: mm. Stephen Kingin *Pet Semetary* -romaanin suomennos on nimeltään *Uinu, uinu, lemmikini*. Koiran hautapaikkaa on nimitetty myös *viimeiseksi leposijaksi* (162). Kyseisessä ilmauksessa yhdistyvät metaforat KUOLEMA ON PAIKKA ja KUOLEMA ON LEPO.

- 161) – – silloin otamme purnukan ja kaivamme sille paikan punaisten Charming Cover- ja keltaisten Peaceruusujen väliin. Laitamme Tuiskun, joka oli itsekin ruusu oikealta nimeltään, siihen uinumaan. Se lepää lähellämme kesän, ja seuraavat kesät, ja talvet myös, aina. (Pilvi/Tuisku 1)
- 162) Hänen Suloisuutensa, Sydänten Kuningatar Pilvi on peruuttamattomasti poissa. Lepää rauhassa Pilvikulta. Ruusupenkki on oleva sinunkin viimeinen leposijasi; äitisi Tuisku uinuu vieressäsi. (Pilvi/Tuisku 1)

Unen ikuisuutta kuvataan joissakin blogeissa esimerkiksi adverbien *milloinkaan* (163) ja *aina* (161) avulla. Näillä adverbeilla voidaan ilmaista, että mainittu tilanne (esim. herääminen) ei vallitse minään ajankohtana, tai että se (esim. lepääminen) vallitsee kaikkina aikoina (VISK § 649).

- 163) Mörkön kuolemasta on tänään vuosi. Vuosi siitä, kun viimeisen kerran heräsin aamuun pikkukoira kainalossa, vuosi siitä, kun viimeisen kerran katsoin reippautta suoraan silmiin, vuosi siitä, kun viimeisen kerran pikkukoira nukahti kerälle syliini. Se ei enää milloinkaan herännyt enkä vain vielääkään ymmärrä sitä.

Seuraavaksi käsittelen aineistostani löytyneitä käsittemetaphoria, jotka eivät ole enää yhtä taajaan käytettyjä kuin nämä kolme jo esittelemääni (KUOLEMA ON LÄHTÖ, KUOLEMA ON PAIKKA, KUOLEMA ON UNI/LEPO). Käsittelen seuraavia metaforia lyhyiden kuvausten ja esimerkkien kautta.

MUITA KUOLEMAAN LIITTYVIÄ METAFORIA

Mörkö 1 - blogista lainattu esimerkki (164) pitää sisällään useita eri käsittemetaforia, joista osa liittyy elämä-metaforiin sidottuihin kuoleman käsittemetaforiin.

164) ”Olin kirjoittamassa jatkoksi vielä kysymystä siitä, mistä oikeastaan edes voin tietää, onko nyt sittenkään vielä oikea aika, mutta en saanut sormia enää liikkumaan. Ensimmäistä kertaa en pysty tosissani kyseenalaistamaan sitä, että nyt on aika päästää irti.

En todellisuudessa pysty käsittämään, että olemme tässä tilanteessa. Nyt on aika, nyt on ihan oikeasti aika, heti joulun jälkeen. Taistelut on taisteltu, epävarmuuden hetket rämmitty. Minä näen Mörkön silmissä vielä sen palon ja ilon, mikä niissä on aina ollut, ja niin sen kuuluukin olla, niin kammottavan pahalta kuin tuntuinkin päättää niiden sammumisesta.” (Mörkö 1)

Ensimmäinen esimerkki elämä-metamorasta on ELÄMÄ ON AIKAA. Jos elämän kuvataan olevan aikaa, kuolema voidaan nähdä ajan loppumisena. Elämän ja kuoleman ymmärtäminen perustuu Lakoffin ja Turnerin mukaan (1989: 34–35) käsityksiimme ajasta. Kuoleman väistämättömyys liittyy siihen, että ajan kuluessa kuolema on koko ajan lähempänä. Monissa kulttuureissa ajatellaan, että jokaiselle on annettu tietty elinaika, ennalta määrätty kesto elämälle. KUOLEMA ON AJAN LOPPUMINEN -käsittemetafora näkyy aineistossani yleensä silloin, kun epäröidään ja pohditaan koiran kuoleman kohdalla, onko *oikea aika* jo koittanut. Yhdessä blogeista todetaan myös, että koiralla olisi ollut vielä *yli puolet jäljellä* (165). Tämä viittaa siihen, että kirjoittaja on ajatellut koiralla olevan useita elinvuosia edessään, mutta koira ei ole päässyt edes puoliväliin tästä oletetusta ajasta. Päinvastainen ajatus nähdään esimerkissä (166), jossa Sennin ajatellaan saaneen enemmän aikaa (*eli jo pitkään lisäajalla*) kuin sairauden takia olisi normaalisti ollut mahdollista.

165) On erilaista luopua vanhasta lemmikistä, kun näin ikävällä tavalla. Koiralla olisi varmasti ollut vielä yli puolet jäljellä :((Koira 1)

166) Sennin muutokset olivat pahat, ja hän eli jo pitkään lisäajalla. (Senni 1)

Toinen elämä-metamorasta johdettu käsittemetamorapari on ELÄMÄ ON TULTA, KUOLEMA ON TULEN SAMPUMINEN. Lopakka (2002: 71–72) on määritellyt ELÄMÄ ON TULTA metaforan siten, että elämä nähdään tulen palamisena, *elämänliekinä*. Kuoleminen ilmaistaan usein verbien *sammua* tai *hiipua pois* kautta (mp.). Esimerkissä (164) tämä metafora näkyy koiran *silmien palona* ja *sammumisena*, jonka ajankohdan omistaja lopulta päättää. Toisessa esimerkissä (167) kuvataan Mörkön sielua samojen metaforien kautta (*sielu täynnä tulta, roihu ei missään vaiheessa hiipunut*), mutta vaikka koira on kuollut, sen kuvataan tavallaan olevan elossa, koska kuolemaan

liittyvää *hiipumista* ei *missään vaiheessa* tapahdu. Verbit *olla* ja *hiipua* ovat kuitenkin imperfektissä, joten puhe on menneestä ajasta, minkä vuoksi virkkeen voisi tulkita siten, että koira pysyi reippaana kuolemaansa saakka.

- 167) Mörkö oli taistelija, aina seikkailuihin valmis leijonamieli. Sen sielu oli täynnä tulta ja intohimoa, joiden roihu ei missään vaiheessa hiipunut. Kaiken pieni paras ystäväni otti ja kaiken se antoi, viimeiseen hengähdykseen saakka. (Mörkö 2)

Kolmas metaforapari näkyy myös esimerkissä a. ELÄMÄ ON TAISTELUA ja KUOLEMA ON TAISTELUN HÄVIÄMINEN näkyy, kun Mörkö 1 -blogin kirjoittaja kuvaa, kuinka *taistelut on taisteltu* (164). Tällä viitataan luovuttamiseen tai tappioon. Elämää voidaan kuvata taisteluksi ja kuolema saatetaan personifioida vastustajaksi, jota vastaan hävitty taistelu tarkoittaa kuolemaa (Lakoff & Johnson 1989: 16–17). Lasken tähän metaforaan mukaan kamppailua ja taistelua kuvaavat verbit sekä sen, kun puhutaan jonkin tulleen *vastaan* tai kuinka jokin *kohdattiin* (170). Mm. Mörköä kuvataan substantiivin kautta *taistelijaksi* (167). Vertauskuvallisia taisteluita käydään etenkin sairauksia tai niiden oireita (169) vastaan mm. blogeissa Senni 1, Mörkö 1, Rambo 1 sekä Pilvi/Tuisku 1, eli kaikissa niissä blogeissa, joissa koira myös representoidaan potilaaksi. Kuolemaksi koituva sairaus, *syringomyelia* asetetaan vastustajan asemaan, kun se kuvataan partitiivissa ja *vastaan*-postposition avulla (168).

- 168) Useamman viikon, ehkä kuukausienkin ajan, olen tiennyt, että olemme häviämässä taistelun syringomyeliata vastaan. Kai se oli jonkinlainen saattohoitopäätös, kun yhdessä lääkäreiden kanssa päätimme, ettei lääkityksessä enää tarvitse miettiä suositusannoksia, vaan pääasia on Sennin hyvä olo. (Toki se on aina ollut ykkösprioriteetti.) (Senni 1)
- 169) Onneksi mieheni sai puhuttua minulle järkeä. Hän ei aikonut enää katsoa vierestä voimattomana, kun Rambo taistelee vähän väliä tukehtumista vastaan henkeään haukkoen. Öisin Rambo oli jo viikkoja heräillyt kauhusta kiljuen siihen, ettei saa happea. Hautasimme Rambon pihapiirimme saman tien. Haudalle tulee kaunis hautakivi piakkoin. (Rambo 1)
- 170) Näillä mentiin, kunnes Tuisku oli 10-vuotias. Sen jälkeen kohtasimme vanhuuden vaivat, joista olen kertonut tässä blogissa aikaisemmin enkä ryhdy niitä nyt kertaamaan. Sitten tuli vastaan se viimeinen vaiva, ja oli aika päästää Tuisku pois. Muistot elävät. (Pilvi/Tuisku 1)

Varsinaisesti seuraava metafora ei enää kuulu elämä-metaforien joukkoon, mutta kuvaa kuitenkin koiran kuolemaa. Koska tutkimusaineistossani ei ole puhe ihmisen, vaan koiran kuolemasta, muutin käsittemetaforan IHMISEN KUOLEMA ON KASVIN KUOLEMA muotoon KOIRAN KUOLEMA ON KASVIN KUOLEMA. Tässä metaforassa on kyse siitä, kuinka kasvien nähdään elämänsä aikana kukoistavan ja pikku hiljaa lakastuvan ja kuihtuvan pois. Kuihtuminen liitetään

metaforassa kuolemaan, ja koirankin voidaan nähdä kuihtuvan pois. Pilvi/Tuisku 1 -blogissa lauma on *kuihtunut* eli kuollut elossa olevan Luna-koiran ympäriltä (171).

171) *Kahdeksanvuotias Luna on nyt huushollin ainoa koira. Se on elänyt koko ikänsä laumassa, joka on kuihtunut pois sen ympäriltä* (Pilvi/Tuisku 1)

Metaforaan liittyen Sennistä kertovassa merkinnässä olevissa Kaija Koon esittämän kappaleen lyriikoissa mainitaan lakastumisesta: *ilman sua lakastun* (Senni 1). Lakastuminen näyttäisi tässä kuitenkin koskevan ns. jäljelle jäänyttä eikä puhuteltavaa, joka on jossain muualla. Jos lyriikoita haluaa tulkita tarkemmin, voisi lainauksen ajatuksena olla, että ilman toista (pois lähtenyttä tai muualla olevaa) tuntuu siltä kuin itsekin kuolisi. Käsittelen seuraavaksi intertekstuaalisuutta, minkä yhteydessä kerron tarkemmin mm. lyriikoiden käytöstä.

5.2.4 Intertekstuaalisuus

Kuolemasta kerrotaan monessa tekstissä mm. erilaisten artisteilta lainattujen lyriikoiden, tarinoiden ja muunlaisen intertekstuaalisuuden kautta. Osa intertekstuaalisuudesta tulee esiin vain tekstien kommenttikentissä (ks. esim. luku 5.2.3, esimerkki 152), eivätkä lyriikoiden tekstit ole bloggaajien itsensä käsialaa, minkä vuoksi en tarkastele lyriikoiden sisältöjä kovin tarkkaan.

Aineistossani näkyvät lyriikat ovat mm. Kaija Koon, Jenni Vartiaisen, Laura Närhen ja Yö-yhtyeen esittämistä kappaleista. Lisäksi mukana on ainakin Röllistä tutun *Elefantti-Antti ja Siili-Suhonen* -laulun sekä *Peppi Pitkätossun jäähyväislaulun* tunnetun laulun sanoitukset. Astrid Lindgrenin kirjallisuuden maailmasta on hyödynnetty myös *Veljeni*, *Leijonamielen* miljöötä *Nangijalaa*, johon blogien Mörkö 1 ja 2 kirjoittaja toivoo koiriensa (Topin ja Mörkön) lähteneen kuoleman jälkeen (172). Koiraan myös viitataan kirjan hahmojen mukaisesti *leijonamieli*-Mörkönä.

172) *Vaikka jo aika parantaa paljon sitä, mihin järki ei pysty, lokakuussa Topin kuoltua kaipaus lopulta pakotti minut rationaalisuuden rajoista pois ja muutama päivä sitten aattoamuna itkiessäni mietin, vietetäänköhän Nangijalassa joulua. Ajatus Astrid Lindgrenin lastenkirjan kuolemanjälkeisestä todellisuudesta kursii sydäntä kokoon ja kuva Topille karvatohvelia heiluttavasta pienestä leijonamieli-Mörköstä antaa hetken hengähtää. Ne eivät ole yksin. Kaikki on hyvin. (Mörkö 1)*

Mörkön kuolinpäivän *Hei hei, pieni Mörkö* -kirjoituksessa (ks. luku 5.2.2, esimerkki 131) on mukana *Peppi Pitkätossun jäähyväislaulun* sanat, joissa laiva-metaforan kautta kuvataan hyvästien

jättöä ja epäsuorasti kuolemaa ja kuolleen suremista ja muistelua. Lyriikoista välittyy haikea ja surullinen tunnelma. Verbivalinnoilla luodaan kuvaa siitä, kuinka jostakin on jouduttu luopumaan: laulu kuvaa suremista, kaipaamista ja muistelemista. Lopullisuus tuodaan esiin siinä, että henkilö, josta lauletaan, ei välttämättä voi *milloinkaan uudestaan* tulla ystäviensä luo. Kuten mainitsin, lyriikat eivät ole blogin kirjoittajan omaa tekstiä, eikä niitä ole kirjoitettu Mörkö-koiraa varten tai juuri Mörkö-koiran kuoleman kuvaukseksi. Intertekstuaalisuuden keinoin teksteihin on kuitenkin mahdollista tuoda uusia ajatuksia tai vahvistaa omia, jo aiemmin esitettyjä. Myös kuolinilmoituksissa näkyy usein runoja tai laulujen sanoja, eivätkä blogikirjoitukset eroa tästä merkittävästi.

Intertekstuaalisuutena eli tekstien välisyytenä voi nimensä mukaisesti pitää myös eri genreiltä lainaamista. Koiran kuolemaa käsittelevissä blogimerkinnöissä on osassa havaittavissa juuri kuolinilmoituksen ja muistokirjoitusten piirteitä, joista kerron tarkemmin luvussa 5.2.5.

5.2.5 Muita kuoleman representoimisen keinoja

Aiemmin mainittujen kielen keinojen lisäksi kuolemaa voidaan kielentää myös muilla tavoin. Koikan tässä muutamia muita aineistostani nostamiani havaintoja, jotka liittyvät kuoleman kielentämiseen. Blogimerkinnöistä osassa näkyy niin kuolinilmoitukselle kuin muistokirjoituksellekin tyypillisiä piirteitä, jotka yhdistävät kuoleman kielentämisen blogien ulkopuolisiin tekstilajeihin. Kielitoimiston sanakirja määrittelee kuolinilmoituksen *sanomalehdessä julkaistuksi ilmoitukseksi henkilön kuolemasta* ja muistokirjoituksen *vainajasta laadituksi, tärkeimmät elämäkertatiedot sisältäväksi (lehti)kirjoitukseksi, nekrologiksi (KS s.v. kuolinilmoitus; muistokirjoitus)*. Sennin kuolinpäivän merkinnässä kuolinilmoituksen piirteitä ovat esimerkiksi koiran nimen sekä syntymä- ja kuolinpäivän ilmoittaminen, mutta myös *kuolla*-verbin ja *kuolema*-nominin välttely (ks. luku 5.2.2). Muistokirjoituksessa muistellaan kuollutta pääosin positiiviseen sävyyn, käydään läpi kuolleen elämäntarina ja suurimmat saavutukset. Koirista kerrotaan esimerkiksi, kuinka ne ovat pentuina saapuneet uuteen kotiin, harrastaneet omistajansa kanssa, vaikuttaneet omistajan elämään ja kuollessaan jättäneet jäljelle tyhjyyden tunteen.

Koska nämä muistokirjoituksia tai kuolinilmoituksia muistuttavat blogimerkinnät kuitenkin edustavat blogigenreä, ei aineistoni blogimerkintöjä voi puhtaasti nimittää muistokirjoituksiksi tai kuolinilmoituksiksi. Mm. kirjoitusten kommentointi tavallisesti kuuluu blogeihin toisin kuin kuolinilmoituksiin tai muistokirjoituksiin. Kuolinilmoitusta on myös pidetty rakenteeltaan varsin jähmeänä tekstilajina (ks. Heikkinen & Voutilainen 2012: 25), joten se ei salli kovin paljoa normeista poikkeamista. Lisäksi sisällöllisissä piirteissä on jonkin verran eroja. Ihmisten muistokirjoituksissa ei luultavasti puhuttaisi esimerkiksi siitä, kuinka kirjoittaja on miettinyt uuden puolison tai ystävän

hankkimista kuolleen tilalle. Vuosi koiran kuoleman jälkeen kirjoitetussa merkinnässä Koira 2 -blogin kirjoittaja kuitenkin pohtii uuden koiran hankkimista (esimerkki 173).

173) Kyllä minä ikävöin koira. Yhteisiä pitkiä metsälenkkejä, pellon pientareella kävelyitä. Aina iloista ja uskollista ystävää. Uusi koira on ollut paljon mielessä. Varsinkin kun Peikkotyttöä odotin ja pelkäsin ettei hänkään tule kotiin niin suunnittelin että uudesta koirasta olisi edes jotain lohtua. (Koira 2)

Eufemismien lisäksi myös kieliopilliset muodot voivat kaunistella tai hämärtää ilmauksien sisältöjä (ks. Varis 1998: 22). Mm. passiivin käytöllä tyypillisesti vältellään tekijän nimeämistä. Kuoleman kuvauksissa käytetään jonkin verran juuri passiivia, jolla tekijyyttä peitellään. Osassa blogeista esimerkiksi eläinlääkäreitä ei esitetä toimijana, vaan koiran kerrotaan vain *saaneen piikin ja vahvemmat aineet* (174).

174) Sisällä lääkärissä Mörkö sai ensin rauhoittavan piikin ja kun se oli nukahtanut, vahvemmat aineet. Niin se sitten lähti – viimeisenä tästä elämästä se maistoi maksamakkaran, tunki silityksemme ja kuuli äidin äänen. (Mörkö 1)

Kieliopillisten muotojen kohdalla ei toki yleensä ole kyse sisältöjen hämärtämisestä, vaan esimerkiksi tempukset ja modukset voivat tarkentaa mm. sitä, milloin jotakin tapahtuu tai on tapahtunut ja miten tapahtuneeseen suhtaudutaan. Verbit ovat aineistossani useimmiten menneessä aikamuodossa, eli tempuksista käytetään lähinnä imperfektiä, perfektiä tai pluskvamperfektiä. Moduksista yleisin on indikatiivi, mutta kuoleman kielentämiseen liittyy hyvin paljon myös konditionaalien käyttöä. Imperatiivia käytetään aineistossani mm. kuolemaan liittyvissä toivotuksissa, kuten *lepää rauhassa*.

Blogimerkinnän pituudella voidaan myös luoda kuvaa käsiteltävästä aiheesta, etenkin, jos merkintä on joko poikkeuksellisen pitkä tai lyhyt muihin merkintöihin nähden. Koiran kuolinpäivien kirjoitukset ovat joko huomattavasti (Mörkö 1, Senni 1) tai vähintään hieman (Koira 1) lyhyempiä kuin muut samasta aiheesta kertovat blogimerkinnät. Juuri kuoleman tapahduttua aihe voi kirjoittajalle olla sellainen, ettei siitä tunnemyrskyn vallassa kyetä kirjoittamaan enempää.

Tosin poikkeuksiakin on: Rambo 1 -blogissa koiran kuolemasta kerrotaan eniten ensimmäisessä merkinnässä, eikä asiasta enää myöhemmin kerrota kuin hyvin lyhyinä mainintoina. Lisäksi ensimmäisessä varsinaisesti kuolemaa käsittelevässä merkinnässä kerrotaan lisäksi muista aiheista, kuten missikisoista. Mielestäni se, että koiran kuoleman lisäksi merkinnöissä käsitellään myös muita aiheita, luo kuolemasta kuvaa vain yhtenä asiana muiden joukossa. Jos koiran kuolema sopii samaan blogimerkintään missikisojen ja uuden koiran hankinnan kanssa, se ei ehkä saa samanlaista

painoarvoa kuin aineistoni muiden blogien merkinnöissä. Muissa blogeissa tällaisia näin merkittäviä aiheesta toiseen siirtymisiä ei koiran kuolemaa koskevissa merkinnöissä ole.

Blogeihin liittyvät kuvat sekä kommentit toimisivat varmasti osaltaan apuna kuoleman representoinnissa. Etenkin merkintöjen kommentteja tutkimalla voisi havaita erilaisia kuoleman metaforia vielä monipuolisemmin ja saada tietoa myös muiden kuin näiden kuuden kirjoittaja kuoleman kielentämistavoista. Esimerkiksi monessa kommentissa on toivotettu kuolleelle koiralle hyvää *matkaa*, mikä liittyy KUOLEMA ON MATKA -käsittemetaforaan, jossa kuolleen nähdään olevan vielä matkalla kohti lopullista määränpäättä (mm. Lopakka 2002: 61).

Kuvien kautta taas välittyy tietoa koirasta itsestään: moni kuvatuista koirista näyttää valokuvissa onnellisilta ja terveiltä (esimerkiksi Mörkö ja Ben). Monessa blogissa koirat on kuvattu myös omistajansa tai muiden ihmisperheenjäsenten kanssa (Ben, Koira, Mörkö, Senni) sekä ”koiraperheenjäsenten” kanssa (Ben, Senni, Mörkö). Ainoastaan Pilvi/Tuisku 1 -blogissa kuvia ei ollut lainkaan. Ainoa kuva Rambosta on otettu koirasta ilmeisesti juuri ennen hautausta, kun koira on jo kuollut. Kyseisessä kuvassa Rambo näyttää levolliselta maatessaan viltillä silmät kiinni pehmolelun ja siankorvan vieressä. Lähellä näkyy myös hautakynttilä. Koirasta kuoleman jälkeen otettuja valokuvia ei näy kuin Rambo 1 -blogin lisäksi muissa kuin Senni 1 -blogissa, jossa koira tosin näkyy kuvissa vain urnan muodossa. Täytyy muistaa, että niin kuvat kuin muutkin tekstit luovat koirista kuvaa sellaisina, kuin kirjoittajat ovat ne halunneet esittää.

5.2.6 Ihmisen ja koiran kuoleman kielentämisestä

Tutkimuksessani tein pienimuotoista vertailua ihmisen ja koiran kuoleman kielentämistä. Koira ja ihminen voivat elämänsä aikana saada useita rooleja. Ihminen voi olla toiselle vanhempi, lapsi, sisar, ystävä, rakas, työkaveri jne. Myös koirasta puhutaan perheenjäsenenä, lapsena, ystäväenä ja kumppanina. Työkaveriksi koira ei aineistossani kutsuttu, sillä blogeissa ei ollut mukana yhtään ns. työkoiraa, joita esimerkiksi poliiseilla on poliisikoirina. Poliisit ovat kutsuneet koiriaan työkaveriksi ja ainakin ulkomailla on kuolleille poliisikoirille järjestetty vastaavanlaisia tai jopa suurempia hautajaisia kuin ihmisille. Sen, että koiriin suhtaudutaan kuin ihmisiin, voisi olettaa vaikuttavan myös kuoleman kielentämiseen yhdenmukaistavasti.

Ihmisen kuoleman kielentämiseen olen saanut vertailupohjaa Lopakan (2002) tutkimuksesta ja mm. Länsimäen (1995) tekemistä havainnoista. Sekä ihmisestä että koirasta kerrotaan, että hän on kuoltuaan *poissa* tai *mennyt pois*. Ihminen ja koira voidaan molemmat hyvästellä. Kumpaakin voidaan kuoleman jälkeen muistella, mikä näkyy blogeissa mm. siinä, että kuolleesta koirasta kirjoitetaan merkintöjä vielä päiviä, viikkoja, kuukausia tai jopa vuosia kuoleman jälkeen. Kirjoittajis-

ta yksi (Rambo 1) kirjoittaa koiransa kuoleman yhteydessä myös muista asioista, kuten missikisoista. Sama kirjoittaja ei ole enää vuosi koiran kuoleman jälkeen ollut itse elossa, joten varmuutta ei ole, olisiko hän elossa ollessaan enää kirjoittanut Ramboon liittyen ”vuosi koiran kuolemasta” -merkintää, joita lähes kaikilta muilta kirjoittajilta (Senni 1, Mörkö 2, Koira 2, Pilvi/Tuisku 1) oli julkaistu. Vain Ben 1 -blogissa en havainnut, että koiran kuolemasta olisi enää kirjoitettu vuosi kuoleman jälkeen. Kyseisessä blogissa on kuitenkin toinen melko pian koiran kuoleman jälkeen kirjoitettu *Myrskyn jälkeen...* -niminen merkintä, jossa kiitetään lukijoita tuesta ja kommentteista, kerrotaan lyhyesti surusta sekä esitellään asukuvia.

Myrskyn jälkeen... -kirjoituksessa on yhtäläisyyksiä ihmisen kuolemasta kertomiseen: kuolemaa ei mainita *kuolla*-verbin tai *kuolema*-nominin kautta kertaakaan, kuten ei aiemmassakaan Ben 1 -blogin merkinnässä, jossa koiran kuolemasta ensimmäistä kertaa kerrotaan. Kuolemasta puhutaan kiertoilmauksilla: *ennen kaikkea tapahtunutta, meidän suuri suru* ja mahdollisesti myös substantiivilla *myrsky*, joka voi kuvata metaforisesti kirjoittajan myrskyäviä tunteita ja koiran kuolemaa tapahtumana. Kirjoittaja tosin puhuu myös myrskyisestä säästä, joten kyse voi olla muustakin kuin metaforisuudesta. Koira muistellaan kaikissa aineistoni blogiteksteissä, mutta kuolemasta neutraalisti ja ilman metaforia kertominen on osassa yleisempää kuin toisissa.

Luvussa 5.1.1 koirien yksilöimistä erisnimen avulla käsitellessäni toin esiin Pentikäisen (1990: 30) havaintoja siitä, ettei ihmisestä saanut puhua nimellä enää vuosi kuoleman jälkeen. Ihmisen olemassaolon katsottiin tuolloin päättyneeksi, joten ihmisestä tuli jatkossa puhua vainajana (mp.). Koira ei kutsuta vainajaksi oli kuolemasta sitten kulunut päivä tai vuosi. Erisnimien käytösäkään ei tapahtunut ajan kuluessa muutoksia. Ihmisen kuolemasta kertovia kaunisteleuvia tai halventavia kiertoilmauksia sekä erilaisia metaforia on suomen kielessä lukuisia. Blogimerkinnöissä koiran kuolemasta ei kuitenkaan puhuta ainakaan halveksuen: koiran ei sanota *heittäneen lusikkaa nurkkaan, potkaisseensa tyhjää* tai *kasvavan koiranputkea*. Koiran kuolemasta käytetyt ilmaukset ovat osittain jopa ylätuylisiä (ks. esim. KS s.v. *mana*), kuten Pilvi/Tuisku 1 -blogissa käytetyt *saatella manan majoille* tai *lähteä tuonilmaisiiin*. Pääosin koiran kuolemaa kuvataan samoilla metaforilla, jotka nousivat yleisimmiksi myös Lopakan tutkimissa kuolinilmoitusten muistosäkeistöissä (2002). Koiran ja ihmisen kuolema rinnastetaan metaforien avulla paikkaan, lähtöön tai uneen. Lopakan tutkimustuloksista poiketen koiran kuolemaa ei aineistossani rinnasteta personifikaation kautta olentoon, esimerkiksi enkeliin tai noutajaan. Koira itseään voidaan tosin kutsua enkeliksi, kuten blogissa Koira 1 tapahtuu (*Pitäkää huolta toisistanne, minun rakkaat enkelit.*).

Kuvittelin tutkimukseni alkuvaiheessa, ettei koirasta kerrotaisi yhtä lailla kristillisiä viittauksia käyttäen kuin ihmisen kuolemasta. Odotin, että koirien kuvattaisiin siirtyvän ainoastaan johonkin omaan paikkaansa, kuten *sateenkaarisillalle*. Aineistossani koiran kuolemasta kerrottaessa kui-

tenkin kirjoitetaan enkeleistä ja taivaasta, vaikka KUOLEMA ON PAIKKA -metaforan avulla ilmaistaan taivaan lisäksi myös monia muita vaihtoehtoisia paikkoja.

6 POHDINTA

Pro graduni tavoitteena oli selvittää, miten koiraa ja sen kuolemaa kielennetään blogiteksteissä. Pyrin vastaamaan siihen, millaisilla kielen keinoilla menehtyneestä koirasta ja sen kuolemasta luodaan kuvaa eli representaatiota. Tutkin myös, millaisia diskursseja aineistosta nousee ja millaisia representaatioita koirasta ja sen kuolemasta lopulta muodostuu. Diskurssintutkimusta soveltaen tarkastelin aineistosta nousevia diskursseja ja representaatioita. Etenkin kuoleman kielentämisen tarkastelussa hyödynsin lisäksi kognitiivista metaforateoriaa. Aineistoni blogimerkinnät on kerätty kuudelta eri kirjoittajalta kahdeksasta blogista, joista puolet on koirablogeja ja puolet ei-koirablogeja. Tutkimusaineistoni kattaa vain pienen osan suomenkielisistä koiran kuolemaa kuvaavista blogikirjoituksista, minkä vuoksi tutkimustuloksiani ei voi yleistää koskemaan koiran kuoleman kuvausta kaikkialla laajan blogigenren sisällä tai varsinkaan kaikessa kielen käytössä.

Aineistosta nousi seikkoja, jotka toistuvat eri blogien välillä. Koira on aineistoni perusteella ollut kaikille kirjoittajille rakas ja monelle myös ystävän sekä perheenjäsenen asemassa. Kun koirasta luodaan kuvaa rakkaana perheenjäsenenä tai jopa lapsena, kielen käytössä näkyy paljon hellittelyyn viittaavaa sanastoa. Koirat myös yksilöidään erisnimeä käyttäen kaikissa paitsi yhden kirjoittajan blogeissa. Koira asetetaan monissa teksteissä potilaan rooliin, mikä näkyy sairastamiseen liittyvän sanaston käytössä. Kuolleesta koirasta kerrotaan pääosin konnotaatioiltaan myönteisiä adjektiiveja käyttäen. Kuvaa koirasta ystävänä, perheenjäsenenä tai potilaana luodaan usein tiettyyn semanttiseen kenttään kuuluvia sanoja käyttämällä. Kuvauksissa näkyy muutamia ristiriitoja: koiraa saatetaan ensin kuvata samassa merkinnässä *vain koiraksi*, minkä jälkeen ylistetään saman koiran olleen *paras ystävä*. Koirasta luodaan kuvaa mentaalisten prosessien kautta myös ajattelevana olentona ja materiaaalisten prosessien kautta aktiivisena toimijana.

Koiran kuolemasta kerrotaan blogeissa aluksi vältellen, mikä on yhteistä myös ihmisen kuoleman kielentämiselle. Kuolemaan liittyvää sanastoa korvataan etenkin juuri kuoleman jälkeen muilla keinoin, jos vain mahdollista. Aluksi kuolemasta muodostuu tämän vuoksi kuva haastavana aiheena, joka järkyttää ja koskettaa kirjoittajia syvästi. Kun kuolemasta on kulunut pidempään, kuva muuttuu jonkin verran. Kuolemasta voidaan puhua jo *kuolemana* ja menehtyneestä koirasta *kuolleena*. Tämä näkyy ainakin blogeissa Mörkö 1 ja 2, Senni 1 sekä Koira 1 ja 2. Ajan kuluessa tekstit pitenevät ja kirjoittajat saattavat pohtia, kuinka kuolema on ollut helpotus etenkin niille koirille, jotka jouduttiin sairauksien takia lopettamaan. Lopetuskuoleman ja onnettomuuden aiheuttaman kuoleman kuvauksissa eroja aiheuttaa luultavasti mm. se, että onnettomuudessa kuolleen koiran kohtaloon kirjoittaja ei ole voinut itse vaikuttaa ja tapahtuma on ollut yllättävä, joten suruun ja ta-

pahtuneeseen ei ole voinut valmistautua samalla tavalla kuin pitkään sairastaneen koiran kuolemaan. Kaikissa blogeissa kuolemasta *kuolemana* puhuminen ei ole yhtä yleistä kuin toisissa. Metaforisuus nousi aineistossani merkittäväksi kuoleman kielentämisen keinoksi. Aineistossani kuolemaa kuvataan etenkin uneen liittyvien metaforien kautta. Kuolema nähdään myös paikkana (mm. *Nangijala, sateenkaarisilta, manan maja*) tai lähtönä. Kuolemasta päättäminen on kirjoittajista osalle ollut hyvin vaikeaa, ja konditionaalien kautta kuvataan näitä epäröinnin vaiheita. Konditionaalia käytetään myös, kun pohditaan, mitä omistaja tai koira tekisi, jos koira olisi vielä elossa. Verbin tapaluokkien eli modusten lisäksi myös aikamuodot eli tempukset näkyvät kuolemasta kerrottaessa. Etenkin mennyttä aikaa kuvaava imperfekti on aineistossani yleinen, koska koiran toimijuus ja olemassaolo yleensä päättyy kuolemaan. Havaitsin myös, että esimerkiksi intertekstuaalisuus ja erilaiset tekstin rakennepiirteet ovat kuoleman kielentämisessä käytettyjä keinoja. Mm. lyriikoiden avulla kuolemasta luodaan monenlaisia kuvia, ja tekstin pituus voi vaikuttaa siihen, millaisena kuolema näyttäytyy.

Aineiston valinta ja rajaus vaikuttivat varmasti osaltaan tutkimukseni tuloksiin. *Koiran kuolema* -haun sijaan olisin voinut hankkia aineistoa esimerkiksi hakusanoilla *koiran menehtyminen* tai *koirasta luopuminen*. Hakusanana *kuolema* oli kuitenkin selkeä ja yhtenäinen juuri oman tutkimukseni kannalta: esimerkiksi hakusana *luopuminen* olisi voinut johdattaa mm. koiran uuden kodin etsinnästä kertoviin kirjoituksiin. Valitsemani hakusanat ohjaavat sellaisiin teksteihin, joissa on ainakin jossakin kohtaa kerrottu koiran kuolemasta juuri *kuolemana* eikä pelkästään metaforien tai eufemismien kautta. Voimakkaammin eufemismien kautta kuolemaa kuvaavia tekstejä olisi varmasti löytynyt erilaisilla hakusanoilla, kuten *enkelikoira, koira sateenkaarisillalla* jne. En kuitenkaan ennen tutkimukseen ryhtymistä voinut tietää, millaisia eufemismeja ja metaforia blogiaineistossa voisi olla, joten käyttämäni hakusanat sopivat mielestäni tähän työhön parhaiten.

Jos olisin valinnut aineistoni siten, että teksteissä käsitellään vaikka vain yhden koirarodun edustajia ja pelkästään koirablogeja tai ei-koirablogeja, kuvauksiin ei olisi tullut koirarodun vaihtelusta tai kirjoittajien suuremmasta heterogeenisyydestä johtuvia mahdollisia eroja. Esimerkiksi tietyt adjektiivit voivat liittyä selvemmin mm. tietyn rotuisiin koiriin: Rambo-chihuahuasta on luontevampaa puhua *pienenä* kuin suuremmasta Ben-rottweilerista, ellei Beniä kuvata hellitellen tai puhuta esimerkiksi koiran pentuvaiheesta. Kuvittelin myös, että koirablogeissa korostettaisiin esimerkiksi koiran inhimillisyyttä ja perheenjäsenyyttä enemmän kuin ei-koirablogeissa. Näin ei kuitenkaan ollut. Koirablogeissa ja ei-koirablogeissa havaitsin eroja mm. demonstratiivi- ja persoonapronomien käytössä, mutta muutoin erot jäivät vähäisiksi. Olen pääosin tyytyväinen aineistoni rajaukseen ja kattavuuteen, koska nyt sain heterogeenisemmän aineistoni vuoksi aiheesta laajemman näkemyk-

sen. Jatkotutkimusta varten tutkimusaineistoa voisi kuitenkin täydentää myös luonnollisen kuoleman kohdanneiden koirien kuvauksilla, mikäli aineistoa vain olisi paremmin saatavilla.

Tutkimuksessani tarkastelin lyhyesti myös eroja ja yhtäläisyyksiä ihmisen ja koiran kuoleman kielentämisessä. Aineistostani puuttui kokonaan ns. luonnollisen kuoleman kohdannut koira, joten tutkimustulokseni liittyvät suurelta osin eläinlääkäriin lopettamien koirien ja lopetuskuoleman kuvauksiin. Tästä huolimatta ihmisen ja koiran kuolemaan liittyen kuvaustavat ovat yllättävän samankaltaiset, vaikka lapsen kuolemasta kertovissa blogeissa (Koira 1 ja 2) koiran kuolema kuvataan lapsen kuolemaa vähäpätöisempänä asiana. Koiran lopetuskuoleman kielentämisen yhteydessä pohditaan mm. konditionaalia käyttäen ihmisen vastuuta päätöksen tekemisessä. Ihmisen kuolemasta puhuttaessa tällaiset pohdinnat toisen elämän päättämisestä eivät ole ainakaan Suomessa kovin yleisiä. Ihmisellä on mahdollisuus tehdä hoitotestamentti ja vaatia esimerkiksi elvytyskieltoa itselleen, jolloin päätösvastuu ei siirry ulkopuoliselle. Koiralla lemmikkieläimenä ei tällaista mahdollisuutta ole vaan koira on ihmisen vastuulla, ja ihminen tekee päätökset siitä, mikä on koiralle parasta.

Aineistoni perusteella vaikuttaa siltä, että sanonnat *koira on ihmisen paras ystävä* ja *rakkaalla lapsella on monta nimeä* pitävät hyvin paikkansa. Aineistossani painottuvat seuraavat diskurssit: koira ystävä, koira perheenjäsenenä tai lapsena, koira potilaana ja koira koirana. Koiran kuolemasta kerrotaan etenkin seuraavien metaforien kautta: KUOLEMA ON PAIKKA, KUOLEMA ON LÄHTÖ ja KUOLEMA ON UNI. Kirjoitushetkestä ja kirjoittajasta riippuen kuolemasta muodostuu kuva ahdistavana, surullisena ja vaikeana asiana, jota epäroitiin ja josta puhumista saatettiin aluksi vältellä. Kuolema nähtiin myös helpotuksena koiralle: koiran kipujen loppuminen ja ajatukset elämän jatkumisesta hyvässä paikassa rakkaiden seurassa loivat kuolemasta myönteisempää kuvaa. Osalle kuolema ilmeni äkillisenä ja yllättävänä, toisille odotettuna ja pelättynä asiana, joka ei olisi ollut vältettävissä. Tulosten perusteella on mahdollista pohtia 2010-luvun blogeissa esiintyviä koiran ja sen kuoleman representaatioita sekä kielentämisessä käytettyjen keinojen vaikuttavuutta. Tuloksia voi myös suhteuttaa koiran kuolemasta käytäviin keskusteluihin. Koiranomistajat, jotka joutuvat koiran kuoleman joskus kohtaamaan, voivat tutkimukseni kautta nähdä myös, että koiran kuolemasta kertominen ja kuoleman sureminen ei ole epätavallista. Moni toisistaan riippumaton kirjoittaja on kertonut koiristaan käyttäen samankaltaisia kielen keinoja, jotka yhdistyvät myös ihmisen kuoleman kielentämisessä käytettyihin keinoihin.

Jatkotutkimuksessa multimodaalisuuden tarkastelu eli mm. merkinnöissä näkyvien valokuvien laajempi huomioiminen voisi tuoda representaatioiden tutkimiseen lisää syvyyttä. Tutkimusta voisi laajentaa ideationaalisuuden tarkastelusta myös interpersonaalisuuden suuntaan blogien kommenttiosuuksia tai koiran kuoleman herättämien tunteiden kielentämistä tutkimalla. Tähän esimerkiksi suhtautumisen teoria voisi olla hyödyllinen apuväline. Lisäksi uutta kielitieteen tutkimusta

voisi tehdä siitä, millaisissa yhteyksissä koirasta tai muista lemmikeistä puhutaan persoona- ja demonstratiivipronomineja käyttäen. Aineistoni perusteella vaikuttaa nimittäin siltä, että koirasta voidaan puhua inhimillistävasti niin *se-* kuin *hän-*pronomineja käyttäen, vaikka inhimillistämiseen on liitetty yleensä vain persoonapronominin käyttö. Ihmisen ja koiran kuoleman kielentämisen vertailu ei tässä tutkimuksessa ollut päätavoitteena, joten aihetta olisi hyödyllistä tutkia lisää, jotta saisimme lisätietoa siitä, millainen asema koiralla nähdään nyky-yhteiskunnassa olevan ihmiseen verrattuna.

Päätän tutkimukseni tekstiin, joka kokoaa ainakin osan tutkimukseni tuloksista yhteen. Kyseisessä tekstissä koirasta ei kerrota kielteisillä ilmauksilla. Koirasta kerrotaan superlatiivien (*hienoin* ja *paras*) kautta, koira yksilöidään erisnimeä käyttäen (*Jeppe*) ja koira representoidaan ystäväksi ja perheenjäseneksi mutta myös koiraksi. Koiran toimijuus näkyy perfektissä olevassa *kulkea-*verbissä, joka edustaa materiaalista prosessityyppiä. Kuolemaa ei mainita *kuolla-*verbin avulla suoraan, vaan se on pääteltävä kiertoilmauksesta (*aika päästää irti*) ja hyvästelyyn viittaavasta osasta. Eufemismien käyttö ja *kuolla-*verbin välttäminen on aineistoni blogiteksteissä yleistä, kun koiran kuolema on tapahtunut hiljattain. Kirjoitin seuraavan tekstin Facebookiin samana päivänä, kun tutkimukseni innoittajana toiminut Jeppe, Mehtäpellon Maamyyrä, kuoli 5.6.2013.

Maailman hienoin koira ja vielä enemmän. Tänään on tullut aika päästää irti. Yli kymmenen vuotta olet uskollisesti kulkenut rinnallamme, parhaana ystäväenä ja rakkaana perheenjäsenenä. Sinua ei mikään tai kukaan tule koskaan korvaamaan. Hyvästi, rakas Jeppe! <3

LÄHTEET

- Ainiala, Terhi, Saarelma, Minna & Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Archer, John & Winchester, Gillian 1994: Bereavement following death of a pet. – *British Journal of Psychology* 85 (2) s. 259–271.
- BL = Blogilista.fi www.blogilista.fi 20.3.2014 ja 13.3.2015.
- BL1 = <http://www.blogilista.fi/avainsana/koirablogi> 20.3.2014 ja 13.3.2015.
- BL2 = <http://www.blogilista.fi/avainsana/koira> 20.3.2014 ja 13.3.2015.
- Bordi, Laura 2011: *Vuorovaikutus päiväkirjatyyppisissä muotiblogeissa*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston informaatiotieteiden yksikkö.
- Eerola, Tapio 2014: Täällä vartioin minä. – *Koiramme* 2014 (1–2) s. 127.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Finlex = Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Eläinsuojelulaki L 4.4.1996/247. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247#L2-2> 22.1.2015.
- Hall, Stuart 2013: The work of representation. – Stuart Hall, Jessica Evans & Sean Nixon (toim.), *Representation* s. 1–47. London: Sage Publications.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood 1978: *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- 1985: *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.
- 2014: *Halliday's introduction to functional grammar*. London: Routledge.
- Harva, Urpo 1985: Kuoleman ongelma länsimaissa. – Jan-Erik Ruth & Pirkko Heiskanen (toim.), *Kuolema elämän keskellä* s. 11–26. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Harvilahti, Lauri, Kalliokoski, Jyrki, Nikanne, Urpo & Onikki, Tiina (toim.) 1992: *Metafora - Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Heikkinen, Outi 2014: *Fitnessurheilijoiden blogit: Body fitness kulttuurisena ilmiönä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston liikuntakasvatuksen laitos.
- Heikkinen, Vesa & Voutilainen, Eero 2012: Genre – monitieteinen näkökulma. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiilikä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 17–47. Helsinki: Gaudeamus.
- Helasvuo, Marja-Liisa, Johansson, Marjut & Tanskanen, Sanna-Kaisa (toim.) 2014: *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Herring, Susan, Scheidt, Lois Ann, Wright, Elijah, & Bonus, Sabrina 2005: Weblogs as a bridging genre. – *Information, Technology & People* 18 (2) s. 142–171.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000: *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Tammi.
- Hyvärinen, Riitta 2010: Onko eläinkin hän? – *Kielikello* (4). – <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2341> 16.3.2015.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- Karlsson, Fred 1998: *Yleinen kielitiede*. Uudistettu painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kauppinen, Kati 2013: 'Full power despite stress': A discourse analytical examination of the interconnectedness of postfeminism and neoliberalism in the domain of work in an international women's magazine. – *Discourse & Communication* 7 (2) s. 133–151.
- Kennelliitto 2014: *Suomen Kennelliiton koirarekisteriohje*. http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/media/koirarekisteriohje_2014_0.pdf 2.3.2015.
- 2015 <http://www.kennelliitto.fi/koirat> 9.4.2015.
- Keren, Michael 2006: *Blogosphere. The new political arena*. Lanham, MD: Lexington Books.
- Kilpi, Tuomas 2006: *Blogit ja bloggaaminen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koskinen, Kaisa 2014: Tunteella ja tuttavallisesti. Margot Wallströmin blogi osana Euroopan komission viestintää. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson, & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s. 127–147. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2014. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. – <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/> Päivitetty 11.11.2014. Viitattu 5.6.2015.
- Kuula, Arja 2011: *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Lakoff, George & Johnson, Mark 1980: *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, George & Turner, Mark 1989: *More than cool reason. A field guide to poetic metaphor*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lappalainen, Hanna 2010: Se ja hän puhutussa kielessä. – *Kielikello* (4). – <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2340> 16.3.2015.
- Lintula, Jenni 2008: *Yritysblogi organisaation ulkoisessa viestinnässä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.

- Lopakka, Sami 2002: *Rannalle ihanan maan: kuolemaan suhtautuminen ja kuoleman metaforat kuolinilmoitusten muistosäkeistöissä*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitos.
- Luukka, Minna-Riitta 2000: Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s. 133–160. Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- 2002: M. A. K. Halliday ja systeemis-funktionaalinen kielitiede. – Hannele Dufva & Mika Lähteenmäki (toim.), *Kielentutkimuksen klassikoita* s. 89–123. Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Lüders, Marika, Prøitz, Lin & Rasmussen, Terje 2010: Emerging personal media genres. – *New media & society* 12 (6) s. 947–963.
- Länsimäki, Maija 1995: Voiko sodassa saada iäisyyskutsun? Miten kuoleminen ilmaistaan suomen kielessä. – Maija Länsimäki (toim.), *Sana kiertää: kirjoituksia suomen kielestä* s. 63–69. Helsinki: Painatuskeskus.
- Makkonen, Mari 2014: ”Lievästi alipainoinen läski”: Diskurssianalyttinen tutkimus syömishäiriö- ja laihduttamispuheesta pro ana-blogeissa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston terveystieteiden laitos.
- Mäntynen, Anne 2003: *Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Määttä, Simo 2013: Vihapuhe ja sananvapaus. *Kielikuvia* 2/2013.
- Noppiari, Elina & Hautakangas, Mikko 2012: *Kovaa työtä olla minä - Muotibloggaajat mediamarkkinoilla*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8784-2> 22.1.2015.
- Partanen, Heidi 2009: Sosiaalinen eli yhteisöllinen media. – *Kielikello* (3). – <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2039> 27.5.2015.
- Pietikäinen, Sari 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–218. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja*.
- Saukkonen, Pauli 1970: Puhekielen luonteesta. – *Kielikello* (3). – <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=57> 14.8.2015.
- Shore, Susanna & Mäntynen, Anne 2006: Johdanto. – Anne Mäntynen, Susanna Shore ja Anna Solin (toim.), *Genre – tekstilaji* s. 9–41. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Shore, Susanna 2012: *Systeemis-funktionaalinen teoria tekstien tutkimisessa*. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 158–185. Helsinki: Gaudeamus.
- SS = Savon Sanomat. <http://www.savonsanomat.fi/> 11.4.2015.
- SS 3.3.2013 a = Poutiainen, Kristiina 2013: Kennelliitto: Tämän takia koiralla voi olla ihmisnimi. – *Savon Sanomat* 3.3.2013. <http://www.savonsanomat.fi/uutiset/kotimaa/kennelliitto-taman-takia-koiralla-voi-olla-ihmisnimi/1303191> 11.4.2015.
- SS 3.3.2013 b = Poutiainen Kristiina 2013: Alitajuista vai ei? Lemmikiksi valitaan ihmislapsen näköinen koira. – *Savon Sanomat* 3.3.2013. <http://www.savonsanomat.fi/uutiset/kotimaa/koiraksi-valitaan-ihmislapsen-nakoinen/1303197> 11.4.2015.
- Suuri blogitutkimus 2014 = Aller Media & Kopla Helsinki 2014: *Suuri blogitutkimus*. – http://www.aller.fi/wp-content/uploads/2014/11/Suuri_blogitutkimus_28.10.2014.pdf 22.5.2015.
- Suomen kielen perussanakirja*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Valtion painatuskeskus 1990–1994.
- Tieteen termipankki 2015: <http://www.tieteentermipankki.fi> 16.04.2015, 15.05.2015.
- Varis, Markku 1998: *Sumea kieli: kiertoilmauksen muoto ja intentio nykysuomessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VISK = Hakulinen, Auli, Vilkuna, Maria, Korhonen, Riitta, Koivisto, Vesa, Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk/> 5.6.2015.
- Viinikka, Jenni 2011: *Kuoleman kielissä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26517/kuoleman.pdf?sequence=1> 22.1.2015.